

SISÄLLYS | INNEHÅLL

Harry Schulman

Kaupunkitutkimus esittäytyy, uusi tutkimusohjelma valmisteilla 3
Stadsforskningen presenterar sig, nya forskningsprogram bereds

Venla Bernelius

Opin tiellä? Helsingin peruskoulut ja alueellinen eriytyminen 7
På lärdomens väg? Grundskolor och lokal differentiering i Helsingfors

Pertti Hynynen

Johtopäätöksiä Ranskan lähiömellakoista 16
Slutsatser av förortskravallerna i Frankrike

Akhlaq Ahmad

Maahanmuuttajien tukeutuminen sosiaalisiin verkostoihin työllistymisessä 23
Beroende av sociala nätverk bland invandrare på väg in på arbetsmarknaden

Mikko Salasuo

Atomisoitunut sukupolvi 32
Atomiserad generation

Heikki Helin

Valtion ja kuntien taloussuhteiden sekavat käsitteet 39
Oklara begrepp inom stats- och kommunekonomin

Markus Laine & Ari Niska

Arabianrannan uusloft 44
Uusloft-huset i Arabiastranden

Salla Jokela

Helsinki matkaesitteiden kuvituksessa 56
Bilden av Helsingfors i turistbroschyren

UUTISET MEDDELANDEN	67
SUMMARY IN ENGLISH	70
KIRJOITTAJAT SKRIBENTER	73
TILASTOKATSAUS STATISTISK ÖVERSIKT	75

Kaupunkitutkimus esittäytyy, uusi tutkimusohjelma valmisteilla

Stadsforskningen presenterar sig, nya forskningsprogram bereds

Tietokeskuksen kaupunkitutkimusyksikössä valmistellaan Helsinkiä ja koko metropolialuetta koskevaa kaupunkitutkimusta varten ohjelmaa kaudelle 2007–2009. Tälläkin kerralla mukaan halutaan erityisesti sellaisia hankkeita, jotka tavalla tai toisella koskevat useita hallintokuntia tai seudullista yhteistyötä. Ohjelman tarkoituksena on ideoida, aktivoida ja koordinoita tutkimusyhteistyötä sekä informoida vireillä olevista hankkeista. Niinpä valmisteluvaiheessa kuullaan laajasti sekä Helsingin kaupungin eri virastojen ja laitosten että muiden yhteistyötahojen edustajia, myös kansainvälisiä asiantuntijoita.

Helsingin metropolialueen yliopistot, ammattikorkeakoulut, muut kaupungit ja seudulliset organisaatiot ovat keskeisessä asemassa ohjelmaa laadittaessa. Tätä yhteistyötä varten on muodostettu kaupunkitutkimusverkosto, jonka rahoitukseen osallistuu seitsemän tahoa: kaksi korkeakoulua eli Helsingin yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu, neljä kaupunkia eli Espoo, Helsinki, Lahti ja Vantaa sekä Opetusministeriö. Hankkeen ydin ovat kaupunkitutkimusprofessorit, joita on täytetty vaihteittain vuodesta 1998 lähtien. Nyt professuureja on yhdeksän. Kaikkienensa hanke jatkuu ainakin vuoteen 2010 asti, jonka jälkeen osa professuureista vakinaistuu ja yhteistyön mallia uudistetaan.

Pääkaupunkiseudun tiivistyvä yhteistyö tuo mukanaan uusia tietotarpeita ja tulee varmasti näkymään myös tutkimusohjelman valmistelussa. Esimerkkejä ovat mm. seudullisen elinkeinostrategian toteuttami-

Stadsforskningsenheten vid Faktacentralen arbetar som bäst på ett program för stadsforskningen om Helsingfors och hela metropolområdet för åren 2007–2009. Även denna gång vill vi få med i synnerhet sådana projekt som på sätt eller annat berör flera förvaltningar eller samarbetet inom regionen. Programmets syfte är att komma med idéer och att aktivera och koordinera forskningssamarbetet samt informera om aktuella projekt. Därför blir både Helsingfors stads olika verk och inrättningar och övriga samarbetspartners, inklusive internationella experter, vederbörligen hörda i inledningskedet.

En central ställning vid beredandet av programmet intar metropolområdets högskolor och yrkeshögskolor och dess övriga städer, samt regionala organisationer. För detta samarbete har ett stadsforskningsnätverk bildats, med finansiering från sju olika instanser: två högskolor, dvs. Helsingfors universitet och Tekniska Högskolan, fyra städer, dvs. Esbo, Helsingfors, Lahtis och Vanda, samt Undervisningsministeriet. I kärnan för projektet finns de stadsforskningsprofessorer som etappvis inrättats allt sedan år 1998. Idag är de nio till antalet. Allt som allt fortsätter projektet åtminstone till år 2010, då en del av professurerna görs varaktiga och samarbetsmodellen förnyas.

Det allt livligare samarbetet inom Huvudstadsregionen för med sig nya informationsbehov, vilket säkert kommer att påverka forskningsprogrammet. Exempelvis skall en regional näringsstrategi utarbetas,

nen, seudullisen maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittäminen sekä yhteistyö kaikilla koulutusasteilla ja tukipalveluissa. Pääkaupunkiseudun yhteistyötä toteutetaan lisäksi mm. henkilöstöpolitiikassa, hankintayhteistyössä, ympäristölaboratorioiden yhdistämisenä ja palvelualueiden kehittämisessä.

Tässä Kvartissa esitellään joitakin tietokeskuksen tutkijoiden ajankohtaisia hankkeita, näytteitä kaupungin tutkimusapurahan saaneiden töistä, Helsinki-aiheista opinnäytetöistä sekä yhteenveitoja tilaustutkimuksesta.

Segregaatio eli kaupunginosien epätoivottava alueellisen eriytyminen on tyypillistä erityisesti suurkaupungeille. Venla Bernelius tarkastelee pro gradu tutkielmaansa perustuvassa artikkelissaan alueellisen eriytyksen heijastumista peruskoulujen oppimistuloksiin Helsingissä. Koulun sijaintipaikan väestön sosioekonomisen rakenne näyttäisi olevan yhteydessä koulun toimintaedellytyksiin. Oppimistuloksiin perustuva koulun maine voi vaikuttaa asuinalueen suosioon asuntomarkkinoilla, sillä koulupalvelujen oletettu laatu on monille lapsiperheille tärkeä tekijä asuinpaikkaa valittaessa.

Maahanmuuton vaikutukset ovat varsinkin suurkaupunkiseuduilla paljon monitahoisempia kuin usein ajatellaan. Vielä jokin aika sitten puhuttiin vierastyöläisistä ja ajateltiin, että he palaavat aikanaan kotimaahansa, eikä yhteiskunta muutu miksikään. On kuitenkin selvä, että maahanmuutto muuttaa myös Helsinkiä. Muuttajat tuovat mukanaan elämäntapansa ja kulttuurinsa. Kun muuttajia tulee enemmän, syntyy kulttuuri- ja vähemmistöjä. Erilaisuuden ymmärtämiseksi ja organisoimiseksi positiiviseksi voimaksi tarvitaan tietoa. Pertti Hynynen on seurannut jo pitemmän aikaa eurooppalaisten kaupunkien lähiöiden elämää ja kehitystä. Tällä kertaa hän arvioi Ranskan suurten kaupunkien lähiömellakoiden syitä Helsingin ja pääkaupunkiseudun kannalta. Marraskuussa 2005 puhjenneet mellakat aiheuttivat levottomuutta ja pelkoa laajalti Euroopassa ja ulkomaalaistaustaisten nuorten tulevaisuus nähtiin huolestuttavana täälläkin. Keskustelu kaupunkipoliti-

markanvändningen och trafiksystemen i regionen utvecklas, och samarbete idkas på alla nivåer av utbildningen och inom stödservicen. Övrigt samarbete inom Huvudstadsregionen blir det bl.a. inom personalpolitik, upphandlingar, miljölaboratorier (som sammanslås) och serviceutveckling.

Föreliggande nummer av Kvartti presenterar aktuella rön framtagna av Faktacentralens forskare, prov på forskning finansierad med stadens stipendier och på avhandlingar med helsingforsmotiv, samt sammandrag av beställda utredningar.

Segregation, dvs. önskad social differentiering stadsdelar emellan är typisk för i synnerhet stora städer. I en artikel baserad på hennes egen pro-gradu-avhandling analyserar Venla Bernelius hur lokal differentiering avspeglas i inlärningsresultaten vid grundskolor i Helsingfors. Skoldistriktens befolknings socioekonomiska struktur ser ut att stå i samband med skolans verksamhetsförutsättningar. Skolans rykte, som bygger på inlärningsresultaten, kan påverka ett områdes popularitet på bostadsmarknaden, eftersom skolservicens upplevda kvalitet för många familjer är en viktig faktor vid val av bostadsområde.

Invandringens verkningar är i synnerhet i storstadsområden betydlig mera mångfacetterade än man ofta tror. Ännu för ett tag sedan talades det om främmande arbetskraft som någon gång skulle flytta tillbaka till sitt hemland, och att samhället inte skulle förändras. Men det står nu klart att invandringen förändrar även Helsingfors. Invandrarna för med sig sina seder och sin kultur. När det kommer fler invandrare uppstår kulturella minoriteter. Det behövs kunskap för att kunna förstå annorlundaskap och göra det till en positiv kraft. Pertti Hynynen har redan länge följt livet och utvecklingen i europeiska städers förorter. Denna gång begrundar han orsakerna till förortskravallerna i de franska storstäderna – ur Helsingfors och Huvudstadsregionens perspektiv. Kravallerna i november 2005 förorsakade oro och rädsla på många håll i Europa, och invandrarungdomens framtid upplevdes oroväckande även hos oss. Det har följaktligen förts en livlig debatt

kasta, etnisistä suhteista ja sosiaalisista jännitteistä onkin käynyt vilkkaana.

Akhlaq Ahmadin artikkeli perustuu hänen väitös-kirjatutkimukseensa, joka käsitteli maahanmuuttajien työllistymistä Helsingin metropolialueella. Ahmad tutki maahanmuuttajin työllistymistä vastaamalla 400 työpaikkailmoitukseen ja haastattelemalla Intian niemimaalta Helsingin metropolialueelle muuttaneita maahanmuuttajia. Hän työskentelee tutkijana Helsingin yliopiston sosiologian laitoksella. Sosiaaliset verkostot ovat virallisia työllistymiskanavia kuten työvoimatoimistoja tai lehti-ilmoittelua ratkaisevammassa asemassa maahanmuuttajien työllistymisessä.

Mikko Salasuo tekee aikalais- ja sukupolvidiagnoosin 13–18-vuotiaiden nuorten toimintakulttuureista pääkaupunkiseudulla. Nuorten elämässä on keskeistä kaupallisuus, yksilöllistyminen ja traditioiden murtuminen. Nuorten elämä muotoutuu aiempaa itsenäisemmin valituista poluista, joista osa johtaa kulkijansa toivottuun suuntaan, toiset taas johtavat vaikeakulkuisille reiteille. Atomisoituminen on haaste nuorisotyölle.

Kunnallistalous muodostaa alati ajankohtaisen, tärkeän ja monimuotoisen kentän tutkimuksellekin. Vaikka talouden yleiset lähtökohdat ovat parantuneet ja verotuloihin on odotettavissa nousua, niin Helsingin verotulojen kasvuprosentti uhkaa edelleen jäädä heikommaksi kuin maassa keskimäärin. Veropohjaan vaikuttavia tekijöitä onkin syytä tutkia huolellisesti. Veropohjan heikon kehityksen lisäksi kunnallistalouden riskitekijöinä on palvelutuotannon kustannusten nousu sekä investointitason nousu. Uudet asunto- ja työpaikka-alueetkin nostavat investointeja. Näissä kaikissa riittää tutkimista – yhteistyössä ko. hallintokuntien kanssa. Valtionhallinnolla on omat tapansa ajatella ja informoida kuntataloudesta. Heikki Helin tuo kunnallispoliittiseen keskusteluun lisäväriä nostamalla esiin ristiriidan kuntien talouden kireyden ja valtion kuntataloutta vahvistavien toimenpiteiden välillä. Kuntien talous on tiukalla, vaikka maan hallitus kertoo vahvistaneensa kuntataloutta vuodesta 2000 lähtien.

om stadspolitik, etniska förhållanden och sociala spänningar.

Akhlaq Ahmads artikel bygger på hans egen doktorsavhandling om hur invandrare fick jobb i Helsingfors metropolområde. Ahmad, som verkar som forskare vid Helsingfors universitets sociologiska institution, undersökte invandrarnas möjligheter att få jobb genom att besvara 400 platsannonser samt intervjuar invandrare som flyttat från Indiska halvön till Helsingfors med omnejd. Det visade sig att sociala nätverk är viktigare arbetsansaffningskanaler än de officiella, dvs. arbetsförmedlingarna och platsannonserna.

Mikko Salasuo gör en samtids- och generationsdiagnos över 13–18-åringars verksamhetskulturer i Huvudstadsregionen. Centralt i de ungas liv är kommersialism, individualism och brutna traditioner. De unga kan självständigare än förr välja bana, och en del kommer in på önskad väg medan andra hamnar ut i svårforcerad terräng. Atomiseringen är en utmaning för ungdomsarbetet.

Kommunekonomin är ett ständigt aktuellt, viktigt och mångformat fält även för forskningen. Trots att de allmänna förutsättningarna för ekonomin har förbättrats och en ökning i skatteintäkterna är att vänta, hotar skatteinkomsterna fortfarande öka mindre i Helsingfors än riksmedeltalet. Därför är det skäl att noggrant syna de faktorer som inverkar på skattebasen. En annan riskfaktor för kommunekonomin är de stegrade kostnaderna för kommunal serviceproduktion samt den stigande investeringsnivån. Även de nya bostads- och arbetsplatsområdena höjer investeringarna. Allt detta tarvar forskning – i samarbete med vederbörande förvaltningar. Statsmakten har sitt eget sätt att tänka och informera om kommunekonomin. Heikki Helin ger extra färg åt den kommunalpolitiska debatten genom att lyfta fram motsägelsen mellan kommunernas trängda ekonomi och statens åtgärder för att stärka den. Kommunerna har det kärvt fastän Regeringen uppger sig ha stärkt kommunernas ekonomi sedan år 2000.

Boendialternativen blir allt mångsidigare i Helsingfors. Ari Niska och Markus Laine skriver om ett

Asumisen mahdollisuudet monipuolistuvat Helsingissä. Ari Niska ja Markus Laine kirjoittavat poikkeuksellisesta kerrostalorakentamisesta. Arabianrannan uusloft-asuntojen idean voi pelkistää ajatukseen tontista kerrostalossa, sillä asuntojen viimeistelyn suunnittelu ja rakentaminen on jätetty ostajan tehtäväksi. Kuin kuumille kiville menneet asunnot ovat kahden kerroksen korkuisia, sisältä viimeistelemätöntä raakatilaa. Erityisen mielenkiintoiseksi uusloft-asuntojen idean tekee se, että samalla uudistetaan ns. HITAS-järjestelmää.

Kustannustason, toimivan infrastruktuurin ja hyvien palvelujen ohella keskeiseksi kaupunkien välisen kilpailun välineeksi yhdyntävässä Euroopassa on noussut kaupungin ominaislaatu tai ainutkertaisuus. Salla Jokelan artikkeli tarjoaa kiintoisan näkökulman tähän teemaan. Hänen artikkelinsa perustuu Helsingin yliopiston maantieteen laitoksella tehtyyn pro gradu – tutkielmaan Helsingistä matkaesitteiden kuvituksen valossa yli sadan vuoden ajalta.

Tietokeskuksen kaupunkitutkimusyksikössä otetaan mielellään vastaan ehdotuksia sekä uusista ideoista ja hankkeista että tutkimusyhteistyöstä.

*Harry Schulman
tutkimusprofessori*

exceptionellt höghusbygge. Idén med projektet Uusloft i Arabiastranden kan komprimeras som en ”tomt” i ett höghus, eftersom planering och utförande av bostädernas finish och inredning sköts av köparen själv. Uusloftbostäderna, som gick åt som smör på heta stenar, består av ett s.g.s. tomt råutrymme lika högt som två våningar. Särskilt intressanta blir uusloftbostäderna i och med att de även kom att medföra revideringar i prisregleringssystemet HITAS.

I ett allt mer integrerat Europa har inte bara kostnadsnivå, fungerande infrastruktur och god service blivit vitala faktorer i konkurrensen städer emellan, utan även städernas egenart eller unikheter. Salla Jokelas artikel kommer med en intressant synvinkel på detta tema. Hennes artikel bygger på den pro-gradu-avhandling hon gjort vid Geografiska institutionen vid Helsingfors universitet kring temat Helsingfors såsom det avbildas i turistbroschyrer under ett sekel.

Faktacentralens stadsforskningsenhet tar gärna emot förslag till nya idéer och projekt och till forskningssamarbete.

*Harry Schulman
forskningsprofessor*

Opin tiellä? Helsingin peruskoulut ja alueellinen eriytyminen

På lärdomens väg? Grundskolor och lokal differentiering i Helsingfors

Venla Bernelius

Tässä artikkelissa tarkastelen Helsingin alueellisen eriytymisen heijastumista peruskoulujen oppimistuloksiin. Koulua ympäröivän oppilaaksiottoalueen sosioekonominen kokoonpano vaikuttaa voimakkaasti koulun toimintaedellytyksiin. Koulujen menestys voi puolestaan heijastua takaisin asuinalueelle, sillä peruskoulun oletettu laatu on monille lapsiperheille merkittävä tekijä asuinpaikan valinnassa.

Suomalaisten peruskoulujen oppimistuloksia eli oppilaiden standardoiduissa testeissä saavuttamia ratkaisuosuuksia on tarkasteltu alueellisesta näkökulmasta vain vähän. Koulut eivät kuitenkaan toimi tyhjiössä, ja suuria oppilasmääriä tarkasteltaessa onkin havaittu, että oppilaiden äitien koulutustaso selittää tilastollisesti jopa 85 % oppimistulosten koulukohtaisesta vaihtelusta (Kuusela 2002). Oppimistulokset on aiemmin kytketty alueellisiin taustamuuttujiin kuntaa pienemmällä aluetasolla ainoastaan Kuuselan (2002) tutkimuksessa, jossa hän selvitti Helsingissä käytetyn positiivisen diskriminaation indeksin (pdi) laskemiseen valettujen muuttujien ennustevoimaa. Kouluille annettavan lisätuen määrittelyyn tarkoitettujen alueellisten pdi-muuttujien avulla oli Kuuselan mukaan mah-

I föreliggande artikel analyserar jag hur den lokala differentieringen i Helsingfors avspeglar sig på elevernas inlärningsresultat i grundskolorna. Den socioekonomiska strukturen i skolornas rekryteringsområden inverkar starkt på skolornas verksamhetsbetingelser. Samtidigt kan skolornas framgångar i sin tur återverka på deras omgivning, eftersom den lokala grundskolans rykte är en viktig faktor vid val av bostadsområde.

Inlärningsresultaten vid finländska grundskolor, dvs. de resultat som eleverna når vid standardiserade test har utforskats bara lite ur lokal synvinkel. Ändå verkar skolorna inte i vakuum, och vid analys av stora antal elever har man kunnat konstatera, att elevernas mödrars utbildningsnivå statistiskt förklarar rentav 85 procent av variationen i inlärningsresultat skolor emellan (Kuusela 2002). Tidigare har inlärningsresultaten kopplats till lokala (mindre än kommunen) bakgrundsvariabler bara i just Kuuselas undersökning, där han räknade ut prognoskraften hos de variabler som valts ut för det index för positiv diskriminering (PDI) som används i Helsingfors. Enligt Kuusela kunde man förklara ca. hälften av variationen i inlärningsresultat skolorna emellan i Helsingfors med hjälp av dessa PDI-va-

dollista selittää tilastollisesti noin puolet Helsingin koulujen oppimistulosten vaihtelusta.

Kaupunkirakenteen ja koulujen oppimistulosten välisen suhteen tunteminen on oleellista sekä koulutuspolitiikan että kaupunkitutkimuksen näkökulmasta. Hyvät oppimistulokset peruskouluissa takaavat oppilaille tarvittavat yhteiskunnalliset taidot ja jatko-opiskelumahdollisuudet, ja suuria koulujen välisiä eroja pidetään koulutuksellisen tasa-arvon vastaisina (Jakku-Sihvonen 1996; Haatainen 2003). Näiden tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan tietoa peruskoulujen oppimistuloksiin yhteydessä olevista tekijöistä. Kaupunkitutkimuksen näkökulmasta peruskoulujen oppimistulokset ovat kiinnostavia, sillä ne tarjoavat esimerkin siitä, millaisia seurauksia kaupunkien alueellisella eriytymisellä voi olla. Lisäksi oppimistulokset herättävät kysymyksen koulujen menestyksen vaikutuksesta alueen väestörakenteen kehitykseen.

Kvantitatiivinen tutkimus

Helsinkiin keskittyvällä tutkimuksellani on ollut kaksi tavoitetta. Ensisijaisena päämääränä on ollut selvittää, kuinka voimakas tilastollinen riippuvuussuhde koulu-kohtaisten oppimistulosten ja koulujen oppilaaksiotto-alueiden ominaisuuksien välillä on. Toisaalta mielenkiinto on kohdistunut siihen, miten vapaan kouluvalinnan mahdollisuus on vaikuttanut koulujen välisiin oppimistulosten eroihin. Kaupungin koulumarkkinat vapautettiin 1990-luvun puolivälissä, ja oppilaat saavat nykyisin valita koulun myös oman oppilaaksiottoalueensa ulkopuolelta vapaiden koulupaikkojen puitteissa. Uudistuksella on haluttu kasvattaa oppilaiden valinnanmahdollisuuksia ja monipuolistaa opetustarjontaa koulujen erikoistumista kannustamalla, mutta vaikutuksia koulujen oppimistuloksiin ei ole aiemmin selvitetty.

Tutkimuksessa on käytetty Opetushallituksen keräämiä ala- ja yläasteen koulujen oppimistulosaineistoja vuosilta 1999–2002. Usean vuoden keskiarvon

riabler, som ursprungligen tagits fram för att slå fast det extra stöd skolorna skulle få.

Både för utbildningspolitiken och stadsplaneringen är det väsentligt att känna till förhållandet mellan stadsstrukturen och inlärningsresultaten i skolorna. Goda inlärningsresultat i grundskolorna ger eleverna viktiga samhällseliga färdigheter samt möjlighet till fortsatta studier, och stora skillnader skolor emellan anses strida mot principen om jämlik utbildning (Jakku-Sihvonen 1996; Haatainen 2003). För att nå dessa mål behövs kännedom om de faktorer som påverkar inlärningsresultaten. Ur stadsforskningens synvinkel är grundskolornas inlärningsresultat intressanta för att de utgör exempel på hurdana följder social differentiering stadsdelar emellan kan ha. Dessutom ställer inlärningsresultaten frågan huru skolornas framgångar och rykte påverkar den lokala befolkningsstrukturen.

Kvantitativ forskning

Min undersökning, som gällt Helsingfors, har haft två syften. Framst har jag velat klarlägga hur starkt statistiskt samband det finns mellan inlärningsresultaten i olika skolor och egenskaperna i skolornas rekryteringsområden. Men jag har också velat få klarhet i hur friheten att välja skola inverkat på skillnaderna i inlärningsresultat skolor emellan. I medlet av 1990-talet blev det ju fritt fram att välja skola inom staden i den mån det finns lediga platser. Med reformen ville man genom att uppmuntra specialisering utöka elevernas valmöjligheter och göra undervisningen mångsidigare, men hur detta inverkat på inlärningsresultaten i skolorna har inte undersökts.

I min undersökning har jag använt Utbildningsstyrelsens statistik över inlärningsresultat vid låg- och högstadieskolor åren 1999–2002. Idén med att använda medeltal för flera år var att säkra att rönen inte råka vara slumpmässiga avvikelser. De skolämnen som resultatet mättes i var modersmål och matematik, och materialet täcker nästan alla de finskspråkiga skolor i

käyttämällä on pyritty varmistamaan, ettei tuloksissa ole kyse satunnaisesta ilmiöstä. Testattavina kouluaineina oppimistulosten arvioinneissa ovat olleet äidinkieli ja matematiikka, ja aineisto kattaa lähes kaikki Helsingin suomenkieliset koulut, joilla on oma oppilaaksiottoalue. Lisäksi aineistossa on tietoja yläasteikäisten oppilaiden kouluvalinnoista. Oppilaaksiottoalueiden kaupunkirakenteellisia ominaisuuksia on kuvattu Tilastokeskuksen ja Helsingin kaupungin tietokeskuksen aineistoilla, jotka on muokattu oppilaaksiottoalueiden mukaisiksi yksiköiksi. Tämä 26:n taustamuuttujan aineisto sisältää tietoa sekä alueiden fyysisestä kaupunkirakenteesta että niiden sosioekonomisista piirteistä. Myös positiivisen diskriminaation (pdi) muuttujat ovat mukana aineistossa.

Tutkimusmenetelminä on käytetty tilastollisia analyysimenetelmiä kuten korrelaatiotarkasteluja, pääkomponenttianalyysiä ja regressioanalyysiä. Paikkatietomenetelmillä ja teemakarttatarkasteluilla on ollut tutkimuksessa tärkeä rooli, mutta oppimistuloksia käsittelevää kartta-aineistoa ei ole mahdollista julkaista tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan liittyvistä syistä (ks. mm. Simola 2005).

Koulun sijainti

Maantiede näyttää asettavan koulujen toiminnalle selvät reunaehdot. Keskeisimpien oppilaaksiottoalueen ominaisuuksia kuvaavien muuttujien korrelaatio ala-asteiden oppimistuloksiin nousee lähes 0,8:aan. Voimakkaimman negatiivisesti oppimistuloksiin ovat yhteydessä sosiaalisen asuntokannan osuus alueella (korrelaatio $-0,77$), aikuisväestön matala koulutustaso ($-0,74$) sekä vieraskielisten asukkaiden, käytännössä maahanmuuttajien, osuus ($-0,74$). Positiivisesti oppimistuloksiin korreloivat erityisesti aikuisväestön korkea koulutustaso ($0,74$) sekä asuinneliön hinta alueella ($0,57$). Oppimistuloksiin yhteydessä olevat kaupunkirakenteen elementit korreloivat myös toisiinsa eli kasvautuvat alueellisesti. Niistä onkin mahdollista muo-

Helsingfors som har eget rekryteringsområde. Dessutom innehåller materialet rön om val av utbildning bland elever i högstadiet. De stadsstrukturella egenskaperna hos rekryteringsområdena beskriver jag med hjälp av rekryteringsområdesanpassad statistik från Statistikcentralen och Helsingfors stads faktacentral. Detta material bestående av 26 bakgrundsvariabler innehåller rön om såväl områdenas fysiska struktur som deras socioekonomiska särdrag. Även PDI-variablerna finns med i materialet.

Som forskningsmetod har jag använt statistiska analysmetoder såsom korrelationsanalys, huvudkomponentanalys och regressionsanalys. GIS-data och temakartor har haft en viktig roll, men det kartmaterial som gäller inlärningsresultat har inte kunnat publiceras med hänsyn till datasekretess och forskningsetik (se bl.a. Simola 2005).

Skolornas läge

Läget tycks ställa tydliga villkor för skolornas verksamhet. Korrelationen mellan de viktigaste variablerna för rekryteringsområdets egenskaper och inlärningsresultaten i lågstadieskolor är nästan 0,8. Starkaste sambandet i negativ bemärkelse har inlärningsresultaten med andelen sociala bostäder i området (korrelation $-0,77$), en låg utbildningsnivå bland de vuxna ($-0,74$), samt andelen invånare med främmande hemspråk, i praktiken invandrare ($-0,74$). Positivt korrelerar inlärningsresultaten i synnerhet med hög utbildningsnivå bland de vuxna ($0,74$), samt priset på en kvadratmeter bostad i området ($0,57$). De stadsstrukturella element som hänger samman med inlärningsresultaten korrelerar även med varandra, dvs. anhopas lokalt. Man kan utgående från dem bilda en med inlärningsresultaten korrelerande helhet så att variablerna beskriver lokala skillnader i utbildning.

Med hjälp av en regressionsanalys kan vi studera hur bra vi med en modell uppbyggd av stadsstrukturvariabler kan förutse inlärningsresultat i skolorna, dvs.

Oppilaaksiottoalueiden ominaisuuksien latautuminen koulutuksellista huono-osaisuutta kuvaavalle pääkomponentille

Rekryteringsområdenas egenskapers laddning från den komponenthelhet som beskriver låg utbildningsnivå i området

Kaupunkirakennetta kuvaavat muuttujat	Variabler som beskriver stadsstrukturen	Faktorilataukset	Faktorladdning
Aravavuokra-asunnot	Arava-hyresbostäder	0,91	
Sosiaalinen asuntokanta	Socialt Bostadsbestånd	0,90	
Matalasti koulutetut	Lågutbildade	0,90	
Toimeentulotukea saavat (pdi)			
	Utkomststödstagare (pdi)	0,86	
Työttömyysaste (pdi)	Arbetslöshetsgrad (pdi)	0,86	
Kaupungin vuokra-asukkaat (pdi)		0,84	
	Stadens hyresgäster (pdi)		
Vieraskieliset asukkaat			
	Invånare med främmande språk	0,78	
Ulkomaan kansalaiset	Utländska medborgare	0,74	
Yksinhooltajat (pdi)	Ensamförsörjare (pdi)	0,71	
Kolmiot (asuntotyyppi)	Tre rums bostäder	0,68	
Vuokra-asunnot	Hyresbostäder	0,56	
Omistusasunnot	Ägarbostäder	-0,60	
Suuret perheasunnot	Stora familjebostäder	-0,61	
Ruotsinkieliset asukkaat			
	Svenskspråkiga invånare	-0,69	
Yli viisihuoneiset asunnot			
	Bostäder med fler än fem rum	-0,70	
Asumisväljyys	Boendetätheten	-0,77	
Asuinneliön hinta			
	Priset på en kvadratmeter bostad	-0,78	
Lapsiperheiden tulot (pdi)			
	Barnfamiljernas inkomster (pdi)	-0,90	
Korkeakoulutetut	Högt utbildade	-0,94	

Suuret positiiviset arvot kuvaavat voimakasta latautumista (huono-osaisuus) ja hyvin negatiiviset arvot latautumista päinvastaiseen suuntaan (hyväosaisuus).
Starkt positiva värden beskriver stark laddning (låg utbildningsnivå) och starkt negativa värden motsatsen (hög utbildningsnivå).

dostaa oppimistuloksiin korreloiva pääkomponentti-ratkaisu, jossa muuttujat asetuvat kuvaamaan alueellistunutta koulutuksellista huono- ja hyväosaisuutta.

Regressioanalyysin avulla voidaan tarkastella, kuinka hyvin kaupunkirakennetta kuvaavista muuttujista rakennetulla mallilla on mahdollista ennustaa koulujen oppimistuloksia eli selittää niitä tilastollisesti. Paras malli saadaan aikaan yhdistämällä sosiaalisen asuntokannan, vieraskielisen väestön ja heikosti koulutetun aikuisväestön osuus alueella. Tällä mallilla on

förklara resultatet statistiskt. Den bästa modellen fås genom att kombinera andelen sociala bostäder, invånare med främmande språk och vuxna med låg utbildning. Med en sådan modell kan man statistiskt förklara ca. 70 % av variationerna i inlärningsresultat lågstadieskolor emellan, och 65 % högstadier emellan. Om vi för högstadierna beaktar bara resultatet i modersmålsinläring växer förklaringsandelen till samma som för lågstadierna. Detta är mycket höga förklaringsandelar, och på regressionsmodellens variabler ser vi att bara ett fåtal skolor avviker kännbart från prognosen för sitt rekryteringsområde (Figurer 1 och 2). I figureerna beskrivs prognosen, dvs. regressionsräckan, som ett streck, som alla punkter (skolornas värden) skulle ligga på ifall prognosen hade träffat fullständigt prick.

Den lägre förklaringsgraden för högstadieskolorna ser ut att hänga ihop med att det är klart vanligare på högstadiet än lågstadiet att gå i en skola utanför sitt eget skoldistrikt (Autio 2000). Det fria valet av skola ökar spridningen skolor emellan i inlärningsresultat sålunda, att skillnaden mellan de svagaste och de bästa skolorna växer något. Nästan två tredjedelar av dem som väljer annan skola än den egna närskolan söker sig till en skola som har bättre inlärningsresultat än närskolan. Inlärningsresultaten bland dem som byter skola är f.ö. klart bättre än dem som väljer den närmaste skolan. I praktiken innebär valet av skola alltså en selektiv strömning av elever till mera framgångsrika skolor. Om vi i regressionsmodellen för högstadier beaktar skolvalets inverkan, blir förklaringsgraden för inlärningsresultaten i modersmålet nästan 80 procent.

Geografiskt går de elevströmmarna som valfriheten innebär i den riktning Seppänen (2001, 2004) upptäckt i sin studie om val av skola, dvs. i huvudsak från utkanterna in mot centrum. De allra mest omtyckta skolorna är vanligen de gamla skolorna i centrum, medan de minst populära skolorna ligger i gamla förstäder långt ifrån centrum. Dessutom kan man i Helsingfors urskilja vissa skolor som ligger längre bort från centrum men som drar till sig skolbytare från granndistrikten.

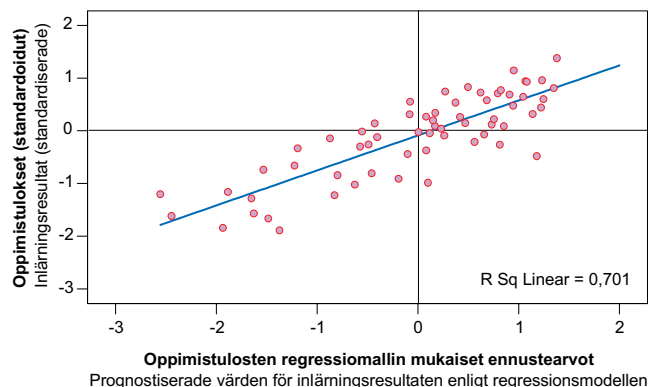
mahdollista selittää tilastollisesti noin 70 % ala-asteiden ja 65 % yläasteiden oppimistulosten vaihtelusta. Jos yläasteiden oppimistuloksista otetaan huomioon ainoastaan äidinkielen oppimistulokset, selitysosuus nousee ala-asteiden mallin tasolle. Selitysosuudet ovat hyvin korkeita, ja regressiomallien kuvaajista on mahdollista havaita, että vain harva koulu poikkeaa oppilaaksiottoalueensa tuottamasta ennusteesta merkittävästi (Kuviot 1 ja 2). Kuvioissa ennuste eli regressiosuora on esitetty viivana, jolle kaikki pisteinä esitetyt koulujen tulokset asettuivat, mikäli ennuste kuvaisi koulujen tilannetta täydellisesti.

Yläasteiden matalampi selitysosuus näyttää liittyvän kouluvalintojen vaikutukseen. Koulun valinta oman asuinalueen ulkopuolelta on yläasteikäisillä oppilailla huomattavasti ala-astevaiheessa tapahtuvaa kouluvaihtoa yleisempää (Autio 2000). Kouluvalinnat lisäävät oppimistulosten hajontaa koulujen välillä siten, että ero heikoimpien ja parhaiden koulujen välillä kasvaa jonkin verran. Lähes kaksi kolmasosaa muun kuin oman lähikoulunsa valitsevista oppilaista hakeutuu kouluun, jonka oppimistulokset ovat lähikoulun tuloksia parempia. Kouluvaihtajien oppimistulokset ovat myös merkittävästi parempia kuin lähikoulunsa valitsevien oppilaiden tulokset, joten kouluvalinnat merkitsevät käytännössä valikoivaa oppilasvirtaa kohti paremmin menestyviä kouluja. Jos kouluvalintojen vaikutus huomioidaan yläasteiden regressiomallissa, äidinkielen oppimistulosten selitysosuus nousee lähes 80 prosenttiin.

Maantieteellisesti kouluvalintojen vaikutus noudattelee pitkälti Seppäsen (2001, 2004) kouluvalintatutkimuksissaan havaitsemaa mallia, jossa oppilasvirrat kulkevat pääsääntöisesti kaupungin laidoilta kohti keskustaa. Kaikkein suosituimmat koulut ovat tavallisesti keskustan vanhoja kouluja, ja torjutuimmat puolestaan sijaitsevat vanhoissa, keskustasta etäällä olevissa lähiöissä. Helsingissä on lisäksi erotettavissa joitakin kauempana keskustasta olevia kouluja, jotka houkuttelevat kouluvaihtajia omilta lähialueiltaan.

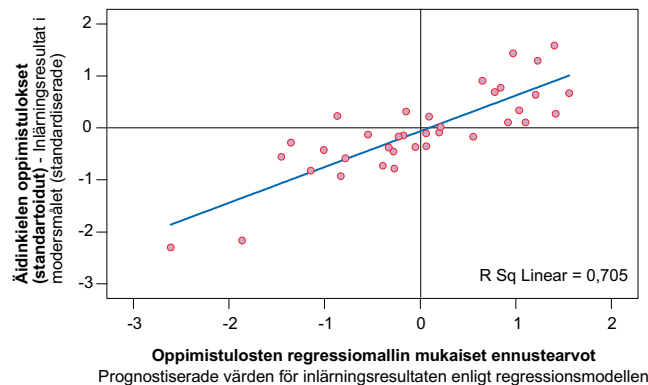
Kuvio 1. Hajontakuva ennustemallista ala-asteiden oppimistuloksille: oppimistulokset, ennuste arvot ja regressiosuora

Figur 1. Spridning från prognosmodellen bland inlärningsresultaten i lågstadieskolor: inlärningsresultat, prognosvärden och regressionsräcka

Kuvio 2. Hajontakuva ennustemallista yläasteiden äidinkielen oppimistuloksille: oppimistulokset, ennuste arvot ja regressiosuora

Figur 2. Spridning från prognosmodellen bland inlärningsresultaten i modersmålet på högstadiet: inlärningsresultat, prognosvärden och regressionsräcka

Keskustelua

Kansainvälisessä vertailussa pääkaupunkiseutu näytetään varsin tasaisena kaupunkialueena, jolla alueellinen eriytyminen on vähäistä. Kansallisessa katsannossa ja erityisesti oppimistulosten näkökulmasta tarkasteltuna tilanne on kuitenkin polarisoituneempi: Maanlaajuisessa oppimistulosten arviointien havaintoaineistossa oppimistuloksiltaan Suomen heikoin ja paras koulu ovat löytyneet juuri täältä (Jakku-Sihvonen 2002). Koulutuksellinen hyvä- ja huono-osaisuus kasautuvat Helsingissä alueellisesti, ja oppimistuloksiltaan samankaltaiset koulut ryväsytävät usein maantieteellisesti muodostaen kaupunkiin koulutuksellisesti eriytyneitä suuralueita.

Oppimistulosten voimakas riippuvuus koulua ympäröivän alueen kaupunkirakenteesta merkitsee haastetta koulutuksellisen tasa-arvon tavoittelulle. Koulujen tasolla peruskoulumenestys näyttää periytyvän paitsi sosiaalisesti, myös alueellisesti kaupunkirakenteellisen eriytyneisyyden myötä. Koulujen oppimistulokset eivät ole mahdollisuuksien tasa-arvon määritelmän mukaisesti riippumattomia oppilaiden taustasta, vaan eriytyneet kaupunkirakenne uusintaa itsensä koulutuksen kautta. Positiivinen havainto kuitenkin on, ettei oppimistuloksissa ole nähtävissä merkkejä koulutuksellisesti huono-osaisimpien alueiden koulujen ennustetta heikommasta menestyksestä eli huono-osaisuuden kumulaatiosta. Koulujen poikkeamat kaupunkirakenteen avulla laadituista ennusteista ovat satunnaisia sekä huono- että hyväosaisilla alueilla (Kuvio 1). Lieviä merkkejä huono-osaisimpien alueiden koulujen menestykseen liittyvästä aluevaikutuksesta on ainoastaan yläasteiden äidinkielen oppimistuloksissa (Kuvio 2).

Kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun näkökulmasta oppimistulosten ja kaupunkirakenteen välisen yhteyden tunteminen on kiinnostavaa etenkin sosiaalisen kaupunkirakenteen tulevan kehityksen kannalta. Koulutuksen alueellinen eriytyminen ylläpitää osaltaan kaupunkirakenteellista eriytymistä, mutta lisäksi on mahdollista, että koulujen menestyminen voi vai-

Diskussion

I internationell jämförelse framträder Helsingfors med omnejd som en socialt mycket homogen stadsregion, med små lokala variationer. Men om man jämför med övriga Finland blir läget i huvudstadsnejden mera polariserat, i synnerhet beträffande inlärningsresultaten. Ett riksomfattande material om inlärningsresultat visar att Finlands till inlärningsresultaten svagaste, men också starkaste, skola båda ligger i regionen (Jakku-Sihvonen 2002). I Helsingfors finns det lokala anhopningar av utbildningsmässigt såväl sämre som bättre lottade, och skolor med en viss nivå av inlärningsresultat tenderar bilda zoner som avviker från zoner med en annan nivå.

Inlärningsresultatens starka beroende av stadsstrukturen i skolans omgivning medför en stor utmaning för strävan efter jämlik utbildning. I de enskilda skolorna verkar framgång i skolan gå i arv dels socialt, men även lokalt genom den stadsstrukturella differentieringen. Tvärtemot idealet för jämlika möjligheter till lärande är skolornas inlärningsresultat inte oberoende av elevernas bakgrund, utan skillnaderna i social struktur i stadsdelarna tar sig uttryck i skillnader i inlärningsresultat stadsdelar emellan. Ett glädjande rön är dock att vi inte på grundval av inlärningsresultaten kan skönja någon märkbar anhopning av social förfördelning, dvs. att de skolor som har sämre inlärningsresultat skulle klara sig ännu sämre än vad prognosen ger vid handen. De avvikelser vi ser (Figur 1) från de prognoser som uppgjorts utgående från stadsstrukturen är slumpmässiga både i svaga och starka skolområden. Det är bara i modersmålsundervisningen på högstadiet som vi kan skönja vissa tecken på att lokala faktorer bidrar till att sänka inlärningsresultaten i svagare skolor.

Ur stadsforskningens och -planeringens synvinkel är kunskap om sambandet mellan inlärningsresultat och stadsstruktur intressant i synnerhet med tanke på stadens sociala strukturs framtid. Att utbildning går i arv lokalt bidrar till att bibehålla den sociala differentieringen, men dessutom är det möjligt att skolornas

kuttaa valikoivasti asuinalueiden lähtö- ja tulomuut-
toon koulun merkitystä korostavien lapsiperheiden
muuttopäätösten kautta. Tällainen ilmiö saattaisi alu-
eellisten erojen kasvaessa synnyttää koulutuksellisen
noidankehän, jossa peruskoulujen poikkeuksellisen
heikko tai hyvä menestys heijastuisi takaisin asuin-
alueelle vaikuttamalla alueen väestörakenteeseen.

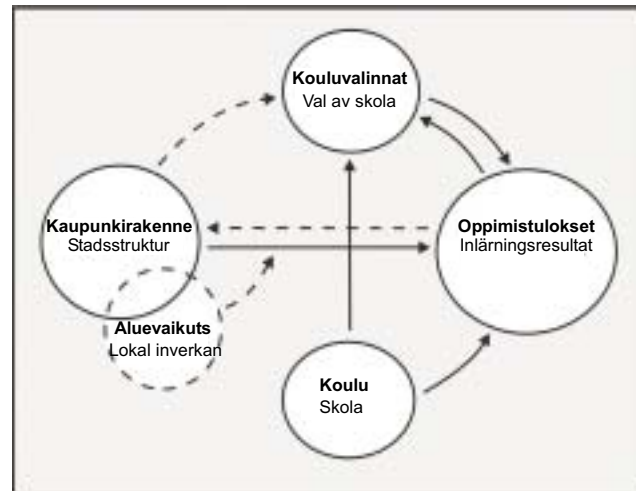
Varsinaista tutkimustietoa koulun merkityksestä
suomalaisperheiden asuinpaikan valinnassa on toistai-
seksi vain vähän. Aiheen tutkiminen on vaikeaa, sillä
perheiden muuttopäätöksiin vaikuttavat samanaikai-
sesti lukuisat tekijät, ja yksittäisen työntö- tai vetovoi-
matekijän painoarvon erottelu on vaikeaa. Esimerkiksi
Kahilan (2005) lapsiperheille tekemän kyselyn valossa
vaikuttaa kuitenkin siltä, että koulujen oletetulla laa-
dulla on selvästi merkitystä muuttopäätöksissä. Kou-
lun laatu nousi tutkimuksessa yhdeksi lapsiperheiden
useimmin mainitsemista muuttopäätökseen vaikutta-
vista seikoista. Vapaan kouluvalinnan mahdollisuus ei
poista muuttopainetta toisen asuinalueen koulusta
oppilaspaikkaa toivovilta perheiltä, sillä suosituimmissa
kouluissa riittää harvoin vapaita koulupaikkoja
kaikille ulkopuolisille hakijoille.

Vaikka akateemisen tutkimuksen kentällä on hil-
jaista, leikkikentillä, medioissa ja tieteellisten se-
minaarien tauoilla riittää puhetta peruskouluista ja lap-
siperheiden asuinpaikasta. Usein toistellaan käsitystä
siitä, että keskiluokkaiset perheet pyrkivät vaikka
muuton turvin varmistamaan lapsensa pääsyn hyvään
julkiskouluun, kun maksullisia yksityiskouluja ei ole.
Esimerkkinä julkisesta keskustelusta voidaan mainita
Helsingin Sanomien taannoinen kolumni, joka oli otsi-
koitu monimerkityksellisesti ”Opin tiellä” ja jossa to-
dettiin, että ”Helsingissä taistellaan verisesti paikoista
parhaissa peruskouluissa. Perheet vaihtavat asuinpaik-
kaa hyvän koulupaikan toivossa” (Nykänen 2006).

On vaikeaa sanoa, kuinka paikkansapitäviä tällaiset
kuvaukset varsinaisten muuttopäätösten osalta ovat,
mutta ne kertovat kiistatta tietyn joukon mielikuvista
ja asenneilmastosta. Jotta negatiiviset mielikuvat eivät
konkretisoituisi asukasrakennetta yksipuolistavaksi

Kuvio 3. Vaikutussuhteet keskeisten peruskoulujen oppimistuloksiin yhteydessä olevien tekijöiden ja oppimistulosten välillä

Figur 3. Inbördes samband mellan
inlärningsresultaten och vissa vitala
bakgrundsfaktorer

Kaupunkirakenteella tarkoitetaan oppilaaksiottoalueen kau-
punkirakennetta ja koululla kaikkia alueen peruskoulun toimin-
taedellytyksiin ja toiminnan laatuun liittyviä tekijöitä kuten
opetuksen laatua ja taloudellisia resursseja. Epävarmat vaiku-
tussuhteet ja ilmiöt on kuvattu katkoviivoin.
Med stadsstruktur avses stadsstrukturen i rekryteringsområdet
och med skola alla de faktorer som påverkar den lokala
grundskolans verksamhetsbetingelser och framgångar såsom
undervisnings kvaliteten och ekonomiska resurser. Osäkra
samband och fenomen framställs som avbrutna streck.

framgång kan inverka selektivt på flyttandet bostads-
områden emellan i och med att vissa barnfamiljer som
betonar skolans betydelse rentav kan flytta till andra
skoldistrikt. Ett dylikt fenomen kunde skapa en ond
cirkel ifall skillnaderna områden emellan ytterligare
växte. Grundskolans anseende skulle alltså i det lång
loppet påverka bostadsområdets befolkningsstruktur.

Än så länge finns det bara lite forskningsrön om
skolans inverkan på finländska familjers val av bo-
stadsområde. Det är svårt att utreda skolans roll i
sammanhanget, eftersom många andra faktorer spelar
in, och för att det är svårt att avgöra hur viktiga var och
en av dessa faktorer är. Men i ljuset av t.ex. Kahilas
(2005) enkät bland barnfamiljer verkar det som om

muutoksi, vahempien on voitava luottaa siihen, että kaikki koulut voivat tarjota heidän lapsilleen parasta – ettei asuinpaikka ole koululaisen opin tiellä. Kaupunkisuunnittelulla on mahdollista osaltaan edesauttaa luottamusta lähikouluun ehkäisemällä koulutuksellisen huono-osaisuuden alueellista kasautumista ja oppimistulosten eriytymistä koulujen välillä.

Artikkeli perustuu kirjoittajan pro gradu-työhön *Onko oppimistulokset valettu betoniin? – Tutkimus Helsingin kaupunkirakenteen ja peruskoulujen oppimistulosten välisestä yhteydestä ja kouluvalintojen vaikutuksista*.

skolans anseende klart hade betydelse för flyttbeslutet. Det var nämligen just skolan – om den ansågs bra eller dålig – som enkätsvararna uppgav som en av de saker som mest påverkade deras beslut att flytta till ett annat distrikt. Och trots att man får bo i ett annat distrikt än den skola man valt finns det ändå ett tryck att flytta, eftersom det i de populäraste skolorna sällan finns plats för alla dem som vill gå i dem fast de bor i ett annat distrikt.

Trots att det är lugnt inom den akademiska forskningen är debatten om grundskolorna och barnfamiljernas bostadsområde livlig på lekplatser, i media och under pauserna vid vetenskapliga seminarier. En ofta hörd fras är att medelklassfamiljer med hjälp av flyttnings – om inte annat hjälper – försöker trygga att deras barn får gå i en bra skola. Det finns ju inga privata grundskolor där man kunde komma in mot betalning. Ett exempel på den offentliga debatten är en kolumn i dagstidningen *Helsingin Sanomat*, där rubriken *Opin tiellä* (på lärdomens väg), och där man konstaterade (övers. fr. finska) att man i Helsingfors för en blodig kamp för att få en plats i de bästa skolorna och att familjer byter bostadsområde i hopp om en bra skolplats (Nykänen 2006).

Det är svårt att säga hur riktiga dylika påståenden är, men de vittnar otvivelaktigt om de uppfattningar som råder bland vissa människor. För att de negativa associationerna inte skall ta sig konkret uttryck i en utflyttnings som gör befolkningsstrukturen ensidigare, måste föräldrarna kunna lita på att alla skolor kan erbjuda deras barn det bästa – att ens bostadsområde inte är ett hinder på lärdomens väg. Genom urban planering är det möjligt att bidra till förtroendet för närskolan. Det gäller att förebygga lokal anhopning av skolor med lågt anseende och att inlärningsresultaten glider isär skolor emellan.

Artikeln bygger på skribentens pro gradu-avhandling *Onko oppimistulokset valettu betoniin? (Har inlärningsresultaten gjutits i betong? – en studie om sambandet mellan stadsstrukturen i Helsingfors och*

Lähteet: | Källor:

Autio Outi (2000). Koulureppu selkään: Tutkimus syistä, joiden perusteella vuoden 2000 koulutulokkaiden vanhemmat valitsivat koulun lapselleen. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B 21. 40 s.

Haatainen Tuula (2003). Esipuhe teoksessa Kupari, Pekka, Jouni Välijärvi, Pirjo Linnakylä, Pasi Reinikainen, Viking Brunell, Kaisa Leino, Sari Sulkunen, Jukka Törnroos, Antero Malin ja Eija Puhakka. Nuoret osaajat: Pisa 2003-tutkimuksen ensituloksia, 3–4. Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylä.

Jakku-Sihvonen Ritva (1996). Opetuksen saavutettavuus ja koulutuksellinen tasa-arvo arvioinnin kohteena. Teoksessa Ritva Jakku-Sihvonen, Aslak Lindström ja Sinikka Lipsanen (toim.) Toteuttaako peruskoulu tasa-arvoa?, 2–6. Oppimistulosten arviointeja 1/96. Opetushallitus, Helsinki.

Jakku-Sihvonen Ritva (2002). Luvut II–III teoksessa Jakku-Sihvonen, Ritva & Jorma Kuusela. Mahdollisuuksien koulutuspolitiikan tasa-arvo, 9–66. Oppimistulosten arviointeja 7/2002. 2. uusittu painos. 95 s. Opetushallitus, Helsinki.

Kahila Maarit (2005). Punaista tupaa etsimässä? Lapsiperheiden asumispreferenssit ja muuttotoiveet pääkaupunkiseudulla. Julkaisematon maantieteen pro gradu-tutkielma, Helsingin yliopisto.

Kuusela Jorma (2002). Helsingin koulujen oppimistulokset: Kokoava katsaus. Julkaisematon raportti. Opetushallitus, Helsinki. 34 s.

Nykänen Anna-Stina (2006). Opin tiellä. Helsingin Sanomat, NYT-liite 2.6.2006.

Seppänen Piia (2001). Kouluvalinta perusopetuksessa: Paikalliset 'julkiskoulumarkkinat' Suomessa oppilastilastojen valossa. Teoksessa Jauhainen, Arto, Risto Rinne ja Juhani Tähtinen (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit, 185–204. Suomen kasvatustieteellinen seura, Turku.

Seppänen Piia (2004). Suomalaiskaupunkien 'eleyt koulumarkkinat' kansainvälisessä valossa. Kasvatus 3/2004, 286–304.

Simola Hannu (2005). Koulukohtaiset oppimistulokset ja julkisuus. Yhteiskuntapolitiikka 2/2005, 179–187.

Johtopäätöksiä Ranskan lähiömellakoista

Slutsatser av förortskravallerna i Frankrike

Pertti Hynynen

Ranskalainen yhteiskunta ajautui marraskuussa 2005 syvään kriisiin. Aiemmin lähiömellakat koskivat yhtä kaupunkia eivätkä kestäneet juuri paria päivää pitempää, mutta syksyn 2005 mellakat kiersivät ympäri maata aiheuttaen pelkoja muuallakin Euroopassa. Ulkomaalaistaustaisen nuorison tulevaisuus nähtiin ongelmana Helsingissä saakka, kun toimittajia meni lähiöihin ihmettelemään, mikseivät autot pala. Keskustelua on käyty etnisten ja sosiaalisten jännitteiden suhteesta sekä kaupunki- ja lähiöpolitiikan rajallisista mahdollisuuksista. Pariisin pohjois-itäpuolen departementin Seine-St.-Denis alueella koettiin suurimmat tuhot ja jännitteet säilyivät kuukausia.

Ongelmien kasvualustaa

Kyllästymiseen asti kuultiin valituksia kaupunkipolitiikan epäonnistumisesta, vaikka ulkoisessa fyysisessä mielessä on tehty paljon. Mutta Ranskan perinteisiin kuuluu, että vallan vaihtuessa tuomitaan edellisen hallituksen politiikka. Vuodesta 2002 lähtien hallitukset supistivat järjestötukia sekä lähipoliisia ja supistusten katsotaan pahentaneen syksyn 2005 kriisiä. Otsikoita ja kirjainlyhenteitä on kyllä uusittu ja kaupunkipolitiikan ministerin Jean-Louis Borloon titteli on nyt kohteasti ”sosiaalisen koheesion ministeri”.

I november 2005 uppstod krisläge i det franska samhället. Tidigare hade förortskravallerna gällt en enda stad och i regel inte fortgått längre än ett par dagar, men kravallerna hösten 2005 bredde ut sig till hela landet och spred rädsla i övriga delar av Europa. Framtiden för unga med invandrarbakgrund sågs om ett problem ända i Helsingfors, där bl.a. en redaktör åkte ut i förorterna och förundrade sig över att bilarna inte brann. En het debatt har förts om etniska och sociala spänningar och om stads- och förortspolitikens begränsade möjligheter att göra något åt dem. I departementet Seine-St.-Denis i Paris nordliga utkanter skedde den största förödelsen, och spänningarna höll i sig i månader.

Grogrund för problem

Till lust och leda fick man höra klagomål om stadspolitikens tillkortakommanden, trots att det i yttre, fysisk, bemärkelse gjorts mycket. Men till traditionerna i Frankrike hör att man efter regimskifte rackar ner på den förra. År 2002 började regeringarna skära in på understöden åt olika organisationer och minska på närpoliserna, och detta anses ha förvärrat krisen hösten 2005. Men rubriker och förkortningar har förnyats, och ministern för stadspolitik Jean-Louis Borloo stoltserar nu med titeln ”minister för social koheesion”.

Kaupunkipolitiikan epäonnistumisesta keskustelu lainehti perheiden ja nimenomaan pohjoisafrikkalaisien isien epäonnistumiseen ja siitä mustien polygamiiaan (moniavioisuus). Mutta mikä lähiöissä tarkkaan ottaen kärjistyi? Oliko kyse vain köyhyydestä eli "sosiaalisesta kriisistä" vai myös etnisestä segregaatista ja diskriminaatiosta. Jälkimmäinen korostui otsikoissa. Rasismi yleiskäsitteenä alkoi tarkentua syrjinnäksi niin ihonvärin, etnisyyden, nimen kuin osoitteenkin perusteella. Loic Wacquant kysyy, onko aluestigma vain verhottua etnistä diskriminointia vai onko sillä todellisia ja vahingollisia vaikutuksia riippumatta ja ohi etnorodullisten ja -nationaalisten erottelujen (Wacquant 2006, 256)? Jälkimmäinen tulkinta saa vahvasti kannatusta Pariisin seudulla.

Valtiollisen tutkimuslaitoksen CNRS:n johtaja Hugues Lagrange ja tutkija Marco Oberti julkaisivat selvityksen "urbaanimellakoista ja protesteista" (Émeutes urbaines et protestations). Lagrange kiteyttää neljä tekijää (Le Monde 7.6.2006):

- Alle 20-vuotiaiden osuus asukkaista ylittää tietyissä kortteleissa 35 prosenttia, kun koko maassa se on 25 prosenttia. Tällainen väestöpyramidi on tyypillistä "vallankumouksellisille prosesseille".
- Sitten korostuivat rikkauserot kuten esim. jyrkät erot nuorisotyöttömyydessä lähiön ja kunnan välillä. Monet mellakkakorttelit olivat köyhiä alueita selvästi rikkaammissa kaupungeissa. Tämä koskee nimenomaan koko maata. Seine-St.-Denisin departementti taas edustaa varsin homogeenia köyhyyttä.
- Mellakat tapahtuivat usein kortteleissa, jotka jo olivat urbaanisen purkamisen ja uudelleenrakentamisen kohteita. Eli edustivat asuinkannan selkeää rappeutumista.
- Neljäs tekijä on arkaluonteisemmin analysoitavissa, mutta yhteenottoja tapahtui nimenomaan kortteleissa, joissa yli kuuden hengen perheiden osuus oli korkea. Tämä muuttuja korreloi voimakkaimmin mellakoiden kanssa.

Från stadspolitikens misslyckande böljade debatten vidare till familjernas och i synnerhet nordafrikanska fädernas misslyckande, och därifrån till polygamin bland svarta. Men vad var det som tillspetsades i förorderna? Handlade det bara om fattigdom, dvs. en social kris, eller också om etnisk segregation och diskriminering. Sistnämnda betonades i rubrikerna. Rasism överlag började specificeras i diskriminering p.g.a. hudfärg, etnicitet, namn, och rentav adress. Loic Wacquant frågar om lokal stigma är bara beslöjad etnisk diskriminering eller om den har reella och skadliga verkningar oberoende av etnorasiala och etnonationella skillnader (Wacquant 2006, 256) Den senare tolkningen får starkt stöd i kommunerna i Parisregionen.

Hugues Lagrange, chef för den statliga forskningsanstalten CNRS, och Marco Oberti, en av dess forskare, har utgivit en utredning om kravallerna och deras orsaker: Émeutes urbaines et protestations. Lagrange pekar på fyra faktorer (Le Monde 7.6.2006):

- Under 20-åringarnas befolkningsandel överstiger 35 procent i vissa kvarter, mot 25 procent i hela landet. En dylik befolkningspyramid är typisk för en "revolutionär process".
- Skillnaderna i rikedom såsom t.ex. skillnaderna i ungdomsarbetslöshet mellan förorten och centralorten. Många av kravallkvarteren var fattigkvarter i klart rikare städer. Detta gäller uttryckligen hela landet. Departementet Seine-St.-Denis representerar nämligen rätt homogen fattigdom.
- Kravallerna uppstod ofta i områden som redan var objekt för urbant rivande och nybyggande. Det handlade alltså om bostäder under förfall.
- Den fjärde faktorn är av känsligare natur, för sammandrabbningar förekom uttryckligen i områden där andelen familjer med över sex medlemmar var stor. Denna variabel korrelerar starkast med kravallerna.

Punkt 3. ovan kan väcka förundran. Men CNRS:s undersökning kunde ge vid handen att olika myndighetsåtgärder inte har önskad förebyggande verkan. En

Em. kolmas kohta saattaa herättää ihmettelyä. CNRS:n tutkimus kuitenkin osoittaisi, ettei toimenpiteillä ole ennalta ehkäisevää vaikutusta. Arkinen selitys tässä on se, että kun asukkaita joudutaan majoittamaan tilapäisesti niin se horjuttaa lisää heikoimpia perheitä. Kun talo puretaan, niin nuorille vähälapsisille perheille löydetään helpoimmin toinen asunto, mutta monilapsisille perheille on vaikeaa löytää. Mellakat tulivat paljastaneeksi tämän ongelman, joka kärjistyy kun urbaanisen renovaation viraston ANRU:n (Agence nationale pour la rénovation urbaine) suunnitelmat etenevät. Kaudella 2004–2011 puretaan 250 000 asuntoa ja uusia rakennetaan 200 000 mutta lisäksi peruskorjataan 400 000 asuntoa.

Eksoottinen teoria polygamian seurauksista liittyy em. neljanteen kohtaan, mutta Lagrange ei näe asiaa näin ahtaasti. Maahanmuutto on nähty blokkina, mutta nyt paljastuu suuria eroja. Sosiaalisesti ja kulttuurisesti pohjoisafrikkalaiset eli maghrebilaiset ovat erilaisia kuin mustasta Afrikasta tulleet. Edelliset ovat tulleet aiemmin ja ovat integroituneempia kuin jälkimmäiset, joiden parissa on suuria puutteita resursseissa ja jopa kielitaidossa: “Mellakoiden yhteydessä havaittiin, että nuoria mustia oli yhtä paljon kuin nuoria maghrebilaisia, mutta se oli yliedustusta sillä heidän osuutensa on vain neljännes jälkimmäisiin verrattuna. Kyse ei ole ihonväristä vaan olosuhteista, joissa näiden nuorten kasvu tapahtuu.” Kuitenkin vastoin CNRS:n raportin tarkoitusta keskustelu tarkasteli mellakkakarttaa tämän uusimman afrikkalaisen muuton perusteella.

Sosiaalinen hissi laskeutuu

Mellakat siirsivät katsetta maantieteestä koko yhteiskuntaan. Liekit valaisivat miten “luokka-aseman tipahdaminen” (déclassement) leimaa yhteiskunnan pelkoja. Mellakoiden osalta voidaan erottaa alkuvaiheen järkytykset ongelmien ytimessä kuten Pariisia ympäröivällä pikkukehällä ja toisaalta epämääräiset pelot hieman kauempana. Pelot nimittäin leviävät jo lähiliikenteen

4 juillet Nicolas Sarkozy parle de « nettoyer au Kärcher » la cité des 4 000, à La Courneuve. Dérapage ou stratégie ?

L'EXPRESS 22/12/2005 • 7

Sisäministeri Nicolas Sarkozy julisti pesevänsä painepesurilla lähion puhtaaksi. Lausunto kärjisti tunnelmia. Sarkozyn selässä äärioikeistajohtaja Le Pen. Inrikesminister Nicolas Sarkozy deklarerade att han tvättar förorten ren med tryckvättare. Detta skärpte stämningen. På Sarkozys rygg ultrahögerledaren Le Pen.

vardaglig förklaring är att då man blir tvungen att logera folk tillfälligt drabbar detta även andra svaga familjer. Då ett hus rivs hittar man lättast nya bostäder för unga familjer med få barn, medan flerbarnsfamiljer är svårare att placera. Kravallerna kom att avslöja detta problem, som tillspetsas vartefter planerna uppgjorda på ANRU, Agence nationale pour la rénovation urbaine (nationella stadsrenoveringsmyndigheten) verkställs. Åren 2004–2011 rivs 250 000 bostäder, samtidigt som 200 000 nya byggs och 400 000 renoveras grundligt.

De exotiska teorierna om polygamins följder hänger samman med punkt 4, men Lagrange ser inte saken

ongelmien johdosta, kun jengit kaappaavat haltuunsa vaunuosastoja.

Ongelma-alueiden ulkopuolella ja ylempänä pelätään joutumista alemman kerrostuman laskukierteseen. Rikkaan kunnan naapureina on Pariisin ympäristössä selvästi köyhempiä. Tätä teemaa ovat tutkineet sosiologit Alain Mergier ja Philippe Guibert kirjassaan *Le Descenseur social* (Plon 2006). Mergierin mukaan ”populääriset” eli alempien yhteiskuntaluokkien miljööt ovat kolmannes äänestäjäkunnasta ja niitä koskettaa ”sosiaalinen alasmeno” eli hissi toimii mutta vain alaspäin (*Le Nouvel Observateur* 27.4.-06). Hissi alaspäin levittää alinten kerrosten pelkoja ylöspäin keski-kerroksiin.

Kierre alaspäin kääntää katseen eli sitä ei enää kohdisteta yläpuolella oleviin, joita haluttaisiin saavuttaa työllä, kamppailulla tai lasten menestymisen kautta: ”Nyt katsellaan alaspäin niitä yhteiskuntaryhmiä, joihin ei missään tapauksessa haluta samaistua ja jotka ovat selkeinä esimerkkeinä luokasta suistumisesta.” Omilla ponnisteluilla ja voimavaroilla vain hidastetaan alasmenoa.

Tämä torjunta näkyy asuntopolitiikassa. Pelkoihin maahanmuuttajia kohtaan liittyy kiistely SRU-laista, jonka mukaan kunnan asuntokannasta tulee olla 20 prosenttia halpavuokraisia sosiaaliasuntoja (HLM). Kuntien tulisi asteittain edetä tähän suuntaan. Laki koskee 740 kuntaa mutta monet ovat päättäneet maksaa mieluummin sakkoja ja niitä on jaettu 150 kunnalle. Vasemmisto-opposition mielestä sakkoja tulisi kuitenkin koventaa. Uusi laki ENL (*Engagement national pour le logement*) jatkaa em. SRU-lakia ja hallitus panostaa runsaasti urbaaniseen renovaatioon ja asuntojen rakentamiseen. Keskustelussa em. CNRS:n tutkimuksesta Olivier de Broca (2006) esittää, että avoimesti myönnettäisiin, ettei SRU-laki oikein voi edetä, jolloin kunnille, jotka ovat rakentaneet runsaasti maksettaisiin korvauksia, kun taas toiset maksaisivat oikeudesta ”torjua epäsuosittuja (*défavorisées*) väestöryhmiä”.

Pariisin ympäristön pikkukunnissa leviää pelkoja ja kerätään nimiä HLM-asuntojen rakentamista vastaan.

så snävt. Invandringen har setts som ett block, men nu avslöjas stora skillnader. Socialt och kulturellt är nordafrikanerna, dvs. den etniskt arabiska maghreb-befolkningen, annorlunda än de som kommit från svarta Afrika. De förra har kommit tidigare och är mera integrerade än de senare, som kan ha stora brister på resurser och t.o.m. språkkunskap. Lagrange konstaterar att man under kravallerna märkte att antalet unga svarta var lika stort som de unga nordafrikanernas – medan de förra var överrepresenterade i och med att deras andel av invandrarbefolkningen är bara en fjärdedel av de senares. Det är inte en fråga om hudfärg utan de förhållanden dessa unga växer upp i. Men stick i stäv med avsikten i CNRS:s rapport gick debatten in på kravallerna utgående från den senaste inflyttningen av svarta afrikaner.

Den sociala hissen går neråt

Kravallerna flyttade blickarna från geografin till hela samhället. Lågorna belyste hur ”nedklassningen”, *déclassement*, präglar samhällets rädslor. Man kan dels urskilja chocken i början av kravallerna i deras kärna, t.ex. sfären kring Paris, och dels obestämbara rädslor lite längre borta. Rädslorna sprids nämligen av en så enkel orsak som att gängen kapade hela vagnkupéer.

Utänför problemområdena och högre upp är man rädd för att hamna i samma nedåtgående spiral som de lägre skikten. Bredvid det rika Paris finns det klart fattigare kommuner. Detta tema har studerats av sociologerna Alain Mergier och Philippe Guibert i boken *Le Descenseur social* (Plon 2006) *Le Descenseur*. Enligt Mergier utgör de folkliga, dvs. lägre samhällsklassmiljöerna en tredje väljarkår, och de är på väg socialt neråt (*Le Nouvel Observateur* 27.4.-06). Hissen neråt sprider rädslan i de lägsta skikten uppåt till mellanskikten.

I spiralen neråt vänds blicken såtillvida att den inte längre riktas mot dem som är ovanför och som man skulle vilja nå genom arbete, kamp eller barnens framgång: Nu ser man ner på de samhällsgrupper som man

La Norvillessa erona tavallisiin torjuntoihin nimiä kerätään idealla, että asukkaat keräisivät tarvittaessa itse rahat sakkoihin (Le Figaro 2.4.2006)! Kunta ei ota tarjousta vastaan.

Segregaatiota voidaan kuitenkin tarkastella myös Seine-St.-Denisin departementin kuntien välillä, sillä on joitakin rikkaampia saarekkeita eli ”kauniaisista” kuten entisen gaullistisen kaupunkiministerin Eric Raoulin johtama Le Raincy. Se nousi tiedotusvälineissä ”gallialaiseksi kyläksi” naapureina paljon köyhempiä kuten Clichy-sous-Bois ja Montfermeil. ”Gallialaisiksi” saarekkeiksi kutsutaan myös pientaloalueita lähiöiden naapurustossa. Usein ne ovat kirjaimellisesti kivenheiton päässä.

Mellakat nostivat valokeilaan koulujärjestelmän roolin tässä segregaatiossa. Koulun ja asuinpaikan valinta nousee keskeiseen asemaan ja Clichy-sous-Bois’n – sieltä mellakat lähtivät liikkeelle – pormestari Claude Dilain puhuu keskiluokkaisen väen poismuutosta (Freitag, 21.4.2006): ”Kun asuinalueita valitaan, niin lasten tulevat koulutoverit ovat ensimmäisenä kriteerinä.” Ministeri Borloo vakuuttaa, että jokaiselle löytyy paikka yhteiskunnassa, oli nuorella mikä tahansa koulutus, ihonväri, kotipaikka, uskonto, intellektuaalinen taso tai fyysinen kyvykkyys.

Nopeimmin uudistukset näkyvät lahjakkaimpiin kohdistuvissa toimissa eli halutaan nostaa reservejä ankeista ympäristöistä. Lähiö ei siis saa olla nuorelle kohtalo ja parhaimmat saivat valita lukion yli kuntarajojen. Seine-St.-Denisin alueella perustetaan eliittilukio edistyneimmille. Positiivinen diskriminointi korkeakouluihin laajenee. Clotilde Monteiro toteaa tämän diskriminoinnin ”välttämättömäksi pahaksi” (2006), mutta se ei tarkoita samaa kuin Yhdysvalloissa. Mitkään rodullis-etniset kriteerit eivät tule mukaan vaan se tapahtuu maantieteellisin perustein.

under inga omständigheter vill identifiera sig med och som är klara exempel på klassnedgång. De egna ansträngningarna och resurserna kan bara göra nedgången långsammare.

Denna motreaktion syns i bostadspolitiken. Till rädslan för uppkomlingar an knyter dispyten om SRU-lagen, enligt vilken 20 procent av en kommuns bostadsbestånd skall vara samhällsstödda hyresbostäder (HLM). Kommunerna borde småningom nå detta mål. Lagen gäller 740 kommuner, men många har valt att betala böter i stället, och 150 har redan fått böter. Enligt vänsteroppositionen borde böterna skärpas. Den nya lagen ENL (Engagement national pour le logement) är en fortsättning på ovan nämnda SRU-lag, och regeringen satsar mycket på urban renovering och bostadsbyggande. I debatten om ovan nämnda CNRS-undersökning föreslår Olivier de Broca, att man öppet skulle medge att man inte riktigt kommer framåt med SRU-lagen, och att staten skulle betala ersättningar åt dem som byggt mycket, samtidigt som andra skulle få betala för rätten att hålla förfördelade, defavoriserade, befolkningsgrupper borta.

I småkommunerna kring Paris sprids rädslor och samlas listor mot byggande av HLM-bostäder. I La Norville samlar namn rentav in namn med tanken att invånarna själva vid behov skulle samla in pengar för böterna (Le Figaro 2.4.2006)! Kommunen godtar inte anbudet.

Segregationen kan också skönjas mellan kommunerna i departementet Seine-St.-Denis, där det finns vissa rikare zoner, ”Grankullor”, såsom Le Raincy ledd av förre gaullistiske stadsministern Eric Raoul. Le Raincy blev känt som en ”gallisk by” bland mycket fattigare grannar såsom Clichy-sous-Bois och Montfermeil. ”Galliska öar” kallas även småhusområdena i närheten av förorterna. Ofta ligger de bara ett stenkast från höghusen.

Mitä moraalipaniikin jälkeen?

Rahaa riittää ja vuodesta 2000 lähtien valtio, paikalliselimet, muut ranskalaiset tahot ja jopa EU olivat jo sijoittaneet kaupunkipolitiikkaan 34 miljardia euroa. Vuoden 2006 budjettiin pääministeri Dominique de Villepin keräsi lisää 5 miljardia euroa toimiin jotka tekevät ”tasavallasta avoimemman ja veljellisemmän”. Suuria summia kuluu vahinkojen korjauksiin, jotka olivat 240 miljoonaa euroa. EU myönsi 50 miljoonaa euroa eli muista rakennepolitiikan varoista siirretään lähiösaneeraukseen. Siis EU:n kautta mekin tavallaan maksamme korvauksia palaneista autoista.

Wacquant’n mielestä mellakat nostivat ”moraalipaniikkia” lähiöghetoista (2006, 148). Alkuvuodesta tämä paniikki levisi kaupunkien keskustoihin, kun nuoret osoittivat mieltä hallituksen lakiesityksiä vastaan. Hallituksen CPE-laki olisi mahdollistanut nuorten työllistämisen ilman irtisanomissuojaa, mutta mielenosoitusten paineessa hallitus veti lain takaisin. Paniikkia ilmensi haikailu sotilaallisen kasvatuksen tai sievemmin sanoen ”käyttäytymiskoulutuksen” (formation comportementale) perään. Pikapikaa alettiin perustaa puolustusministeriön alaisia laitoksia tavoitteena sijoittaa niihin 10 000 nuorta vuoden 2006 loppuun mennessä mutta heinäkuussa 2006 luku oli alle 600.

Kantaranskalaisten poismuutto alkoi vuosikymmeniä sitten. Nyt maghrebilaistaustainen ”beurgeois”-sukupolvi – sana ”beur” viittaa heihin – on monissa kortteleissa kantava voima ja mikäli tätäkin keskiluokkaista väkeä muuttaa yhä enemmän pois niin se olisi kohtalokasta. Keskustelu em. CNRS:n raportista viittaa muuton kiihtymiseen ja joissakin Pariisin ympäristön lähiöissä jopa reaktiona mustan väestön kasvulle. Mutta myös koulutetun mustan väestön piirissä kehitellään strategioita, jotta pääsisi pois jostakin kehonestasta HLM-talosta (Le Figaro 29.6.2006).

Paniikin varjoon jäi, että monet ongelmakorttelit selvisivät kohtalaisesti kuten esim. Marseillessa, jota voidaankin verrata Helsinkiin luontevammin kuin

Kravallerna lyfte fram skolsystemets roll i denna segregation. Valet av skola och bostadsområde får en central ställning och Claude Dilain, borgmästare i Clichy-sous-Bois, där kravallerna började, talar om att medelklassbefolkningen flyttar bort (Freitag, 21.4.2006): ”När man väljer bostadsområde är barnens blivande skolkamrater första kriteriet.” Minister Borloo försäkrar att det finns en plats för var och en i samhället, oberoende av den ungas utbildning, hudfärg, hemort, religion, intellektuella nivå eller fysiska förmåga.

Snabbast syns reformerna i de åtgärder som riktas till de mest begåvade, dvs. man vill lyfta fram reserver ur dystra miljöer. Förorten skall alltså inte få utgöra ett oblikt öde för en ung människa, och de bästa skall få välja gymnasium över kommungränserna. I Seine-St.-Denis grundas ett elitgymnasium för de mest försigkomna. Den positiva diskrimineringen till högskolorna utvidgas. Clotilde Monteiro konstaterar att denna diskriminering är ett nödvändigt ont (2006), men den får inte innebära samma sak som i USA. Inga ras-etniska kriterier kommer med utan den sker på geografiska grunder.

Moralpanik – och sedan?

Pengar finns det, och från år 2000 hade staten, de lokala organen, övriga franska instanser och t.o.m. EU redan investerat 34 miljarder euro i stadspolitiken. I budgeten för år 2006 lyckades premiärminister Dominique de Villepin få in 5 miljarder euro extra för åtgärder som gör republiken ”öppnare och broderligare”. Stora summor går åt för att reparera skadorna efter kravallerna, som gick lös på 240 miljoner euro. EU beviljade 50 miljoner euro, vilket betyder att det från övriga medel för strukturpolitik flyttas över pengar till förtortssaneringen. Så via EU betalar även vi finländare på sätt och vis ut ersättningar för de brunna bilarna.

Enligt Wacquant skapade kravallerna ”moralpanik” för förortsghettona (2006, 148). I början av året spred sig denna panik till stadskärnorna, när de unga

Pariisia. Ongelmalliset pohjoiskorttelit kuten Zinedine Zidanen Castellane ovat saman Marseillen sisällä ja nuoret ovat ainakin marseillelaisia, vaikka eivät ranskalaisuutta korostaisi. Pariisin seudulla ei ole vastaavaa alueidentiteettiä. Mutta Marseille saattoi mobilisoida laajat nuoriso- ja sosiaalityön verkostot, joiden aktiivit huolimatta erimielisyyksistään kaupungin johdon kanssa “olivat silti samaa mieltä siitä, että tulipalot toisivat enemmän paha kuin hyvää lähiönuorille” (Le Monde 15.12. 2005).

Marseillen lisäksi eräät sellaiset kaupungit, jotka takavuosina tunnettiin jännitteistä, selvisivät hyvin kuten Pariisista länteen sijoittuva Dreux. Se on niitä harvoja oikeistijohtoisia kaupunkeja, joissa etninen kirjavuus korostuu kaupunginjohtoa myöten (Hynynen 2003, 46–47). Monissa vasemmistijohtoisissa kaupunkeissa se näkyy jo paremmin, vaikkei pormestari-
tasolle vielä ulotu.

Lähteet: | Källor:

De Broca, Olivier. Émeutes urbaines et protestations. Horizons stratégiques, juillet 2006.

Hynynen, Pertti (2003). Kantaväestö vähemmistöksi. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki 2003.

Lagrange, Hugues & Oberti, Marco (2006). Émeutes urbaines et protestations. Les Presses de Sciences Po, Paris 2006.

Mergier, Alain (2006). Les ravages du “descenseur social”. Le Nouvel Observateur 27.4.2006.

Monteiro, Clotilde (2006). Discrimination positive, un mal nécessaire. Politis 8.6.2006.

Wacquant, Loic (2006). Parias urbains. Ghetto, banlieues, État.

Éditions La Découverte, Paris 2006.

demonstrerade mot regeringens lagförslag. Dess CPE-lag skulle ha gjort det möjligt att anställa unga utan uppsägningsskydd, men efter kravallerna tog regeringen förslaget tillbaka. Ett uttryck för paniken var längtan efter militär fostran eller vackrare sagt ”beteendeskolning” (formation comportementale). I all hast började man nämligen i försvarsministeriets regi grunda inrättningar i syfte att inom loppet av år 2006 placera 10 000 unga. Men i juli 2006 hade inte ens 600 placerats.

De ursprungliga fransmännen började flytta bort för tiotals år sedan. Nu är den arabisk-nordafrikanska ”bourgeois”-generationen – stavelsen ”beur” syftar på nordafrikanska araber – en bärande kraft i många bostadsområden, och om även dessa medelklassinvånare började flytta bort på allvar vore det ödesdigert. Debatten om tidigare nämnda CNRS-rapport hänvisar till accelererad bortflyttning och i vissa parisförorter rentav till den växande svarta befolkningen. Men även bland de skolade svarta utvecklar man nu strategier för att bli av med en del av de sämsta HLM-husen (Le Figaro 29.6.2006).

Paniken överskuggade det faktum att många problemkvarter klarade sig skäligen bra, t.ex. i Marseille, som det är lättare att jämföra Helsingfors med än Paris. De problematiska områdena i norr, såsom Zinedine Zidanens Castellane ligger inom Marseilles gränser, och de unga är åtminstone marseillebor även om de inte betonar det franska. Parisregionen har ingen liknande lokalidentitet. Marseille förmådde mobilisera stora nätverk av ungdoms- och socialarbetare, där de aktiva trots meningsskiljaktigheter med stadsledningen var överens om att ”eldsvådor skulle medföra mera ont än gott för förortsungdomarna” (Le Monde 15.12. 2005).

Förutom Marseille klarade sig en del andra städer tidigare kända för sociala spänningar bra, såsom Dreux väster om Paris. Det är en av de högerledda städer där den etniska mångfalden syns ända upp i stadsledningen (Hynynen 2003, 46–47). I många vänsterledda städer syns den redan bättre, dock ännu inte på borgmästarnivå.

Maahanmuuttajien tukeutuminen sosiaalisiin verkostoihin työllistymisessä

Beroende av sociala nätverk bland invandrare på väg in på arbetsmarknaden

Akhlaq Ahmad

Käsillä oleva artikkeli perustuu tutkimukseen sosiaalisten verkostojen roolista maahanmuuttajien ja työllistymisen välillä Suomessa (Ahmad 2005). Tutkimus tehtiin Pääkaupunkiseudulla asuvien Intian alakontinentista tulleiden maahanmuuttajien keskuudessa. Päämääränä oli selvittää miten kyselyyn vastanneet olivat päässeet työmarkkinoihin kiinni ja missä määrin heidän sosiaaliset verkostonsa olivat auttaneet heitä saamaan töitä isäntämaassa (host society). Toisena päämääränä oli tehdä yksityiskohtainen tarkastelu miten työllistymistä auttava tieto avoimista työpaikoista levisi ja saavutti maahanmuuttajat; miten siten haettiin töihin, ja missä määrin sosiaalisten verkostojen tuki vaikutti työn löytämiseen ja saantiin.

Tässä tarkoituksessa tehtiin 40 puolistrukturoitua haastattelua maahanmuuttajien koko työllisyystaustan (Suomeen tulon jälkeen) kartoittamiseksi. Kaikkiaan 166 työkaksoa raportoitiin 40:n haastattelun aikana. Näistä työllistymisistä 80 prosenttia oli tapahtunut Helsingissä. Niikään 80 prosenttia työkaksoista oli

Föreliggande artikel bygger på en studie om de sociala nätverkens roll i kontakten mellan invandrare och sysselsättning i Finland (Ahmad 2005). Studien gjordes bland invandrare från den indiska subkontinenten bosatta i Huvudstadsregionen. Den ville få klarhet i hur de tillfrågade hade kommit in på arbetsmarknaden och undersöka i vilken mån deras sociala nätverk hade hjälpt dem hitta och få arbete i värdsamhället. Ett syfte med studien var att göra en detaljerad undersökning av hur sådan information om arbetstillfällen som underlättade anställning spreds och nådde fram till invandrarna, hur man sedan sökte jobb, och i vilken mån stödet från sociala nätverk spelade in för att man skulle hitta och få jobben.

I detta syfte gjordes 40 halvstrukturerade intervjuer för att kartlägga invandrarnas hela sysselsättningsbakgrund ända sedan de anlät till Finland. Sammanlagt 166 anställningar rapporterades vid de 40 intervjuerna. 80 procent hade varit i Helsingfors. Likaså 80 procent av anställningarna var heltidsanställningar, 20 procent deltid. Viktigast, med 155 anställningar av 166, var

vat olleet täysipäiväisiä, ja 20 osa-aikaisia. Tärkein työllistäjä 155 työjaksoineen (166:sta) oli yksityinen sektori, ja toiseksi tärkein kunnallinen sektori. Työjakoista 120 löytyi avoimilta työmarkkinoilta ja 46 etnisiltä työmarkkinoilta. Suurin osa töistä, 119, oli ilmoittamattomia, ja 47 oli ilmoituksin hakuun pantuja. Nämä luvut tukevat ajatusta, että muodollisin keinoin, ts. sanomalehdissä ja työvoimatoimistoissa, ilmoitetujen töiden määrä ei välttämättä vastaa todellista avoimien paikkojen määrää.

Miten töistä saatiin vihiä?

Voitiin todeta, että tämän tutkimuksen maahanmuuttajat voittopuolisesti turvautuivat sosiaalisiin verkostoihin työn saamiseksi. Suuri osa työsuhteista oli solmittu sen jälkeen, kun oltiin henkilökohtaisilta kontakteilta saatu tietoa vapaista työpaikoista. Huomattavasti harvemmin oltiin turvautunut yleisiin tiedonlähteisiin, kuten työvoimatoimistoihin tai sanomalehtiin (Taulukko 1.)

Henkilökohtaiset tiedonlähteet olivat monenlaisia. Osa vihjeistä tuli työpaikalla solmituilta tuttavuuksilta, mutta selvästi tärkeämpi tiedonlähde – lähes 70 % tapauksista – oli vastanneiden läheiset, ts. ystävät, perheenjäsenet ja sukulaiset. Näistä 120 omaisesta 76 oli joko pakistanilaisia tai intialaisia, 36 suomalaisia ja 8 jotain muuta kansallisuutta.

Toinen merkillepantava seikka on, että informaatioketju ei ala vastanneiden ja heidän tiedonantajien välillä, vaan 69 prosentissa tapauksista viimeksi mainitut olivat myös saaneet tietonsa ystäviltä ja tuttavilta. Tämä antaa lisätukea tulkinnalle, että henkilökohtaiset yhteydet olivat tärkein työllistävä tekijä tutkimiemme maahanmuuttajien keskuudessa. Useimmissa tapauksissa ystävät ja tuttavat olivat saaneet vihiä vapaista työpaikoista oman työnsä kautta. Näin ollen työllistyminen oli ketjuprosessi.

Sosiaalisiin verkostoihin turvaututtiin koko työuran aikana, riippumatta siitä oliko markkinatilanne hyvä vai huono. Jos tarkastellaan maahanmuuttajien ensimmäistä ja nykyistä/viimeisintä työsuhdetta, henki-

den privata sektorn, medan den kommunala sektorn var näst viktigast. 120 av jobben fanns inom den allmänna arbetsmarknaden, och 46 inom den etniska arbetsmarknaden. Flertalet jobb hade aldrig utannonserats: 119 mot 47 utannonserade. Dess siffror stöder tanken att antalet jobb som utannonseras via formella kanaler, dvs. tidningar och Arbetskraftsbyråer, inte nödvändigtvis motsvarar det verkliga antalet lediga platser.

Hur fick man nys om jobben?

Vi kunde konstatera att invandrarna i denna studie övervägande förlitade sig på sociala nätverk för att få arbete. En stor del av anställningarna hade uppstått efter att man med hjälp av personliga kontakter fått kännedom om de lediga jobben. I mycket färre fall hade man anlitat opersonliga källor såsom Arbetskraftsbyråerna eller tidningsannonser (Tabell 1.)

De personliga källorna var av olika slag. En del uppslag kom från bekantskaper knutna på arbetsplatsen, men en klart viktigare informationskälla – i nästan 70 procent av fallen – var de tillfrågades anhöriga, dvs. vänner, familjemedlemmar och släktingar. Bland dessa anhöriga var 76 (av 120) antingen pakistanier eller indier, 36 finländare och 8 av någon annan nationalitet.

En annan sak att lägga märke till är att informationskedjan inte börjar mellan våra tillfrågade och deras informanter, utan i 69 procent av fallen hade de senare också fått information visa vänner och bekanta. Detta ger ytterligare belägg för tanken att personliga kontakter var den viktigaste faktorn för att få jobb bland de invandragrupper vi studerade. I flertalet fall fick vännerna och bekantskaperna kännedom om de lediga jobben via sitt eget arbete. Så anställningen blev sedan resultatet av en kedjeprocess.

Man förlitade sig på de sociala nätverken under hela sin arbetskarriär, oavsett arbetsmarknadsläget var gott eller kärt. Om man t.ex. tittar på invandrarnas första och nuvarande/senaste jobb var personliga kontakter informationskälla i 88 resp. 67 procent av fallen.

Taulukko 1. Eri tapoja saada tietoa vapaista työpaikoista

Tabell 1. Olika sätt att få kännedom om lediga jobb

	Lukumäärä Antal	%
Julkisia Opersonliga	31	19
Työvoimatoimistot Arbetskraftsbyrån	17	55
Sanomalehdet Tidningarna	12	39
Yritysten kotisivut Företagens webbsajter	2	6
Henkilökohtaisia Personliga	120	72
Ystävä, perheenjäsen, sukulainen Vän, familjemedlem, släkting	83	69
Tuttavuus Bekantskap	22	18
Työn kautta Via jobbet	12	10
Muu Övrigt	3	3
Suora yhteys työnantajaan Direktkontakt med arbetsgivare	11	7
Muu Övrigt	4	2
Yhteensä Totalt	166	100

Taulukko 2. Aikavertailu työpaikkatiedon saannin eri tavoista

Tabell 2. Kronologisk jämförelse av sätten att få kännedom om arbetstillfällen

	Ajanjakso				N
	1970–1979	1980–1989	1990–1999	2000–2003	
Työnetsintä-tapa Sätt att leta jobb					
Julkiset Opersonligt	2		16	13	31
Henkilökohtaiset Personligt	11	30	53	26	120
Suora yhteys työnantajaan					
Direkt kontakt med arbetsgivaren	1	2	4	4	11
Muut Övrigt		1	1	2	4
Yhteensä Totalt	14	33	74	45	166

lökohtaiset kontaktit olivat tiedonlähteenä 88 prosentissa ensimmäisistä ja 67 prosentissa jälkimmäisistä tapauksista. Myös aikaperspektiivistä katsottuna verkostoihin ja kontakteihin turvautuminen oli yleisin tapa saada vihiä työpaikoista, kuten taulukosta 2 käy ilmi.

Useimmissa tapauksissa (11/14) 1970-luvulla tieto kulki kontaktien kautta. 80-luvulla trendi oli vieläkin selvempi: yhteenkään julkiseen lähteeseen ei ollut turvaututtu, ja lähes aina (30/33) tieto oli kulkenut henkilökohtaisia teitä. 90-luvulla, jonka aikana suurin osa työsuhteista oli solmittu ja jolloin Suomessa vallitsi syvä taloudellinen lama, henkilökohtaiset yhteydet olivat edelleen tärkeitä maahanmuuttajien työnsaannille (53/74).

Siitä huolimatta 90-luvulla julkisia tiedonlähteitä alettiin käyttää yhä enemmän. Osuus kasvoi 22 pro-

Också sett ur tidsperspektiv var anlitandet av nätverk och kontakter det vanligaste sättet att få nys om arbete, såsom Tabell 2 klart visar.

I de flesta fall (11/14) under 1970-talet spreds informationen genom kontakter. Under 1980-talet var trenden ännu tydligare: inga opersonliga källor hade anlåtats, och i det absoluta flertalet fall (30/33) hade informationen spridits genom personliga insatser. Under 1990-talet, som stod för största antalet anställningsperioder och som kännetecknades av ekonomisk depression i Finland, fortsatte de personliga kontakterna att spela en viktig roll (53 av 74 anställningar).

Icke desto mindre skedd en synlig ökning i anlitandet av opersonliga informationskällor under 1990-talet. Andelen blev 22 procent, dvs. 16 anställningar av 74. Åren 2000–2003 fortsatte denna trend – de oper-

senttiin, ts. 16 työsuhdetta 74:stä. Vuosina 2000–2003 tämä suuntaus jatkui: julkisten lähteiden osuus kasvoi 29 prosenttiin (13/45), ja riippuvuus henkilökohtaisista yhteyksistä väheni. Tämän voisi olettaa johtuvan siitä, että karttuneen työkokemuksen ja maassaolon myötä henkilökohtaisia tiedonhakukanavia ei enää niinkään tarvita. Tuloksemme tukevat tätä olettamusta: Suomessa yli kahden vuoden työkokemuksen omaavien osuus maahanmuuttajista kasvoi 1990-luvun 35 prosentista vuosien 2000–2003 73 prosenttiin.

Työn hakeminen: Erilaisia tapoja ottaa yhteyttä työnantajaan

Vaikka enemmistö haastatelluista oli saanut tiedon työstä henkilökohtaisten yhteyksien kautta, tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että olisivat saaneet kontakteilta apua itse työn anomisessa. Vain 99 tapauksessa 166:sta kontaktit olivat suoraan tai välillisesti vaikuttamassa anomistilanteeseen. Muissa 67 tapauksessa työnhakijat ottivat itse yhteyttä työnantajaan, yleensä puhelimitse. Kuten taulukosta 3 käy ilmi, henkilökohtainen yhteys työnantajaan saatettiin ottaa monella eri tavalla.

Haastatellut ottivat yleensä yhteyttä työnantajaan etnisten kontaktien kautta, ja lähes joka toisessa tapauksessa kontaktihenkilöt tulivat myös mukaan tapamaan työnantajaa. 58 prosentissa tapauksista yhteyshenkilö oli töissä samassa työpaikassa ja suositellut haastateltua. Joissakin tapauksissa työnantajat olivat heidän omia ystäviään tai sukulaisiaan, yleensä ystäviään. Tuolloin välikäsiä ei tietenkään tarvittu, työnantajahan tiesi työnhakijan tilanteen ja sen, että tämä etsi töitä.

Sellaisiakin tapauksia oli, missä työnantajasukulainen oli ottanut haastateltuun yhteyttä. Niinikään aikaisempi työsuhde samalla työnantaja saattoi helpottaa uutta työn saantia. Jo kerran talossa ollut tuntee talon tavat ja on työnantajan tiedossa. Viimeksi mainitut olivat jopa saattaneet kehottaa haastateltua kyselemään myöhemmin töitä.

sonliga källornas andel steg till 29 procent (13/45), och beroendet av personliga kontakter minskade. Detta kan förklaras med att sannolikheten att anlita sociala kontakter vid jobbletning kan minska med ökad erfarenhet av arbetsmarknaden. Våra rön stöder denna förklaring: andelen invandrare med över två års arbetserfarenhet i Finland ökade från 35 procent på 1990-talet till 73 procent åren 2000–2003.

Arbetsansökan: Olika sätt att kontakta arbetsgivarna

Trots att flertalet tillfrågade fick kännedom om arbete genom personliga kontakter betydde det inte nödvändigtvis att de fick hjälp med själva ansökandet om arbete. I bara 99 fall av 166 inverkade kontakterna direkt eller indirekt på ansökningsituationen. I de övriga 67 fallen tog de tillfrågade på egen hand kontakt med arbetsgivaren, vanligtvis per telefon. Som Tabell 3 visar, innebar personlig kontakt med arbetsgivaren ett antal olika alternativ:

De tillfrågade tog i allmänhet kontakt med arbetsgivaren via sina etniska kontaktpersoner, som i nästan hälften av fallen också kom med och träffade arbetsgivaren. I 58 procent av fallen arbetade kontaktpersonen vid samma arbetsplats och lade ofta in ett ord för den tillfrågade. I vissa fall var arbetsgivarna deras egna vänner eller släktingar, vanligen vänner. I dessa fall behövdes givetvis inga mellanhänder i kontakten med arbetsgivaren, som ofta kände till jobsökandens situation och att denne aktivt sökte arbete.

I vissa fall var det rentav arbetsgivarläktingen som tog kontakt. Det hände också att tidigare anställning vid en arbetsplats ledde till att man fick jobb på nytt där. Det blev lättare att få jobb på nytt om man en gång kommit in i företaget. Dessa arbetsgivare hade i vissa fall rentav bett de tillfrågade kontakta dem senare om jobb.

De tillfrågade tyckte att arbetsgivarna ofta var nöjda med deras prestationer och att de skött sina sysslor raskt. Ett gott rykte kunde även senare vara till hjälp

Taulukko 3. Erilaisia tapoja ottaa yhteyttä työnantajaan niiden keskuudessa, jotka olivat saaneet tietoa avoimesta työpaikasta henkilökohtaisten kontaktien avulla

Tabell 3. Olika sätt att kontakta arbetsgivaren bland dem som genom personliga kontakter fått kännedom om arbetstillfället

	Yhteydenottoja Kontakter
Yhteyshenkilö oli mukana tapaamassa työnantajaa	
Kontaktpersonen var med på träffen med arbetsgivaren	48
Työnantaja oli ystävä/sukulainen	
Arbetsgivaren var en vän/släkting	16
Asianomainen oli aikaisemmin ollut töissä samalla työnantajalla	
Vederbörande hade tidigare jobbat för arbetsgivaren	14
As.o. otti yhteyttä työnantajaan yhteyshenkilön suosituksen jälkeen	
Arbetsgivaren kontaktades efter en rekommendation av kontaktpersonen	12
Työnantaja oli järjestänyt työsopimuksen ennen as.o:n tuloa Suomeen	
Arbetsgivaren hade ordnat ett arbetsavtal innan vederbörande kom till Finland	3
As.o:n vaimo järjesti tapaamisen työnantajan kanssa	
Vederbörandes hustru ordnade mötet med arbetsgivaren	3
Muu tapa Övrigt	3
Kaikkiaan Totalt	99

Haastateltujen mielestä työnantajat olivat usein tyytyväisiä heidän työpanokseensa ja siihen, että olivat hoitaneet työtehtävänsä ripeästi. Hyvä maine saattoi myöhemmin olla avuksi myös työtä hakevien ystävien kannalta, kun työnantajat pyysivät haastateltuja tuomaan tuntemiaan työnhaluisia mukaansa töihin.

Joskus haastatellut kääntyivät suoraan työnantajan puoleen kontaktiensa suosituksesta niin, että kontaktit eivät tulleet mukaan tapaamaan työnantajaa. Sellaisia kontakteja olivat haastateltujen opettajat, ystävät, sukulaiset, työtoverit ja entiset työnantajat. Joissakin tapauksissa yhteyshenkilöt olivat aiemmin olleet ko. työnantajan leivissä ja soittaneet tälle suositellakseen haastateltua.

Joissakin tapauksissa haastateltujen suomalaiset vaimot olivat auttaneet työn haussa. He olivat saattaneet nähdä ilmoituksen lehdestä tai etsiä yrityksen nimen puhelinluettelosta. Joskus he saattoivat jopa itse ottaa yhteyttä työnantajan ja järjestää tämän ja aviomiehen tapaaminen. Sellaistakin sattui, että vaimot olivat tapaamisessa mukana. Haastateltujen mielestä heidän läsnäolonsa vaikutti myönteisesti työnantajan päätökseen.

även då det gällde att få arbete åt sina vänner, när arbetsgivarna behövde mera arbetskraft och bad de tillfrågade hämta med sig hugade.

Ibland vände sig de tillfrågade till arbetsgivaren på rekommendation av sina kontakter, som i dessa fall inte personligen kom med till träffen med arbetsgivaren. Sådana kontakter kunde vara de tillfrågades lärare, vänner, släktingar, arbetskamrater och före detta arbetsgivare. I några fall hade kontaktpersonerna tidigare arbetat för ifrågavarande arbetsgivare och ringt upp för att rekommendera den arbets sökande.

I vissa fall kunde även de tillfrågades finländska hustrur vara till hjälp med att leta jobb. De såg arbetsannonsen i tidningen eller sökte fram företagens namn i telefonkatalogen. Ibland tog de rentav personligen kontakt med arbetsgivaren och ordnade en träff för sin make. Det hände även att hustrurna kom med på träffen. Enligt de tillfrågade inverkade deras närvaro förmanligt på arbetsgivarens beslut.

Sosiaaliset verkostot: etu mutta myös haitta

Tutkimus paljasti myös, että useimmat sellaiset työt, mitkä haastatellut olivat henkilökohtaisten kontaktien avulla saaneet, olivat tyypillisiä matalan statuksen töitä. Tämä päti niin matalasti kuin korkeastikin koulutettujen maahanmuuttajien kohdalla ja siitä riippumatta miten kauan he olivat Suomessa olleet. 120:stä kontaktien kautta syntyneestä työsuhteesta yli puolet (77) oli ravintola- tai tarjoilusektorilla. Toiseksi suurin ryhmä (15) oli siivousala. Viisi näistä työpaikoista löytyi IT-sektorilta, ja saman verran rakennussektorilta. Loput olivat yksittäisiä töitä laboratorio- ja toimistoapulaisista varastotyöntekijöihin ja sanomalehdenjakajiin. Tilastokeskuksen vuoden 1989 sosioekonomisella asteikolla 109 näistä 120:sta työpaikasta oli alhaisella statusasolla. Kuusi oli keskikorkean statustason ja viisi korkean statustason töitä.

Matalan statuksen töiden suurempi keskittymä voitiin johtaa haastateltujen sosiaalisten verkostojen koostumuksesta. Tunnettiin ihmisiä, jotka itse olivat töissä matalien inhimillisen pääoman vaatimusten tehtävissä. Näin ammatillinen liikkuvuus sosiaalisella asteikolla oli yleensä pikemmin vaakaasuuraa kuin pystysuuraa. Pysyttiin sekundäärisissä töissä, usein samalla sektorilla. Saatettiin vaikka ensiksi olla keittiöapulaisia, sitten tarjoilijana, ja sen päälle olla pizzeriassa töissä.

Niissä tapauksissa, missä haastatellut kontaktiensa avulla saivat korkeampien sosioekonomisten tunnusmerkkien töitä, kontaktitkin tulivat ammattijakauma ylemmästä päästä. Taulukko 4 kuvailee sitä vaikutusta, mikä kontaktien ammattistatuksella todennäköisesti on ollut haastatellun saamaan työhön. Se osoittaa, että haastateltu usein sai saman ammattistatuksen töitä kuin yhteyshenkilökin.

Haastattelussa kysyttiin myös maahanmuuttajien käsitystä omien sosiaalisten kontaktien ammattistatuksesta. Ideana oli selvittää minkälaisia sosiaalisia tuki-

Sociaa nätverk: fördel men också nackdel

Studien avslöjade också att de flesta jobb som de tillfrågade fått via personliga kontakter var typiska lågstatusjobb. Detta gällde överlag både för högt resp. lågt utbildade invandrare, och oberoende av hur länge de varit i Finland. Av de 120 anställningar som uppkommit genom personliga kontakter fanns mer än hälften (77) inom restaurang- eller serveringssektorn. Näst största gruppen (15) var städbranschen. Fem jobb fanns inom IT-sektorn, och lika många inom byggbranschen. Resten var enstaka jobb allt mellan laboratorie- eller kontorsassistenter och lagerarbetare och tidningsutdelare. På Statistikcentralens socioekonomiska skala anno 1989 låg 109 av de 120 anställningarna på låg statusnivå. Sex var på medelhög statusnivå och fem på hög statusnivå.

Den högre koncentrationen lågstatusjobb kunde hänföras till de tillfrågades sociala nätverks sammansättning. Man kände folk som själva hade anställningar där kraven på mänskligt kapital var låga. Sålunda blev yrkesrörligheten på den sociala skalan i regel horisontal snarare än vertikal. Man hölls inom sekundära jobb ofta inom samma sektor. Man kunde t.ex. först vara köksbiträde, sedan servitör, och därpå jobba på pizzeria.

I de fall då de tillfrågade tack vare sina kontakter kunde haka på jobb med högre socioekonomiska kännetecken kom även kontakterna från den bättre ändan av yrkesspektret. Tabell 4 beskriver den inverkan som kontakternas yrkesstatus sannolikt har för det jobb den tillfrågade fått. Den visar att de tillfrågade ofta fick jobb med liknande yrkesstatus som kontaktpersonens.

Vid intervjun bads de tillfrågade också ge sin uppfattning om de egna nära sociala kontakternas yrkesstatus. Syftet med denna sondering var att klarlägga vilket slags sociala stödresurser de tillfrågade vid behov kunde anlita. Antalet nära kontakter var vanligen mellan tre och fem. I många tillfrågades fall var de nära

Taulukko 4. Yhteys henkilön oman ja haastatellun hänen avullaan saaman työn ammattistatuksen välinen suhde

Tabell 4. Förhållandet mellan kontaktpersonens yrkesstatus och yrkesstatusen i den anställning som den tillfrågade fick

	Haastatellun ammattistatus Den tillfrågades yrkesstatus			
	Korkea Hög	Keskikorkea Medel-hög	Matala Låg	Kaikkiaan Totalt
Yhteys henkilön ammattistatus				
Kontaktpersonens yrkesstatus				
Korkea Hög	5	2	5	12
Keskikorkea Medelhög		2	8	10
Matala Låg		2	96	98
Kaikkiaan Totalt	5	6	109	120

voimavaroja vastaajilla oli käytettävänä. Läheisiä kontakteja oli yleensä kolmesta viiteen. Monen haastatellun kohdalla läheiset kontaktit eivät olleet sosiaalisella asteikolla kovin hajautuneita vaan pikemminkin tietyille sektoreille keskittyneitä, lähinnä ravintola- ja cateringalalle.

Kaikkiaan kolmella neljänneksellä vastaajien kontakteista (114/164) oli matalan ammattistatuksen töitä. 30:llä (164:stä) oli keskikorkea ammattistatus ja 20:llä (164:stä) korkea ammattistatus. Voidaan olettaa, että näiden kontaktien antamat vihjeet avoimista työpaikoista todennäköisesti koskevat sosiaalisen asteikon alemman pään töitä. Korkeamman ammattistatuksen omaavien kontaktien puute esti vastaajia rakentamasta myös pystysuoria verkostoja, jotka olisivat voineet yhdistää heidät korkeamman sosioekonomisen statuksen töihin.

Mutta matalapalkkaisten töiden yleisyys haastateltujen keskuudessa voi tietenkin johtua muistakin seikoista kuin sosiaalisista kontakteista. Kuten taulukosta 4 käy ilmi, 19 työpaikkaa 96:sta oli asianomaisen ensimmäinen Suomessa. Ei ole odottamatonta, että maahanmuuttajien on puutteellisine paikallisine työkokemuksineen, heikompine maan kielten taitoineen ja työnantajien käsitysten ja mieltymysten takia vaikeampaa löytää korkeamman ammattistatuksen töitä, siitäkin huolimatta, että heillä saattaa olla kotimaas-

kontakteja, jotka eivät ole olleet sosiaalisella asteikolla kovin hajautuneita vaan pikemminkin tietyille sektoreille keskittyneitä, lähinnä ravintola- ja cateringalalle.

Överlag hade tre fjärdedelar av alla de tillfrågades kontakter (114/164) anställningar av låg yrkesstatus. 30 (av 164) hade medelhög yrkesstatus och 20 (av 164) hög yrkesstatus. Man kan anta att de tips om arbete dessa kontakter i regel kan komma med sannolikt handlar om anställningar i lägre ändan av den sociala skalan. Bristen på kontakter med högre yrkesstatus hindrade de tillfrågade att bygga upp lodräta nätverk, som kunde ha sammanfört dem med arbete av högre socioekonomisk status.

Men givetvis kan de lågt betalda jobbens dominans bland de tillfrågade också komma sig av andra faktorer än de sociala kontakterna. T.ex. i Tabell 4 var 19 jobb av 96 vederbörandes första i Finland. Det är inte oväntat att invandrarna p.g.a. av sin brist på lokal arbetserfarenhet, sina sämre kunskaper i landets språk, och arbetsgivarnas preferenser och tycken, har mindre möjligheter att få ett jobb med högre yrkesstatus, även om de själva hade bättre utbildning och längre arbetserfarenhet från hemlandet. Dessutom kunde interna arbetsmarknadsbestämmelser från yrkessammanslutningar inom olika sektorer ytterligare försinka övergången till anställningar med bättre prestige, i synnerhet i början av invandrarnas karriärer.

taan parempi koulutus ja pidempi työkokemus. Vieläpä sisäiset työmarkkinamääräykset eri sektoreiden ammattiohjeistukselta saattoivat osaltaan hidastaa siirtymistä paremman arvovallan työsuhteisiin, eritoten maahanmuuttajien ammattiuuran alussa.

Keskustelua

Käsillä olevan tutkimuksen tulokset osoittavat, että sosiaaliset verkostot edelleen näyttelevät tärkeää osaa maahanmuuttajien pääsyssä Suomen työmarkkinoille. Näin huolimatta laajasta kansallisesta työnvälitystoimistojen verkostosta ja siten aika helposti saatavasta avointen työpaikkojen tiedosta. Useimmille tämän tutkimuksen maahanmuuttajille tieto töistä oli saatu epävirallista tietä, ja näiden kontaktien rooli oli ollut tärkeä myös töiden saannin varmistamisessa. Puolet haastateltujen maahanmuuttajien työsuhteista oli solmittu suorien sosiaalisten kontaktien avulla.

Tämä apu työpaikkavihjeiden saannissa ja sittemmin työn varmistamisessa oli ollut maahanmuuttajille ratkaisevaa erityisesti Suomessa olon alkuaikoina: saatiin tietty jalansija uuteen sosiokulttuuriseen todellisuuteen.

Tulokset myös tietyllä tavalla osoittavat miten omien henkilökohtaisten rutiiniverkostojen koostumus voi sekä edistää että vaikeuttaa ammattiuuraa. Ne osoittavat tarvetta tutkia miten yksityisten kontaktien sosiaaliset ominaisuudet pikemmin kuin pelkät henkilökohtaiset ominaisuudet saattavat vaikuttaa maahanmuuttajien työmarkkinamenestykseen ja elämään uudessa maassa.

Mutta tutkimus, jonka tarkoitus olisi selvittää miksi maahanmuuttajilla on ylimalkaan kantaväestöä matalampi ammattistatus, edellyttäisi myös muiden tekijöiden vaikutuksen arviointia, kuten henkilökohtaisen ihmillisen pääoman ja erilaisten rakenteellisten pakotteiden. Sellaisetkin tekijät voivat näet rajoittaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia ja asettaa esteitä ammattiuuralle isäntämaassa (host country).

Diskussion

Rönen i föreliggande studie visar att sociala nätverk fortfarande spelar en viktig roll för invandrarnas anställning på den finländska arbetsmarknaden. Detta trots ett omfattande nationellt nätverk av arbetsförmedlingskontor och därmed ganska lättillgänglig information om lediga jobb. För flertalet invandrare i denna studie hade kännedomen om jobbet fåtts via informella kanaler, och dessa kontakter roll hade varit viktig också för att säkra jobben. Hälften av alla de anställningar som de tillfrågade invandrarna haft hade fåtts med direkt hjälp från sociala kontakter.

Denna hjälp med att få kännedom om jobben och att sedan få dem hade varit avgörande för invandrarna i synnerhet i början av deras tid i Finland: man fick ett visst fotfäste i den nya sociokulturella verkligheten.

Rönen kastar också att visst ljus på hur ens personliga rutinnätverks sammansättning både kan främja och hämma folks yrkeskarriär. De visar på behovet att undersöka hur de privata kontakternas sociala egenskaper snarare än bara individuella egenskaper kan inverka på framgången på arbetsmarknaden och på invandrarnas livsmöjligheter i det nya landet.

Men en studie ägnad att utröna orsakerna till den lägre yrkesstatusnivån bland invandrare skulle förutsetta en mera ingående titt också på hur andra faktorer inverkar, t.ex. individuellt mänskligt kapital och olika strukturella tvång. Sådana faktorer kan också begränsa folks möjligheter och resa hinder för karriären i värdlandet (host country).

Våra empiriska rön stöder även tanken att anställningar är socialt naturliga fenomen där det kan krävas mera än mänskligt kapital för att lyckas. De tycks ifrågasätta de synsätt som hävdar att arbetsmarknader är arenor där aktörer säljer och köper arbete i enlighet med den objektiva lagen om utbud och efterfrågan.

Tvärtom ger de vid handen att det vore fruktbarare att se arbetsmarknaden som ett sociokulturellt rum där lagen om utbud och efterfrågan tolkas enligt en viss

Empiiriset tuloksemme tukevat myös ajatusta, että työsuhteet ovat sosiaalisesti luonnollisia ilmiöitä, joissa onnistumiseen vaaditaan enemmän kuin pelkkää ihmillistä pääomaa. Ne ikään kuin kyseenalaistavat käsitystä, että työmarkkinat ovat areenoita, joilla toimijat myyvät ja ostavat töitä objektiivisten tarjonnan ja kysynnän lakien mukaisesti.

Päinvastoin ne osoittavat, että olisi hedelmällisempää nähdä työmarkkinat sosiokulttuurisena tilana, missä tarjonnan ja kysynnän lakia voidaan tulkita tietyn kulttuurisen todellisuuden mukaan. Ne osoittavat, että abstraktien kriteereiden sanelemat työhönottoprosessit ovat paljon harvinaisempia todellisuudessa kuin mitä usein väitetään. Pikemminkin työhönnotot ovat syvästi pohjautuneita muihin sosiaalisiin prosesseihin – jotka tehokkaasti rajoittavat niitä ja määräävät niiden suuntia ja tuloksia.

Lähde: | Källa:

Ahmad, Akhlaq (2005). Getting a Job in Finland: The Social Networks of Immigrants from the Indian Subcontinent in the Helsinki Metropolitan Labour Market. Research Reports No. 247. Department of Sociology. University of Helsinki.

kulturell verklighet. De visar att anställningsprocesser dikterade av abstrakta kriterier är mycket mindre vanliga i verkliga livet än man ofta påstår. Snarare är anställningarna djupt inbäddade i andra sociala processer som effektivt avgränsar och avgör deras riktning och resultat.

Mikko Salasuo

Myöhäismoderni ajattelu näkyy erityisesti nuorten piirissä kehittyvissä ilmiöissä. Keskeistä on kaupallisuus, yksilöllistyminen ja traditioiden murtuminen. Nuorten elämä muotoutuu paljolti erilaisista itse raivattavista poluista ja reiteistä, joita pitkin elämässä edetään. Osa poluista oikaisee ja johtaa kulkijansa toivottuun suuntaan ja toiset taas johtavat vaikeakulkuisimmille reiteille. Kyse ei ole vain nuorten suunnistustaidosta, vaan monimutkaiset yhteiskunnalliset prosessit ja rakenteet luovat yksilöllisille valinnoille ehdot.

Millaisia rasteja nuoret matkallaan sokkeloisessa metsässä valitsevat? Tutkimuksen ensisijaisena päämääränä on luoda vankkaan empiiriseen aineistoon pohjaten kuva nuorten (13–18-vuotiaat) kulttuurisesta ja toiminnallisesta maisemasta pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseutu taskukokoisena metropolina tarjoaa otollisen maaperän nyky-nuorten ilmiökentän tarkasteluun. Aikalais- ja sukupolvidiagnoosin avulla tutkimuksessa raamitetaan nuorten toimintakulttuureja.

Näistä lähtökohdista kumpuavat tutkimuskysymykset. Alkuperäinen kysymyksenasettelu oli seuraava:

- Millaisia uusia nuorten ilmiöitä on havaittavissa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla?
- Mikä on nuorten herkkyyksien liikkuva kulttuuristen ilmiöiden ja toiminnan perässä?

Det postmoderna tänkandet syns i synnerhet i de fenomen som utvecklas bland unga. Centralt är kommersialism, individualisering och brutna traditioner. De ungas liv formas mycket av de stigar och vägar som de själva banar och som de går genom livet längs. En del av rutterna leder rakare åt önskat håll, medan andra leder in på mera svårforcerad terräng. Det handlar inte bara om de ungas egen förmåga att orientera, utan även om invecklade samhällsliga processer och strukturer som ställer villkor för individuella val.

Hurdana kontroller söker de unga sig till på sin färd genom snårskogen? Det främsta syftet med föreliggande studie är att på grundval av ett ordentligt empiriskt material skapa en bild av kulturellt beteende och verksamhet bland 13-18-åringar i Huvudstadsregionen. Denna metropol i fickformat är bördig mark för en analys av fenomenen kring dagens ungas leverne. Med hjälp av en diagnos av generation och samtida bygger vi upp en ram för de ungas verksamhetskulturer.

Det är från dessa utgångspunkter som våra frågor väcks. Ursprungligen ville vi finna svar på:

- Hurdana nya ungdomsfenomen kan man idag skönja i Helsingfors, Esbo och Vanda?
- Vilken är de ungas benägenhet att förflytta sig efter kulturella fenomen och aktiviteter?

- Mitä myönteisiä ja toisaalta kielteisiä vaikutuksia uudet ilmiöt tuottavat?
- Miten nuorten kiinnostus ja nuorille suunnatut palvelut kohtaavat? Miten nykyiset palvelut tavoittavat halutun kohderyhmän?
- Kuinka valmiita nuoret ovat itse tuottamaan haluamaansa toimintaa itselleen ja vertaisryhmilleen?

Tutkimuksessa ei perehdytä nuorisokulttuurin tietoihin alakulttuureihin tai marginaali-ilmiöihin, vaan etsitään sensorimaisesti aineistosta nousevia suuria värähtelyjä. Tällainen aikalaishiagnoosi selkeyttää käsitystä siitä ”keitä me olemme” ja ”mikä on tämä aika”. Tavoitteena on luoda makrotason suuntaviivoja ja kehystyksiä tarkemmin fokuoituja jatkotutkimuksia varten.

Aineistosta, metodista ja teoriasta

Keskeisenä metodina tutkimuksessa ovat 13–18-vuotiaiden nuorten ja viranomaisten strukturoidut ja teema-haastattelut. Nuorten osalta lopullinen aineisto (n=108) koostuu kuudella kohdealueelta kerätyistä nuorten haastattelusta ja keskustan alueella tehdyn etnografisen tutkimusosion 20 nuorta käsittävistä haastattelumateriaalista. Poikia haastateltavista oli 53 ja tyttöjä 55. Aineistoa voi kuvata leveäksi, mutta hieman ohueksi. Lisäksi haastateltiin paikallisia toimijoita (n=36), jotka ovat tekemisissä nuorten kanssa

Tutkimusalueiksi on valittu jokaisesta kaupungista kaksi kaupunginosaa. Kohdealueita on kaiken kaikkiaan seitsemän: Helsingissä Ruoholahti, Pihlajamäki ja ydinkeskustan alue, Espoossa Olari ja Kauklahti ja Vantaalta Tikkurila ja Myyrmäki.

Metodisena ohjenuorana aineiston käsittelyssä sovelletaan Grounded Theorya, eli aineistoperustaista lähestymistapaa. Sen käytön mielekkäys korostuu tutkimuskysymysten ja aineiston avoimessa suhteessa. Tärkeänä lähtöoletuksena nuorten ilmiöiden tarkastelulle myöhäismodernissa on Karl Mannheimin klassinen sukupolviteoria. Siinä sukupolvella viitataan nimen-

- Vilka positiva resp. negativa verkningar har de nya fenomenen?
- Hur möts de ungas intressen och den service som riktas till ungdomarna? Hur når den nuvarande servicen sin avsedda målgrup?
- Hur redo är de unga att själva ordna önskad verksamhet för sig själva och sina gelikar?

Undersökningen går inte in på subkulturer eller marginalfenomen inom ungdomskulturen, utan söker sensormässigt efter stora utslag bland undersökningspopulationen. En sådan här ”samtidadiagnos” ger klarhet i frågorna ”vilka vi är” och ”vad denna tid är”. Syftet är att skapa riktlinjer på makronivå och ett ramverk för mera specifikt inriktade studier i framtiden.

Material, metodik och teori

Materialet bestod av ungdomar i åldern 13–18 år samt funktionärer, som alla genomgick en strukturerad temaintervju. De sammanlagt 108 ungdomarna intervjuades i sju olika stadsdelar. 20 av ungdomarna i centrala Helsingfors bildade en s.k. etnografisk helhet. 53 var pojkar och 55 flickor. Materialet kan beskrivas som brett, men samtidigt lite tunt. De lokala funktionärerna, 36 till antalet, har i sitt arbete att göra med unga.

De undersökta sju stadsdelarna var Gräsviken, Rönbacka och stadskärnan i Helsingfors, Olars och Köklax i Esbo samt Dickursby och Myrbacka i Vanda.

Som metodiskt rättesnöre tillämpades en s.k. Grounded Theory, dvs. en materialbaserad approach. Detta för att förhållandet mellan våra frågor och materialet var så öppet. Ett viktigt utgångsantagande för denna vår studie av ungdomsfenomen i postmodern tid är Karl Mannheims klassiska generationsteori. Den avser ju med generation ett tvärsnitt av åldersklasser, inte de naturliga generationerna av släktled på släktled. Vi introducerar begreppet *atomiserad generation* i ungdomsdebatten. Därmed avser vi en partikelartad, mosaikartad generation som vibrerar och ständigt rör sig i fältet av kulturella fenomen. Atomiseringen kan före-

omaan poikkileikkaukseen ikäluokista, ei suvuttaisen jatkumon peräkkäisiin sukupolviin. Tässä tutkimuksessa mukaan keskusteluun tuodaan atomisoitunut sukupolvi. Sillä viitataan hiukkasmaiseen, mosaiikki-maiseen, kulttuuristen ilmiöiden kentässä värisevään ja jatkuvasti liikkuvaan sukupolveen. Atomisoituminen voidaan esittää laajana sukupolven läpäisevästä prosessina. Atomisoituneen sukupolven elämää leimaa valinnan vapaus ja vaatimus.

Tuloksia tarkasteltiin löyhästi myös Birminghamin koulukunnan alakulttuuriteorioiden läpi. Alakulttuuritulkintojen rinnalla myöhäismodernit tulkintakehykset muodostivat jännitteisen tulkintaristiriidan.

Atomisoituminen haaste nuorisotyölle

Yksilön autenttisen persoonan ja henkisen kypsymisen tärkeyden korostuminen on ominaista myöhäismodernille, josta puuttuvat kuitenkin entiset traditionaalisen yhteiskunnan vakaat kypsyiden ja aikuisuuden tunnuspiirteet ja perinteet. Myös nuorisotyössä on syytä tarkastella nuoruutta ja aikuistumisen kysymyksiä suhteessa elämänkaaren ja aikalaisuuden kokonaisuuteen. Tulevaisuudessa on entistä vaikeampaa ennakoita niin sanotun normaalin elämänkulun vaiheita, nuoruuden alkamista tai päättymistä. Nyky-Suomen jälkiteollisen yhteiskunnan taloudellista ja kulttuurista muutosprosessia leimaa sosiaalisten ongelmien yksilöllistäminen ja sosiaalisen vastuun rapautuminen. Tätä taakkaa nuorisotyö joutuu osaltaan kantamaan.

Nuorisokulttuurin atomisaatio on johtanut kollektiivisen kulttuurin pisaroitumiseen maffesolilaisiksi pienryhmiksi tai heimoiksi, ja prosessin jatkuessa lähestynyt hyperindividualistista yksilösumua. Nuorisokulttuurin kiinteä maisema on siis 1960-luvulta lähtien muovautunut modernin ja myöhäismodernin yhteiskunnan kehityksessä 2000-luvun yksilöiden kulttuuriksi. Tulkinta rakentuu pelkistyksistä, mutta makrotasolla tällainen teoreettisävytteinen tulkinta loksahtaa yhteen tutkimusaineiston kanssa. Olennaiseksi

ställas som en stor generationspenetrerande process. Den atomiserade generationens liv kännetecknas av friheten och kravet på att göra val.

Vi pejlade också våra rön mot Birminghamskolans teorier om subkulturer. Det blev en spänning i tolkningarna mellan dem och den postmoderna tolkningsramen.

Atomiseringen en utmaning för ungdomsarbetet

Det postmoderna kännetecknas av en betoning av individens autentiska person och andliga mognad. Men samtidigt saknas det traditionella samhällets kännetecken på mognad och vuxenhet. Även inom ungdomsarbetet är det skäl att analysera ungdom och mognadsprocess i förhållande till livsspänn och samtidighet. I framtiden blir det allt svårare att förutse ett s.k. normalt levnadslopp, t.ex. när ungdomen börjar och slutar.

Den ekonomiska och kulturella omvandling som sker i dagens postindustriella samhälle kännetecknas av en individualisering av de sociala problemen och en samtidig förvittring inom det sociala ansvaret. Denna börda måste även ungdomsarbetet bära sin del av.

Atomiseringen inom ungdomskulturen har lett till en splittring av den kollektiva kulturen i maffesoliska smågrupper eller stammar, ja med tiden ett hyperindividualistiskt gytter individer. Bilden av ungdomskulturen har alltså sedan 1960-talet formats inom ett postmodernt samhälles ramar till den kultur av individer som man kunnat se på 2000-talet. Detta är givetvis en förenkling, men på makronivå passar en dylik teoretiskt schatterad tolkning bra in på det material vi undersökte. Som väsentlig historisk förändringsaxel stiger övergången från det kollektiva till det individualistiska etoset.

Enstaka faktorer bestämmer inte lika starkt som förr folks individuella val. Ur historisk synvinkel kan man uppleva de tidigare generationernas liv som överdefinierat, ett stadium som nu snarare övergått i dagens underdefinierade. Med detta avser vi att enskilda bak-

historialliseksi muutosakseliksi nousee siirtymä kollektiivisesta yksilölliseen eetokseen.

Yksittäisen tekijät eivät määritä yksilöiden valintoja yhtä vahvasti kuin ennen. Historiallisesta katsannosta käsin voidaan tulkita aiempien sukupolvien elämä ylimäärityneeksi, josta se on muovautunut nykyisin pikemminkin alimäärityneeksi. Tällä viitataan siihen, että myöhäismodernissa ajassa yksittäiset taustatekijät, kuten instituutiot, eivät determinoi yksilön valintoja. Aiemmin elämäämme keskeisesti ohjanneet traditio, suku, perhe, naapurusto tai työ eivät toimi samanlaisina kiinnekohtina kuin muutama vuosikymmen takaperin. Sukupolvien peräkäisyyden merkitys vähenee ja tilalle tulee entistä vahvemmin kytkös tähän aikalaistuuteen. Ihmiset joutuvat yksilöinä tekemään valintoja, joissa eivät auta perinne tai sitovat moraalikoodit.

Yksilöllisiä valintoja ja ilmiöitä

Perhe, koti ja turvallisuus ovat edelleen säilyneet elämän keskeisinä rakennuselementteinä, mutta kulttuuriset muutokset sävyttävät nuorten elämää uudella tavalla. Takana on aika, jolloin nuoret alistuivat vallitseviin normeihin, asettuivat omalle paikalleen yhteiskunnassa, kansalaisina ja yksityisinä henkilöinä. Nyt yksilöllisten valintojen pakosta tai vapaudesta nousee vaatimus olla ”vain itsensä kaltainen”. Tämä avautuu useille nuorille positiivisina elämysmaailmoina ja mahdollisuuksina, mutta joillekin vaikeasti selvitettävänä ja ahdistavana sokkelona. Kun selkänöjä puuttuu, mihin nojata? Kolikolla on myös kolmas puoli, kuten Thomas Ziehe esittää. Virikkeiden tulva saattaa lamaan-

Kuva: | Foto: Jussi Eskola.

grundsfaktorer av typ institutioner inte i postmodern tid bestämmer individernas val. Tradition, släkt, familj, grannskap eller arbete är inte längre de fästpunkter de var för några årtionden sedan. Släktledens följd förlorar betydelse och i stället träder allt mer en kopp-ling till det samtida. Folk måste fatta beslut såsom individer, göra val där tradition eller bindande moralkoder inte hjälper.

Individuella val och fenomen

Familj, hem och trygghet är fortfarande de centralaste byggstenarna i livet, men de kulturella förändringarna schatterar de ungas liv på ett nytt sätt. Svunnen är den tid då de unga underkastade sig de rådande normerna, intog sin egen plats i samhället, som medborgare och privatpersoner. Nu leder tvånget eller friheten till individuella val till ett krav på att vara ”bara som sig själv”. Detta upplevs av många unga som någonting positivt,

Kuva: | Foto: Jussi Eskola.

nuttaa yksilön ja kone alkaa sakata, kun valintojen mahdollisuuksia on liikaa. Virikevirta kohtaa yksilön väärässä kulmassa. Parhaiten selviytyvät ne, jotka kykenevät eri tavoin tiedostamaan, hallitsemaan ja artikuloimaan yllykkeitään ja pyrkimyksiään elämässä.

Helposti kiinnittyvät ilmiöt ja spekaakkelit sopivat hyvin nuorten joustavaan ja nopeatempoiseen elämään. Puhutaan ilmiöyhteiskunnasta, jossa hetkelliset ”suuret” spekaakkelit, joihin on helppo kiinnittyä, toisaalta yhtä helposti irrottautua, hallitsevat kokemus-

som en möjlighet, men av somliga som en svårforcerad och otäck snårskog. Vart skall man luta sig om man inte kan bestämma sig vart man vill luta sig? Som Thomas Ziehe påpekar kan ett alltför stort flöde stimuli förlama individen och få ”maskinen att hosta” om möjligheterna till val är alltför stora. Stimuliströmmen träffar individen från fel vinkel, så att säga. Bäst klarar sig de som på olika sätt förmår notera, behärska och artikulera sina impulser och strävanden i livet.

Fenomen och spektakel som engagerar snabbt passar bra ihop med de ungas flexibla och hektiska liv. Man talar om ett fenomensamhälle, där folks upplevelser domineras av övergående ”stora” spektakel som det är lätt att engagera sig i eller lösgöra sig ifrån. Det snabba tempot inom det postmoderna gynnar inte långsiktighet eller engagemang; de unga försöker rida på vågor som går åt ”rätt” håll.

Nysamhällelighet

Det sociala umgänget har också fått en ny gestalt. Punkare och liknande subkulturer har ersatts av ännu mindre heterogena smågrupper. Det postmoderna levnadssättet har skapat ett nytt ideal för samhälleligheten. Den unika ideologiska identitet som tidigare var ett band har ersatts av en serie uppprepade identifikationer. Man talar också om ett nätverkssamhälle. Nu avser samhälleligheten en ny, postmodern stil och ett imaginärt nätverk förmedlat av media. Till denna del är Internetgemenskapernas väldiga popularitet bland ungdomarna en konkret kristallisering av de sociala banden med samtida.

För de intervjuade ungdomarna var Internet någonting lika vardagligt som en cykel för de unga 20 år tidigare. Två tredjedelar av 15-24-åringarna hade redan nyttjat olika tjänster för snabb informationsöverföring (t.ex. SMS eller Messenger). Rentav varannan i denna ålderskategori sysslar med att chatta. Den tid som ål-

maailmaa. Myöhäismodernin nopeatempoisuus ei suosi pitkäjänteisyyttä tai sitoutumista; nuoret pyrkivät ratsastamaan ”oikeaan” suuntaan kulkevalla aallolla.

Uusyhteisöllisyys

Myös sosiaalinen kanssakäyminen on saanut uudenlaisen hahmon. Heterogeeniset pienryhmät ovat korvanneet suuret kollektiiviset kulttuurisidonnaiset ryhmät, alakulttuurit. Myöhäismoderni elämäntapa on synnyttänyt uudenlaisen yhteisöllisyyden ihanteen. Aiemmin sidoksena ollut ainutkertainen ideologinen identiteetti on korvautunut toistuvien identifikaatioiden sarjalla. Puhutaan myös yhteisöllistyneestä yhteiskunnasta. Yhteisöllisyys viittaa uuteen, myöhäismodernin tyylin ja median välittämään imaginaariseen verkostoon. Näiltä osin Internetyhteisöjen valtava suosio nuorten keskuudessa on aikalaisuuden sosiaalisten kudosten konkreettinen kiteytymä. Internet oli haastatelluille nuorille yhtä arkinen väline kuin polkupyörä 20 vuotta aiemmin ajan nuorille. Pikaviestipalveluja on käyttänyt jo kaksi kolmesta 15–24-vuotiaasta. Chattailua harrastaa peräti joka toinen kyseisestä ikäryhmästä. Myös 15–24-vuotiaiden Internetissä viettämä aika on lisääntynyt viime vuosien aikana merkittävästi. Internetiä viikoittain käyttävät, joita on tässä ikäryhmässä yli 90 %, viettävät netissä jo keskimäärin 10 tuntia viikossa.

Uusia yksilö työn kohteena

Kaupunkien nuorille suunnatut palvelut kohtaavatkin 2000-luvun alussa uudenlaisen nuorisokulttuurin asettamat haasteet. Nuorisotyön, kuten vanhempien sukupolvien, on vaikeaa saada kiinni uudesta nuorisosta. Toiminta-areenat ovat muuttuneet sekä fyysisesti että virtuaalisesti. Lisääntyneet kulutusmahdollisuudet ovat synnyttäneet myös monimuotoisen kaupallisen palvelutarjonnan. Nuorisotyön palvelut asettuvat kysyjän markkinoilla taistelemaan asiakkaistaan kaupallisen tarjonnan kanssa. Näissä oloissa nuorisotyön pal-

dersryhmän tillbringar vid Internet har på de senaste åren ökat märkbart. De som använde Internet minst en gång i veckan utgjorde över 90 procent i denna åldersgrupp, och de satt vid datorn i snitt tio timmar per vecka.

Nya individer som mål för arbetet?

Den service som staden ger ungdomarna möter i början av 2000-talet de utmaningar ett nytt slags ungdomskultur innebär. Ungdomsarbetet har, liksom de äldre generationerna, svårt att få grepp om en ny ungdomsgeneration vars verksamhetsarenor har förändrats både fysiskt och virtuellt. De ökande konsumtionsmöjligheterna har också skapat ett mångsidigt kommersiellt utbud av tjänster. Ungdomsväsendet kommer sålunda i dagens ”köparens marknad” att tävla mot ett kommersiellt utbud. I detta läge hotar ungdomsväsendets tjänster bli reparationsverkstäder för den samhällseliga polariseringen. Man har redan delvis lagt om kursen, och rönen från vår studie ger stoff för ytterligare kursändringar.

De ungas önskemål överensstämmer till många delar med ungdomsarbetsarnas uppfattningar. Funktionalitet tycks vara det nyckelord, som allra konkretast förknippas med motion, men som i en rymligare ram även kan tolkas som en vilja och önskan till förändring. Förändringens riktning och de nya formerna för ett reflexivt, flexibelt ungdomsarbete är en stor utmaning. Det finns inget färdigt recept för en fungerande modell, men långsiktig forskning och utvecklingsarbete kan fungera som banbrytande riktmärken.

Den unga generation vi beskrivit är atomiserad, eller håller åtminstone på att bli det. De ungas sociala umgänge har splittrats, och deras identitet kännetecknas av hyperindividualism jämfört med tidigare generationer. Metaforen ”gytter av individer” är träffande: individerna bildar lösa sociala vävnader med varandra. Trots att en kollektiv generationsmedvetenhet saknas och det är ont om klara nyckelupplevelser gemensamma för en hel generation, drunknar bilden av dagens

veluista uhkaa tulla yhteiskunnallisen polarisaation korjaamoja. Uusia suuntia on jo otettu, ja tämän tutkimuksen tulokset tarjoavat aineksia uusien läpiirustusten laatimiseen. Nuorten toiveet kohtaavat monilta osin nuorisotyöntekijöiden näkemykset. Julkilausuttuna toiminnallisuus vaikuttaa olevan avainsana, joka konkreettisimmin liitetään liikuntaan, mutta voidaan tulkita myös löyhemmässä kehityksessä yleisemmästä halusta ja toiveesta muutokseen. Muutoksen suunta ja refleksiivisen, joustavan, nuorisotyön uudet muodot ovat iso haaste. Valmista vastausta tietystä toimivasta mallista ei ole olemassa, mutta pitkäjänteinen tutkimus ja kehitystyö voivat toimia tietä näyttävinä suuntaviitteinä.

Kuvattu nuori sukupolvi on atomisoitunut, tai ainakin atomisoitumassa. Nuorten sosiaalinen kanssakäyminen on pisaroitunut, ja identiteettiä kuvaa hyperindividualismi verrattuna aiempiin sukupolviin. Yksilösumu on metaforana osuva: yksilöt muodostavat toistensa kanssa löyhiä sosiaalisia kudoksia. Vaikka kollektiivinen sukupolvitietoisuus puuttuu ja selkeät, sukupolven lävistävät avainkokemukset ovat vähissä, nykynuorista piirtyvä kuva massasukupolvena uppoaa – ilmiötä kyseenalaistamatta – aikalaisheskusteluun. Mannheimilainen sukupolvikeskustelu tarvitsee intensifioituneessa ajassa uudelleenmäärittelyä.

Lähde: | Källa:

Salasuo Mikko (2006). Atomisoitunut sukupolvi. Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maisema ja nuorisotyön haasteita 2000-luvun alussa. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2006:6.

unga som massageneration – utan att ifrågasätta fenomenet – i debatten om det samtida. I vår intensifierade tid tarvar den manneimiska generationsdebatten en omdefiniering.

Valtion ja kuntien taloussuhteiden sekavat käsitteet

Oklara begrepp inom stats- och kommunekonomin

Heikki Helin

Kuntien talous näyttää olevan vaikeuksissa, vaikka hallitukset ovat kertoneet vahvistaneensa kuntien taloutta. Valtion laskelmien mukaan valtionosuuksia on lisätty sadoilla miljoonilla euroilla. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan valtio on vahvistanut toimenpiteillään kuntataloutta vuodesta 2000 lähtien (ks. sivun 43 kuvio). Siitä huolimatta kuntatalous on poikkeuksellisen kireä. Mistä se johtuu? Tätä ristiriitaa kuntien talouden kireyden ja valtion kuntataloutta vahvistaneiden toimenpiteiden välillä ei ole jostain syystä analysoitu.

Christel von Martens kirjoitti vuonna 2002, että kun valtion budjetissa käsitellään kuntataloutta, kyseessä on korkeampaa matematiikkaa (von Martens 2002). Siitä mitä kunnissa todella tapahtuu, ei budjetissa olla kiinnostuneita. Kun esitetään pelkästään valtionosuuksien absoluuttiset määrät, esitystavasta johtuen kuulijalle saattaa jäädä sellainen mielikuva, että esitetyt miljoonat eurot suoraan vahvistavat kuntien taloutta. Tämä saattaa olla ollut esittäjän tarkoituskin.

Usein esitetään laskelmia, joiden otsikkona on valtion vaikutus kuntien talouteen. Näissäkin laskelmissa on mukana kuntataloutta vahvistamassa vajaan tehty indeksitarkistus. Välillä laskelma on esitetty ilman in-

Det är uppenbart att kommunernas ekonomi är trängd, trots att regeringarna uppgivit sig ha stärkt den. Enligt statens beräkningar har statsandelarna utökats med hundratals miljoner euro. Finansministeriet har den uppfattningen att staten genom sina åtgärder sedan år 2000 sysslat med att stärka kommunekonomin (se figur s. 43). Ändå är kommunekonomin idag exceptionellt trängd. Vad kan det bero på? Av någon anledning har ingen analyserat denna paradox, att staten stärkt kommunernas ekonomi, som trots det försvagats.

År 2002 skrev Christel von Martens ungefär att det handlar om högre matematik då statens budgetmakare räknar kommunekonomi (von Martens 2002). Det som verkligen sker i kommunerna tycks inte intressera dem. Och då man enbart lägger fram statsandelarna som absoluta belopp kan lyssnaren av framställnings-sättet få den uppfattningen, att de budgeterade miljonerna direkt stärker kommunernas ekonomi. I och för sig kan missuppfattningen ju vara det man ville skapa.

Ofta framläggs kalkyler om statens inverkan på kommunernas ekonomi. I dem visar man på att indexjusteringen inte gjorts till sitt fulla belopp just för att hjälpa kommunerna. Emellanåt framläggs rentav kalkyler utan indexjustering. Man har också tagit med de

deksitarkistusta. Mukaan on otettu myös kustannustensaon ”vähittäismaksulla” maksettavat erät. Nämä erät ovat laskelmissa plusmerkkisiä. Kuitenkin on kyse eristä, joilla valtio osallistuu kasvaneisiin kustannuksiin ja usein vielä todellista kustannusten nousua pienemmällä määrällä.

Valtionosuuksien ja verotulojen määrään ja niiden kasvuun liittyy monia tulkintaongelmia:

- Kun verotusta on kevennetty vähennyksiä korottamalla, kompensoitiin kuntien verotulomenetyks valtionosuuksien kasvulla. Pelkästään tästä syystä valtionosuuksien kasvu näyttää suuremmalta kuin kuntien tulopohjan todellinen vahvistuminen. Käsitteiden valtionosuudet ja verotulot sisältö vaihtelee vuosittain.
- Vajaa indeksitarkistus merkitsee aina kuntien rahoitusosuuden kasvua. Valtion laskelmissa sen on kuitenkin kuntataloutta vahvistava erä. Kun valtio näin kertoo vahvistavansa kuntataloutta, se tosiasiassa heikentää sitä.
- Kustannustensaon tarkistusten lykkääminen seuraaville vuosille kasvattaa ko. vuosien valtionosuuksia eli vahvistaa valtion laskutavan mukaan kuntataloutta maksuvuonna. Minään vuonna maksun lykkääminen ei kuitenkaan ole kuntataloutta heikentävä erä.
- Vajaiden indeksitarkistusten seurauksena valtionosuuksien taso alenee seuraavinakin vuosina ja ero todellisten sekä laskennallisten kustannusten välillä kasvaa. Tällaista kumuloituvaa vähennystä ei huomioida. Julkisuudessa esillä oleva valtionosuusprosentti lasketaan laskennallisista kustannuksista. Senkään antama signaali valtion rahoitusosuuden kehityksestä palvelujen rahoituksessa ei ole oikea.
- Pääministeri Paavo Lipposen hallitukset kevensivät verotusta vuosina 1997–2003 noin 800 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelmissa kevennykset oli luvattu kompensoida, mutta niitä ei kompensoitu. Kevenysten seurauksena kuntien veropohja on kaventunut kevenysten määrän. Pääministeri Matti Van-

rater av kostnadsfördelningen som sköts ”med avbetalning”. Dessa rater har positivt förtecken i kalkylerna. Ändå handlar det om rater som staten deltar i de stigande kostnaderna med, och faktiskt ofta med mindre summor än den reella kostnadshöjningen.

Statsandelarna och skatteintäkterna och deras tillväxt kan tolkas på många sätt:

- Då man lättade på beskattningen genom att öka folks rätt att göra avdrag i sin beskattning kompenserades kommunernas inkomstförlust genom statsandelar. Dessa ser bra ut på pappret och är fina att peka på, men det handlade ju om kompenationer av ett bortfall, inte om tillförsel av nytt. Innebörden av begreppen statsandel och skatteinkomst varierar från år till år.
- En icke fullt ut gjord indexjustering betyder alltid att kommunernas andel av finansieringen växer. I statens budget betraktas detta dock som en post som stärker kommunerna. Så när staten påstår sig stärka kommunekonomin gör den i själva verket tvärtom.
- Att justeringarna av kostnadsfördelningen skjuts upp till de följande åren höjer, enligt statens synsätt, statsandelarna för dessa år, dvs. stärker kommunekonomin under dessa följande år. Men att uppskjutna utbetalningar innebär ett inkomstbortfall vid uppskjutningstidpunkten talas det inte om.
- Som följd av de ofullständiga indexjusteringarna sjunker statsandelarna även under de följande åren, och skillnaden mellan de verkliga och de beräknade kostnaderna växer. Denna kumulativa minskning beaktas inte. Den statsandelsprocent som läggs fram i offentligheten kalkyleras för de beräknade kostnaderna. Inte heller detta ger en korrekt bild av finansieringsandelens roll för finansieringen av servicen.
- Statsminister Paavo Lipponens regeringar lättade på beskattningen åren 1997-2003 med ca. 800 miljoner euro. Regeringsprogrammen utlovade kompenation för detta, men den uteblev. Följden av skattelättnaderna var att kommunernas skattebasis

hasen hallitus on kompensoinut verokevennyksistä aiheutuneet kuntien veromenetykset.

- Verotulotasauksen tasausvähennysten ja -lisäysten eron kasvu vuonna 2005 yli 150 miljoonaa euroon ei ilmennyt missään laskelmissa.
- Yksittäisiinkin kohteisiin osoitetut valtinosuudet edellyttävät aina kuntien omaa rahoitusta.

Vaikka valtinosuudet kasvavat, kasvavat myös kuntien menot. Valtinosuudet olivat vuonna 2005 viidesosa toimintakuluista. Muu jäi kuntien kustannettavaksi. Kuntaliiton mukaan kuntien toimintamenot kasvavat vuonna 2007 noin 1,1 miljardilla eurolla. Lakisääteisten valtinosuustehtävien valtinosuudet kasvavat noin 300 miljoonaa euroa. Tästä yli puolet on valtion velan kuittausta, vajaita indeksitarkistuksia ja lisäyksiä, jotka perustuvat valtion edellyttämiin palvelujen kehittämishankkeisiin. Samaan aikaan kuntien rahoitusvastuut kasvavat noin 390 miljoonalla eurolla. Maksujakaan ei ole voitu korottaa kustannustason nousua vastaavasti. Viimeksi maksuja on tarkistettu vuonna 2002 (Kuntaliitto 2006).

Aidat ja aidanseipäät

Valtiosihteri Raimo Sailas totesi taannoin, että kuntataloudessa on semmoinen sisäänrakennettu piirre, että se mikä tulee, myös menee. On varottava, ettei kuntiin uudelleen synny sellaista ”löysää”, jonka lama paljasti. Siksi kuntatalous on jatkossakin pidettävä sopivan kireänä.

Vaikka kuntatalous pidetään sopivan kireänä, hallituspuolueet pyrkivät kuvaamaan hallitustensa aikaansaannoksia kuntatalouteen mahdollisimman suuriksi. Helpoimmin hallituksen kuntatalouden tukemista voidaan kuvata valtinosuuksien kasvulla. Valtinosuuksien kehitykseen liittyy monia ongelmia, kuten edellä jo todettiin. Valtinosuuksien suurikaan kasvu ei viime vuosina ole vahvistanut kuntataloutta, koska valtinosuuksien kasvu on jäänyt lain hengen mukaista

försvagades i samma mån som lättnadernas belopp. Statsminister Matti Vanhanens regering har kompenserat de skatteförluster som kommunerna led av skattelättnaderna.

- Att staten år 2005 genom skatteutjämning skar ner de ekonomiskt starkare kommunernas inkomster med över 150 miljoner euro mera än den gav de svagare kommunerna i kompensation syntes inte i beräkningarna.
- Till och med specialvikta, s.k. öronmärkta, statsandelar förutsätter alltid egen finansiering från kommunerna.

Fastän statsandelarna växer, växer även kommunernas utgifter. År 2005 stod statsandelarna för en femtedel av verksamhetskostnaderna. Resten finansierade kommunerna själva. Enligt Kommunförbundet växer kommunernas verksamhetsutgifter med ca. 1,1 miljard euro år 2007. Samtidigt växer statsandelarna för lagstadgade serviceåligganden med ca 300 miljoner euro. Och därav är över hälften återbetalning av skulder till kommunerna, ofullständiga indexjusteringar och tilllägg utgående från sådana serviceutvecklingsprojekt som staten kräver. Under tiden växer kommunernas finansieringsansvar med ca. 390 miljoner euro. Avgifterna har inte heller kunnat höjas i samma mån som kostnadsökningen. Senast justerades avgifterna år 2002 (Kommunförbundet 2006).

Prästgårn och gärsgårn

Statssekreterare Raimo Sailas konstaterade härförleden att kommunekonomin har en inneboende egenskap att ge ut det som kommer in, och att man bör se till att kommunsektorn inte faller tillbaka i den ”släpphänthet” som depressionen på 1990-talet avslöjade. Därför skall kommunekonomin hållas stramt även i fortsättningen.

Trots att kommunekonomin hålls lagom stramt försöker regeringspartierna beskriva sina regeringars

tasoa pienemmäksi, mistä on seurannut kuntien rahoitusosuuden kasvu.

Keskustelussa kuntataloudesta kokonaiskuva hämärtyy kun esitetään yksityiskohtia kertomatta mikä on niiden osuus kokonaisuudesta. Tilanteen analysointia vaikeuttaa vielä se, että käsitteiden sisältö vaihtelee ja on muuttunut. Valtionosuuksien kasvusta osa voi olla kompensatiota toisen tulolajin, verotulojen vähenemisestä. Vastaavasti valtionosuuksien väheneminen voi johtua myös jonkin kuntien menon poistamisen kompensoinnista (vrt. Kela-maksun poisto 1997). Verotuloja on käytetty kompensatioina arvonlisäveron palautusten poistamisessa.

Vuonna 2007 verotuloja lisätään 185 miljoonaa euroa, koska vastaavaa lisäystä ei valtionalouden tiukkojen kehysten takia voitu tehdä valtionosuuksiin. Kuntien onneksi verotulojen yllättävän voimakas kasvu mahdollistaa ns. pakkolainan viimeisen erän maksun tällä tavalla. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitystä kuvaavien pitkien aikasarjojen tulkinta on ollut tähänkin asti vaikeaa ja yhä vaikeammaksi se näyttää käyvän.

Kehityksen arviointia vaikeuttaa myös tietojen niukkuus. Kun ministerit esittävät valtionosuuksien kasvulukuja peruspalveluohjelmaan vedoten, ei tavalinen kuulija löydä ohjelmasta riittävän pitkää lukusarjaa eikä ainakaan samassa rahanarvossa. Taulukkojen pidentämisen luulisi olevan järjestelykysymys.

Valtion esittämät kuviot ja laskelmat valtio kuntien talouteen vaikuttavista toimenpiteistä antavat väärän kuvan valtion ja kuntien taloussuhteiden kehityksestä. Hallitus ja hallituspuolueiden poliitikot maalailevat suurella pensselisillä hallituksen ansioita kuntatalouden vahvistamiseksi. Korostamalla tiettyä yksityiskohtaa, he puhuvat aidanseipästä. Koko aidasta – valtion vaikutuksesta kuntatalouteen – se ei kerro paljoakaan tai ei ainakaan anna oikeaa kuvaa.

Kun hallitus esittää laskelman siitä miten budjetti vahvistaa kuntataloutta, se mielletään totuudeksi, vaikka se antaisi kuntien talouden kannalta väärän kuvan. Kun historiaa kirjoitetaan muutenkin uudelleen, tulisi

prestationer för kommunekonomin så vackert som möjligt. Lättast är det att beskriva statens stöd till kommunerna genom att peka på växande statsandelar. Men som redan konstaterats är saken inte så enkel, för trots kännbart höjda statsandelar har kommunernas ekonomi inte stärkts, eftersom höjningarna varit lägre än lagens anda skulle ha krävt och kommunernas därför nödgats utöka sin egen finansiering.

I debatten om kommunekonomin grumlans helhetsbilden när man lägger fram detaljer utan att placera in dem i sitt rätta sammanhang. Analysen försvåras ytterligare av att begreppens innehåll varierar och förändras. En del av statsandelarnas tillväxt kan vara kompenstation för uteblivna skatteintäkter. På samma sätt kan minskade statsandelar bero på att man slopat vissa avgifter som kommunerna betalat till staten (jfr. slopandet av FPA-avgiften 1997). Kommunerna har blivit tvungna att använda kommunalskattemedel för att kompensera bortfallet av mervärdesskattereturneringar.

År 2007 måste kommunernas skatteuttag höjas med 185 miljoner euro, eftersom motsvarande ökning inte på grund av statsekonomins snäva ramar kunnat göras i statsandelarna. Till all lycka för kommunerna gör den oväntat stora ökningen i skatteinkomster det möjligt för staten att betala sista raten av det s.k. tvångslånet. Det har hittills varit svårt att tolka den mångåriga statistiken om skatteinkomster och statsandelar, och det ser ut att bli allt svårare.

Bedömningen av utvecklingen försvåras också av bristen på information. När ministrarna i åberopande av Basserviceprogrammet lägger fram hur mycket statsandelarna vuxit hittar en vanlig läsare inte en tillräckligt lång räkna siffror – åtminstone inte i samma valuta. Man tycker det skulle vara en arrangemangsfråga att utvidga statistiken tidsmässigt.

De figurer och kalkyler som staten lägger fram om sina åtgärder för kommunekonomin ger en vrång bild av hur förhållandet mellan stat och kommun utvecklas. Regeringen och regeringspartiernas politiker utmålar i stora penseldrag regeringens förtjänster, och tar

laskelmat valtion budjetin kuntatalouden vahvistamisesta/heikentämisestä laatia myös kuntien näkökulmasta vastaamaan laskelman otsikkoa.

Lähteet: | Källor:

Helsingin Sanomat 19.10.1996, Sdp laski: Kuntien taloutta leikattu 22 miljardia

Helsingin Sanomat 20.10.1996, Keskusta kiistää Sdp:n laskelmat kuntataloudesta

Kuntaliiton hallitus. Valtion kannettava vastuunsa kunta- palveluista. Kuntaliitto tiedottaa 3.8.2006 ja.

Kuntaliiton hallitus, Kuntaliitto hallituksen budjettiriihestä: Kuntatalous vahvistuu lievästi. Kuntaliitto tiedottaa 28.8.2006

von Martens Christel, Neutral budget – men kommunekonomin försämrar. Finlands Kommuntidning 9/2002.

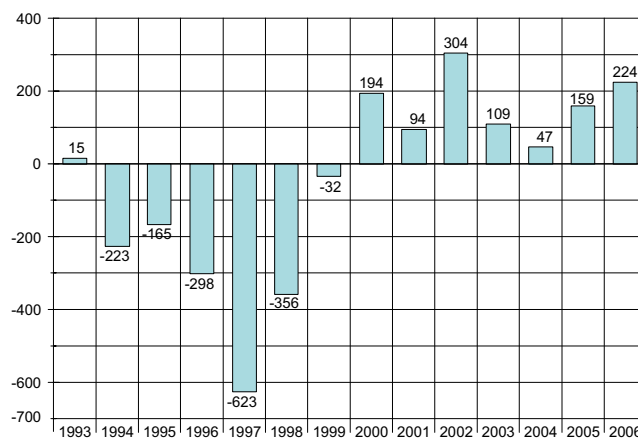
Peruspalveluohjelman 2006–2009 liite, Selvitys kuntien taloudellisista mahdollisuuksista huolehtia asianmukaisesti tehtävistään ja velvoitteestaan” yhteenvedosta. Sisäasiainministeriö 15.3.2005

gärna fasta på någon enstaka aspekt. De talar om gärs-gårn, så att säga. Men hela prästgårn, dvs. statens inverkan på kommunekonomin, talar de tyst om, eller åtminstone inte tydligt.

När regeringen lägger fram en kalkyl över hur budgeten stärker kommunekonomin upplevs detta som en sanning, trots att bilden ur kommunernas synvinkel blir vrång. Nu borde man sluta med omskrivning av historien och i stället börja beakta även kommunernas synvinkel – och på så sätt bättre leva upp till den sanning kalkylerna står för.

Valtion näkemys¹ valtion toimenpiteiden vaikutuksesta kuntien talouteen 1993–2006 miljoonina euroina

Statens syn på sina egna åtgärders inverkan på kommunernas ekonomi 1993-2006, i miljoner euro

¹Vuosien 1993–2005 osalta luvut Peruspalveluohjelman 2006–2009 liitteestä (Selvitys kuntien taloudellisista mahdollisuuksista huolehtia asianmukaisesti tehtävistään ja velvoitteestaan” yhteenvedosta. Sisäasiainministeriö 15.3.2005) ja vuoden 2006 luku valtion vuoden 2006 talousarviosta. | Ur bilaga till Basericeprogrammet 2006–2009: utredning av kommunernas ekonomiska möjligheter att vederbörligen sköta sina åligganden och förpliktelser. Inrikesministeriet 15.3.2005.

Uusloft-huset i Arabiastranden

Markus Laine & Ari Niska

Arabianrannassa aletaan pian rakentamaan oloissamme poikkeuksellista kerrostaloa. Sen asunnot tulevat olemaan uusia sisältä viimeistelemättömiä loft-asuntoja. Asukkaat vastaavat itse asuntojen viimeistelyn suunnittelusta ja rakentamisesta tai rakennuttamisesta.

Kiinnostaako asukkaita tällainen rakentamisprojekti? Entä miten lainsäädäntö, viranomaiset, rakennuttajat ja urakoitsijat suhtautuvat tällaiseen hankkeeseen? Arabianrannan uusloft osoittaa, että uudenaikaisilla kerrostaloratkaisuilla on sekä enemmän kysyntää että enemmän toteutumisen mahdollisuuksia kuin kukaan uskalsi alun perin olettaa.

Vaihtoehtoja kerrostaloasumiseen

Uusista helsinkiläisistä kerrostaloista ja kerrostaloasunnoista on viime vuosina sanottu, että ne ovat kovin samanlaisia, sijaitsivatpa ne missäpäin kaupunkia tahansa (mm. Fassbinder 1997, Warttinen 1997, Ilonen et al. 2006). Erilaisista vaihtoehtoista puhuttaessa keskustelua käydään tavallisesti vain asuinrakennusten tilastollisten luokkien, pientalo, rivitalo ja kerrostalo välillä. Kuitenkin Helsingille on tulevaisuudessa ratkaisevan tärkeää kyetä tarjoamaan erilaisia vaihtoehtoja kerrostaloasumiseen. Avainkysymys tällaisessa tilanteessa on, miten uudenlaisia asumisratkaisuja syntyy

I stadsdelen Arabiastranden börjar man snart bygga ett i våra förhållanden ovanligt höghus. Dess bostäder kommer att vara utan finish inuti. Invånarna kommer själva att få svara för planering och utförande av finishen.

Finns det intresse för ett dylikt projekt? Hur ställer sig lagstiftning, myndigheter, byggherrar och entreprenörer till det? Att döma av responsen till Uusloft-huset i Arabiastranden finns det större efterfrågan och genomföringspotential än någon ursprungligen ens vågat ana för nya former av höghusbygge.

Alternativt höghusboende

Om höghusen i Helsingfors har man på senare år hört sägas att de alla är väldigt likadana oberoende av vilken del av staden de ligger i (bl.a. Fassbinder 1997, Warttinen 1997, Ilonen et al. 2006). Då man talar om olika alternativ handlar det i regel bara om statistiska klasser såsom villor, radhus och höghus. Ändå kommer det i framtiden att vara av avgörande betydelse för Helsingfors att kunna erbjuda olika typer av höghusboende. En nyckelfråga är då hur man då skall få fram nya boendelösningar. Projektet Uusloft i Arabiastranden kommer med ett svar.

Detta Uusloft är något unikt för våra förhållanden. Bostäderna är i två våningar och är invändigt ofullbor-

tai synnytetään? Toteutumassa oleva Arabianrannan uusloft antaa tähän yhden vastauksen.

Arabianrannan uusloft on oloissamme poikkeuksellista kerrostalorakentamista. Asunnot ovat kahden kerroksen korkuisia, sisältä viimeistelemätöntä raakatilaa, joista puuttuu mm. keittiö ja väliseinät. Suunniteluideoa voidaan tiivistää ajatukseen ”tontista kerrostalossa”, sillä asuntojen viimeistelyn suunnittelu ja rakentaminen on jätetty ostajan tehtäväksi. Valmistuessaan Arabianrannan uusloft tulee olemaan Suomen ensimmäinen sisältä viimeistelemätön asuinkerrostalo, joka toteuttaa avoimen rakentamisen ideaa.

Rakennuttajana tässä kaupungin vuokratontille tulevassa hankkeessa on Sato. Asunnot hinnoitellaan hitas-ehtojen eli todellisten urakkakustannusten ja kaupungin hyväksymän rakennuttajakulukorvauksen mukaisesti. Uusloftista asunnon ostaneita hitas-ehtojen enimmäismyyntihinnat eivät sen sijaan tulevaisuudessa enää sido. Uusloft herätti suurta kiinnostusta, sillä kaikki tarjolla olevat 39 asuntoa menivät keväällä 2006 alle minuutissa ja varaussyntöjä tuli noin 2 000.

Tässä artikkelissa kuvataan, miten Arabianrannan uusloft-kerrostalohanke eteni suunniteluideoista urakoitsijan valintaan. Uusien ratkaisumallien syntyminen asuinrakentamiseen ei ole itsestään selvää. Rakentamista ohjaavat monet rakennus- ja asuntokauppalaan ohjeet ja säädökset, joiden noudattamista viranomaiset valvovat. Arabianrannan uusloftin eteneminen toteutumisvaiheeseen kuitenkin osoittaa, että säädösten määrävyyttä liioitellaan. Uusloftin perusteella asuinrakentamista ohjaavien säädösten kritiikissä näyttää olevan kysymys enemmänkin ennakkoluuloista. Määräykseen vetoaminen saattaa olla myös asuntotuotannon eri osapuolille helpoin ratkaisu pitäytyä vakiintuneissa toimintatavoissa.

Idea

Loft-sanalla on sekä englannin että ruotsin kielessä vakiintunut merkitys. Loftilla tarkoitetaan rakennuksen katon harjan sisäpuolella ja huonetilojen yläpuolella

dade sätillvida att bl.a. kök och mellanväggar saknas. Det blir s.a.s. fråga om en tom tomt i ett höghus, där planering och utförande av inredningen sköts av köparen. Då huset Uusloft blir färdigt kommer det att vara det första invändigt ofullbordade bostadshöghuset i Finland som konkretiserar idén med öppet byggande.

Byggherre i detta bygge på mark uttyrd av staden är Sato. Bostäderna prissätts enligt hitas-villkor, dvs. utgående från de reella entreprenadkostnaderna och en av staden godkänd ersättning för byggherrens kostnader. Men de som köper bostad i Uusloft binds inte i framtiden av pristaket för hitas-bostäder. Det har uppstått stort intresse för Uusloft: alla de 39 bostäder som fanns till salu såldes våren 2006 på under en minut, och ca. 2 000 anhänganden om reservation kom in.

Vår artikel beskriver hur höghusprojektet Uusloft framskred från en planerad idé till val av entreprenör. Att få fram nya lösningar i bostadsbyggandet går inte i en handvändning. Byggandet underlyder många instruktioner och reglementen inom bygg- och handelslagstiftningen, och myndigheterna övervakar att de efterlevs. Men att Uusloft i Arabiastranden kan bli verklighet visar att bestämmelsernas allmakt överdrivs. Erfarenheterna med Uusloft visar att kritiken mot bestämmelserna kring bostadsbyggandet snarare tycks handla om fördomar. Att hänvisa till bestämmelserna kan också vara en god förevändning för olika aktörer inom bostadsbyggandet att hålla sig till det gamla och beprövade.

Idén

Leden ”loft” i Uusloft syftar på ordet loft, som ju också finns i engelskan, och i finskan i formen luhti. Leden ”uus” kunde tänkas vara en anspelning på engelskans use, använda, och betyder ju bokstavligen ”ny” på finska. En ordlek, alltså: använd loftet, alltså vinden, på ett nytt sätt. Kring år 1970 började innebörden av ordet loft ändras ute i världen, och man började då syfta på den nyanvändning av gamla industri- eller lagerbyggnader som bl.a. innebar att nya bostäder byggdes i

olevaa ylimääräistä tilaa, jonne voidaan tarvittaessa varastoida tavaroita tai laajentaa asuintiloja. Suomen kielessä on vastaavasti totuttu käyttämään ullakko, parvi, ylinen tai ruotsinkielestä johdettua luhti-sanaa. Käsitteen merkitys laajeni, kun vanhojen käytöstä poistuneiden teollisuus- tai varastotilojen asuinkäyttöön muuntaminen yleistyi maailmalla 1960- ja 1970-lukujen taitteessa ja näitä asuntoja ryhdyttiin kutsumaan loft-asunnoiksi. Erityisesti amerikkalaisissa kaupunkikeskustoissa oli tarjolla runsaasti tyhjiä teollisuustiloja, mikä mahdollisti loft-asuntojen laajamittaisen tuotannon ja markkinoinnin (Zukin 1989). Loft-asunnoille on ominaista, että kaikki asumistoinnot, ja usein myös työskentely, sijaitsevat yhdessä avarassa tilassa.

Vanhoja tehdasaleja ja varastohalleja muutetaan edelleen eri puolella maailmaa asuinkäyttöön mutta vapaina olevia tehdasrakennuksia on nykyisin radikaalisti vähemmän. Eurooppalainen avoimen rakentamisen (saksaksi *offenes bauen*) idea tulee lähelle loft-rakentamista. Ajatuksena on, että mahdollisimman suuri huonepohjien muunneltavuus sallii asunnon käyttötavojen jouston. Avoimeen rakentamiseen perustuvia asuinrakennuksia on toteutettu Hollannissa ja Ranskassa 1980-luvun puolivälistä lähtien. Tuoreet ulkomaiset esimerkit herättivät myös suomalaisten kiinnostuksen.

Helsingin kaupunkikuvaneuvottelukunta teki toukokuussa 2003 opintomatkan Kööpenhaminan, Hampurin ja Amsterdamin entisten satama- ja telakka-alueiden rakentamiskohteisiin (Jääskeläinen 2003). Idea Helsinkiin toteutettavasta loftista syntyi Kööpenhaminan Holmenissa, kerroskorkeudeltaan nelisen metriä korkean asuinkäyttöön muutetun torpedohallin edustalla:

Siinä me juteltiin ja yhdessä ihmeteltiin että on se kumma, kun Suomessa ja Helsingissä tämmöistä ei ole. Ja sitten Pia [Ilonen] arveli, että se varmaan johtuu määräyksistä. Mä sanoin, että ei mun tietääkseni mitkään määräykset tätä estä. No siitä se Piia sai kimokkeen ja ajatteli, että hän tätä nyt rupeaa puuhaamaan, että täm-

gamla byggnader, s.k. loftbostäder. I synnerhet i amerikanska stadskärnor fanns det gott om tomma fabriksbyggnader där man kunde bygga loftbostäder (Zukin 1989). Loftbostäderna kännetecknas av att alla boendefunktioner, och ofta även arbetsfunktioner, finns i ett och samma stora utrymme.

Gamla fabriks- och lagerhallar konverteras fortfarande för bostadsbruk på olika håll i världen, men idag finns det radikalt färre lediga fabriksbyggnader att tillgå. Tanken är att göra bostäderna så flexibelt inredbara som möjligt. Sedan medlet av 1980-talet har man i Holland och Frankrike byggt bostadsbyggnader baserade på öppet byggande. Det var därifrån förebilden kom till Finland.

Tanken började gro när Stadsbildskommissionen i Helsingfors i maj 2003 företog en studieresa till Köpenhamn, Hamburg och Amsterdam och bekantade sig med byggobjekt i f.d. hamn- och varvsområden (Jääskeläinen 2003). Idén att bygga ett lofthus föddes i Holmen i Köpenhamn, framför en torpedhall med fyra meter höga våningar som konverterats för boende:

Så där stod vi och funderade att nog är det konstigt att sånt här inte finns nästan i Finland och Helsingfors. Och så var det Pia [Ilonen]¹ som sa att det nog beror på bestämmelserna. Men ja sa att inte finns det mig veterligen någon bestämmelse som hindrar sånt här. Så Pia fick väl en impuls och tänkte att nu sätter vi igång då, och så kom saken igång småningom.

(Intervju Med Lauri Jääskeläinen 1.9.2006)

Idén konkretiserades ytterligare i Amsterdam:

Vi var bara en dag i Amsterdam. Där stod vi helt konkret med en tjänsteman bakom fönstret till en bostad som höll på att byggas och såg hur folk kånkade in golvlistor. Och så frågade jag just då i samma ögonblick av Annukka Lindroos från Stadsplaneringskontoret – hon stod där bredvid mig – att varför har det här att köpa halvfärdigt inte brett ut sig hos oss ännu. Gör något, slängde jag liksom ur mig – hon är ju tjänsteman – gör något. Men hon kastade genast

¹Citaten av intervjuerna är redigerade översättningar från finskan. [] avser redaktören förklaring.

möinen olisi mahdollista saada [...]¹. Niin siitä se sitten lähti. (Lauri Jääskeläisen haastattelu 1.9.2006)

Idea konkretisoitui edelleen Amsterdamissa:

Me käytiin Amsterdamissa yhden päivän aikana. Ja siellä seistiin virkamiesten kanssa yhden rakenteilla olevan asunnon ikkunan takana ja katsottiin kun asukkaat kantaa sinne jalkalistoja sisään. Kysyin vieressä seisovalta Annukka Lindroosilta, KSV:stä, että miksei tämä viimeistelemätön kulttuuri ole pesiytynyt vielä Suomeen? [...]Heitin [pallon]² virkamiehille, tehkää jotain. No se heitti saman tien pallon takaisin, että tee sä jotain, että rupea soittamaan [rakennusliikkeille]. (Pia Ilosen haastattelu 1.6.2006)

Arabianrannan uusloft perustuu ajatukseen tarjota yksi korkea, 50–156 m² kokoinen huonetila parvirakennus-oikeudella. Lisäksi se on varustukseltaan viimeistelemätön, mutta kuitenkin ostohetkellä asumiskelpoinen. (Helsingin Arabianranta... 6.2.2006). Viimeistelemtömyys tuntui Arabianrannan uusloftin suunnittelijan, Pia Ilosen mielestä tavoittelemisen arvoiselta, koska se laskisi asuntojen hintoja. Halvempi hinta tarjoaisi useammalle mahdollisuuden päästä heti kiinni isoon asuntoon, jota voisi myöhemmin viimeistellä ja sisustella rahatilanteen mukaan. Viimeistelemtömyys tarjoaisi myös mahdollisuuden suunnitella sekä osin rakentaa tai rakennuttaa asunnot omien elämän- ja tilatarpeiden mukaan.

Idean vastustus

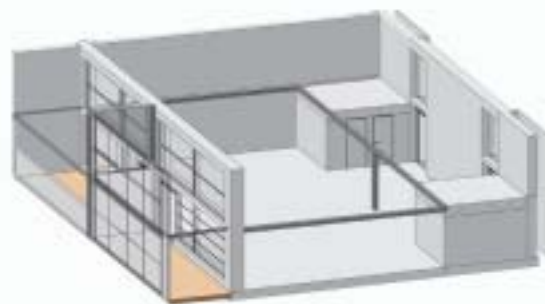
Pia Ilonen lähti esittelemään ajatustaan uusloftista rakennusliikkeille. Vastaus oli nuiva. Idea leimattiin ”venäläiseksi”, koska siellä raakatilan myyminen on laajemminkin tapana uudiskohteissa. Suomalaisten ei uskottu kiinnostuvan puolivalmiista ratkaisuista, jotka ovat tavallisia myös Keski-Euroopassa.

¹[...] tarkoittaa, että haastattelua on katkottu eli välistä on otettu tekstiä pois.

²[sulkujen sisällä oleva teksti] on kirjoittajien selvennys.

bollen tillbaka, att gör DU nånting, börja ringa till byggfirmorna t.ex. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

Uusloft i Arabiastranden bygger på tanken att erbjuda ett högt, 50–156 kvm stort rumsutrymme med rätt att bygga loft. Det är beboeligt vid överlåtelsen, men dess finish är ofullbordad (Helsingin Arabianranta... 6.2.2006). Att bostäderna inte är helt färdiga tyckte deras planerare Pia Ilonen var något eftersträvan-svärt, eftersom det sänkte priset. Ett lägre pris gjorde det möjligt att genast köpa en större bostad, som man senare skulle kunna bygga färdig och inreda beroende på penningläget. Halvfärdigheten gav också möjlighet att planera och till en del bygga eller låta bygga bostäderna enligt ens egna behov.

Havainnekuva Arabianrannan 102 m² uusloft-asunnosta. Modell av en loftbostad på 102 m² i Arabiastranden.

Motstånd mot idén

Pia Ilonen började lägga fram sin idé för byggföretag. Svaren var avvisande. Idén stämplades som ”rysk”, eftersom det är vanligt i Ryssland att sälja nya bostäder s.a.s. halvfärdiga. Finländare antogs inte vara intresserade av dylika halvfabrikat.

Nä, jag tror nog att folk knappast tänker på en sån här liksom rysk idé. Alltså den går nog knappast att sälja här hos oss. Att köpa råutrymme, nej vet du, det känns garanterat främmande här hos oss. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

Mä luulen että se koko imago [...] on sellainen ”venäläinen” [...] että se ei mene niiden mielestä kaupaksi [...] Raakatilan myyminen on outo asia täällä. (Pia Ilosen haastattelu 1.6.2006)

Toisena isona ongelmana nähtiin erilaiset rakentamista koskevat säädökset, joiden katsottiin tekevän uusloftin kaltaisen hankkeen mahdottomaksi. Yleisen käsityksen mukaan asuntokauppalaki estää raakatilan myymisen. Myös vastuukysymykset pohdituttivat. Jos rakennetaan puolivalmista tilaa, niin kuka vastaa lopputuloksesta?

Nämä vastuukysymykset, ne [rakennusliikkeet ja rakennuttajat] näkevät kyllä varmaan pahaa unta siitä heti [...] minkälaisia ongelmia, minkälaisia riitoja on mahdollista tulla, kun ihan valmiiksiin rakennetuista taloista [...] riidellään usein. (Tuomas Kivelän haastattelu 16.8.2006)

Viimeisteleättömien asuntojen arveltiin myös tulevan lopulta asukkaille kalliimmaksi.

Tämmöisiä niin sanottuja riisuttuja asuntoja, näitähän on aina silloin tällöin otettu esille, mutta sitä on kritisoitu että se tulee loppujen lopuksi kuitenkin kokonaiskustannuksiltaan kalliimmaksi [...] Rakennuttaja tilaa keittiökaapit ja ovet ja ikkunat ja tämmöiset neljäkymmentä prosenttia halvemmalla kuin jos tavallinen ihminen menee rautakaupasta ostamaan ja tilaamaan samat asiat ja vielä joutuu itse ne asentamaan. (Tuomas Kivelän haastattelu 16.8.2006)

Kaupungilla oli aiempaa kokemusta kustannusten nousemisesta. Malminkartanon pohjoisosassa rakennuttaja rakensi omakotitalot vesikattovaiheeseen ja asukkaat saivat rakentaa itse asuntonsa valmiiksi. Hankkeen ollessa käynnissä talouden nopea suhdannemuutos laski urakkakustannusten hintaa. Lopputuloksena oli, että talon tilaaminen ”avaimet käteen” periaatteella tuli halvemmaksi kuin omatoiminen rakentaminen.

Yleisenä uusien ideoiden toteutumista estävänä tekijänä on luonnollisesti se, että uusien ratkaisujen ideointi ja läpivieminen vaatii enemmän työtä kuin

Ett annat stort problem som man hänvisade till var alla bestämmelserna kring byggandet, som ansågs göra det omöjligt att bygga som i Uusloft. En allmän uppfattning var att Lagen om bostadsköp gör det omöjligt att sälja råutrymme. Även ansvarsfrågorna förorsakade huvudbry. Om man bygger halvfabrikat, vem svarar då för slutresultatet?

Det blir nog så att byggfirmorna och byggherrarna genast får mar-
drömmar ... vad det kan uppstå för problem och konflikter ... men
det blir ju i och för sig ofta mankemang om färdiga bostäder också.
(Intervju med Tuomas Kivelä 16.8.2006)

Halvfabrikaten ansågs bli dyrare i slutändan:

Det har alltid då och då varit tal om att bygga såna här s.a.s. avklädda bostäder, men man har kommit fram till att de ändå i slutändan blir dyrare för köparen. En byggherre beställer t.ex. en köksinredning och dörrar och fönster och sånt här för ti procent billigare än om en vanlig människa går till järnaffären och köper och beställer dem själv och sedan ännu blir tvungen att installerade dem själv. (Intervju med Tuomas Kivelä 16.8.2006)

Detta har staden faktisk erfarenhet av. Vid ett radhusprojekt i Malmgård byggdes först husens fundament av entreprenören, varpå invånarna tog över byggandet. Men under byggskedet sjönk konjunkturerna snabbt, vilket ledde till det som invånarna själva byggde eller lät bygga i regel blev dyrare än motsvarande entreprenader i och med lågkonjunkturen kom att kosta.

En allmän faktor som givetvis hämmar införandet av nya koncept är att de kräver mera arbete än vad upprening av gamla modeller kräver. Om konceptet misslyckas eller om det inte kan upprepas får man inte heller i framtiden särskilt god valuta för ansträngningarna. Även för byggfirmorna ger det mindre vinst att bygga halvfärdigt än färdigt.

vanhojen mallien toistaminen. Jos konsepti epäonnistuu tai jos sitä ei voi toistaa, vaivannäölle ei saa tulevaisuudessakaan kovin hyvää rahallista korvausta. Puoli-valmiin rakentaminen tarjoaa rakennusliikkeille myös huonomman rahallisen katteen kuin valmiin rakentaminen.

Säädöksen sitovuus

Koska rakennusliikkeet eivät innostuneet uusloftista, Ilonen päätti lähestyä kaupungin virkamiehiä. Virkamiesten ja kaavoittajien ehkä yllättäväkin kiinnostus asiaa kohtaan vahvisti idean läpimenon mahdollisuuksia. Tonttiaisamies Tuomas Kivelä, rakennusvalvontaviraston virastopäällikkö Lauri Jääskeläinen ja alueen kaavoittajat Mikael Sundman ja Pekka Pakkala suhtautuivat hankkeeseen myönteisesti, jona innostuneesti.

Pidin jäähyväispuheen [...] luovista virkamiehistä. He ovat ehdoton edellytys sille että asioita saadaan läpi. [...] Tuomas Kivelä, joka on siellä tonttiosastolla, hän oli valtavan innostunut tästä asiasta ja tietysti hän toimii esittelijänä näissä tonttiluovutustilaisuuksissa. [...] [Myös] rakennusvalvontaviraston Lauri Jääskeläinen on tästä innoissaan. Kaikissa virastoissa on päättävällä tasolla on ihmisiä, jotka ovat [...] tukena. (Pia Ilonen haastattelu 1.6.2006)

Asiaa lähemmin tutkittaessa paljastui, että yksikään rakentamista koskeva säädös ei estä uusloft –tyyppisen hankkeen toteuttamista. Paljastui, että rakentamista koskevat säädökset eivät määrittele sitä mitä tehdään, vaan mitä ei saa tehdä. Uusloft nytkähti eteenpäin, kun sekä kaupunkikuva- että tekninen neuvottelukunta antoivat myönteiset lausunnot ja rakennusvalvontavirasto antoi puoltavan lausunnon kesäkuussa 2005.

Nykyään Helsingin kaupunki yleensä valitsee rakentajat tyhjille tonteille tontinluovutuskilpailulla. Uusloft muuttui ideasta toteutettavaksi hankkeeksi, kun kaupunki osoitti Arabianrannasta tontin tarkoitusta varten. Ilonen oli helpompi neuvotella uusloftista rakennusliikkeiden kanssa kun hänellä oli valmiina tontti hyvältä alueelta. Asiaa helpotti vielä sekin, että vir-

Bindande bestämmelser

Eftersom byggfirmorna inte tänkte på tanken beslöt Ilonen närma sig stadens tjänstemän. Intresset bland tjänstemän och planläggare fick sedan projektet att kännas mycket mera realiserbart. Tuomas Kivelä, tomtombudsman, Lauri Jääskeläinen, chef för stadens byggnadstillsynsverk, och Mikael Sundman och Pekka Pakkala, vardera planläggare för området, ställde sig positivt, rentav med iver, till projektet.

Så i mitt avskedstal nämnde jag alla dessa kreativa tjänstemän, som är en absolut förutsättning för att få igenom såna här projekt. Tuomas Kivelä på tomtavdelningen blev jätteivrig och han är ju först på tjänstens vägnar föredragande i de här tomtöverlåtelsesakerna. Så Kivelä är jätteivrig och sen också Lauri Jääskeläinen, som är boss för byggnadstillsynsverket, är entusiastisk, och i alla verk och inrättningar finns det någon eldsjäl som varit till hjälp.

(Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006).

Vid närmare analys visade sig att bestämmelserna inte hindrade genomförandet av ett projekt av typ Uusloft. Det visade sig att bestämmelserna om byggandet inte talade om vad man fick göra utan om vad man inte fick göra. Uusloft gick framåt med ett ryck när kommissionerna för stadsbild och teknik gav förordande utlåtanden och byggnadstillsynsverket beviljade preliminärt bygglov i juni 2005.

Numera avgör Helsingfors stad vanligen genom tomtöverlåtelseävlan vilken firma som får bebygga en tomt. Uusloft övergick från idéstadiet till projektstadiet då staden anvisade en tomt i Arabiastranden för ändamålet. Nu blev det lättare för Ilonen att förhandla med byggfirmorna, när tomten redan fanns. Saken underlättades också av att tjänstemännen spred ryktet om Uusloft till byggherrar och byggfirmor.

Men jag tycker det var viktigt att Tuomas Rajajärvi, bossen på Fastighetskontoret som jag träffades på en prisutdelning, lät förstå att Sato kunde vara intresserad. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

kamiehet veivät viestiä uusloftista rakennuttajille ja rakennusliikkeille.

Oli musta tärkeätä että me [Pia Ilonen ja kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikkö Tuomas Rajajärvi] törmättiin palkintojenjakotilaisuudessa ja hän vihjaisi, että Sato voisi olla kiinnostunut. (Pia Ilonen haastattelu 1.6.2006)

Asiat saivat vauhtia. Ilonen otti yhteyttä Satoon ja Saton johtajat ottivat hänet vastaan. Päätös syntyi loppulta nopeasti.

Mennään siinä maisemahississä ylös ja siellä oli se [Saton] ykkösjohtaja ja kakkosjohtaja, jotka 15 minuutin päästä sanoo, että loistava idea. Sitten ne soittavat alas, jossa oli johtokunnan kokous että [...], voisitteko siirtyä viereiseen neuvotteluhuoneeseen, täältä tulee kaksi arkkitehtia [...]. Mentiin, se oli ihan oikein amerikkalaista vauhtia mun mielestä tässä päätöksenteossa. (Pia Ilonen haastattelu 1.6.2006)

Sato oli muita rakennuttajia ja rakennusliikkeitä herkempi tarttumaan uusloftiin, koska sillä oli aiempaa kokemusta poikkeavista rakentamishankkeista. Se on rakennuttanut mm. Arabian Kotirannan ja Loppukirin, joissa molemmissa on kokeiltu uudenlaisia asukaslähtöisempiä toimintamalleja. Edellisessä tulevat asukkaat osallistuivat internetin kautta huoneistojen suunnitteluun jo rakentamisvaiheessa ja jälkimmäisessä seniori-ikäiset perustivat yhdistyksen ja palkkasivat Saton toteuttamaan ideoidensa mukaista asuintaltoa. Avoimen rakentamisen idea oli siis Satolle tuttu aiempien projektien kautta. Sato oli myös arkkitehdin näkökulmasta onnistunut valinta:

Mä olen nauttinut siitä luottamuksesta, mitä Sato on osoittanut mua kohtaan. [...] On arvostettu sitä arkkitehdin osaamista tähän pisteeseen asti. [...] Sen on saanut ihan toteuttaa sen alkuperäisen idean mukaan. (Pia Ilonen haastattelu 1.6.2006)

Kun yksi rakennuttaja oli saatu kiinnostumaan uusloftista, muutkin tuntuivat heräävän. Pia Ilonen sai yh-

Nu började det hända. Ilonen tog kontakt med Sato, där hon fick audiens hos ledningen. Sedan slöts avtalet i rask takt.

Juha och jag åkte upp med panoramahissen och där var sedan Satos första direktör och andra direktör, och en kvart senare sa de bara att idén är briljant. Så ringde de ner till direktionens sammanträde att hör ni, kan ni komma upp till konferensrummet, vi har två arkitekter här ... Och sen blev det fart på besluten riktig på amerikanskt vis. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

Sato hade lättare än andra byggherrar och bygghem för att nappa på Uusloft bl.a. därför att firman hade tidigare erfarenhet av avvikande byggprojekt. Sato har ju varit byggherre för Kotiranta och Loppukiri, två projekt som bygger på nya former av mera invånarinitierat boende. I Kotiranta kunde bostädernas blivande invånare redan i byggskedet delta i planerandet av lägenheterna via Internet, och i Loppukiri grundade åldringarna en förening och lejde Sato för att bygga ett bostadshus som motsvarade föreningens idéer. Idén med invånarengagerande byggande var alltså bekant för Sato, som även ur arkitektens synvinkel var ett lyckat val.

Jo, det har varit en njutning alltså att se det förtroende som Sato har visat. De har liksom verkligen satt värde på en arkitekts kunskaper också. Så man har fått hålla fast vid den ursprungliga idén. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

Då man fått en byggherre att intressera sig för Uusloft blev det liv i de övriga också. Pia Ilonen blev uppringd, men först i det skedet då avtalet med Sato började se klart ut.

Inte bara byggbestämmelserna utan även Lagen om bostadsköp upplevdes som ett hinder för nya slags lösningar. Satos jurist Riikka Vitakoski utredde saken och konstaterade att halvfärdighet inte är ett hinder för att sälja en bostad, det gäller bara att noggrant klargöra för köparen i hurdant skede bostaden är. På samma sätt som i bygglagstiftningen handlade bostadslagstift-

teydenottoja, mutta vasta kun sopimus Saton kanssa alkoi näyttää selvältä.

Rakentamista koskevien säädösten ohella myös asuntokauppalaki on nähty uudenlaisten ratkaisujen esteenä. Saton juristi Riikka Vitakoski selvitti asiaa ja huomasi että keskeneräisyys ei ole este asunnon myymiselle, ostajalle on vain tarkasti kerrottava mitä ollaan myymässä. Rakennuslain tapaan asuntokauppalain virhesäännökset eivät määrittele mitä on tehtävä, vaan mitä ei saa tehdä. Rakennuksen tulee olla tarkoitustaan vastaava, täyttää turvallisuuden ja terveyden vaatimukset (vuoden 1990 rakennusasetus 77 §). Asunnon pintakäsittely, viimeistelyn aste ja se voidaanko viimeistelemätöntä asuntoa myydä aiheuttivat pohdintaa:

Ei löytynyt mitään sellaista, että esimerkiksi keskeneräistä ei saisi myydä. (Riikka Vitakosken ja Timo Petäjistön haastattelu 31.8.2006)

Vaikka hanke etenikin hyvin, oli vielä ratkaistava kolme isompaa asiaa: millaisella konseptilla uusloft rakennetaan (yksi rakennuslupa/monta rakennuslupaa), sidotaanko uusloft hitas-järjestelmään vai onko se vaarahoitteinen, ja miten uusloftiin saadaan asukkaita

Uusloftin kaksi konseptia

Vaikka avoimen rakentamisen historia ei olekaan Suomessa kovin pitkä, jo nyt on muodostumassa kaksi eri konseptia: yhden ja useamman rakennusluvan malli. Arabianrannan uusloft toimii yhden rakennusluvan mallilla eli ”avaimet käteen periaatteella”. Rakennuttaja hakee rakennusluvan ja asukas saa asunnon asumiskelpoisena. Viimeisteleättömässä noin 5 metriä korkeassa asunnossa on valmiina kylpyhuone-elementti, sähköpistorasiat, vesijohtovedot ja viemäriputket. Lupaa ei tarvita sisätilan muutoksiin, jos noudatetaan kaupan mukana tulevaa ohjekirjaa. Asunto-osakeyhtiölain säännöksiä remonteista on luonnollisesti seurattava normaaliin tapaan.

ningen inte om vad man fick göra utan vad man inte fick göra. Byggnaden skall motsvara sitt syfte och uppfylla säkerhets- och hälsokraven (se byggnadsförordning anno 1990, 77 §). Ytfinish och hur färdig bostaden var – och om man får sälja halvfabrikat – förorsakade huvudbry.

Men vi hittade ingenting som förbjöd försäljning av halvfärdiga objekt. (Intervju med Riikka Vitakoski och Timo Penttilä 31.8.2006)

Trots att projektet framskred bra skulle tre stora saker ännu avgöras: enligt vilket koncept skulle Uusloft byggas (ett eller flera bygglov), skulle Uusloft bindas till hitas-systemet eller få marknadspris, och hur skulle man få invånare till Uusloft.

Två koncept för Uusloft

Trots att loftbostäderna inte har någon lång historia i Finland har två skilda koncept uppstått redan nu: antingen ett eller flera bygglov. I Arabiastranden byggs Uusloft med bara ett byggtillstånd, dvs. enligt principen ”nycklarna i handen”. Byggherren ansöker om bygglovet och bostadens köpare får nycklarna till en beboelig bostad. Bostaden är ett ca. 5 meter högt råutrymme, där det färdiga är ett badrumselement, eluttag, vattenledningar och avlopp. Särskilt bygglov behövs inte för inredandet, såvida de instruktioner som följer med köpet följs.

På hösten gör jag upp en instruktionsbok som berättar om vad lagen säger. Det är ju i princip samma bestämmelser som gäller för vilken bostadsreparation som helst om du t.ex. köper bostad i ett gammalt jugendhus. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

I den andra modellen ansöker både byggherren och bostädernas köpare om bygglov skilt, på grundval av sina respektive ritningar och planer. Det är en tyngre modell för både myndigheter och invånare.

Teen syksyllä ohjekirjan, jossa avataan vähän näitä määräyksiä, jotka muutenkin koskee mitä tahansa remppaa, kun sä ostaat vaikka jugend-talosta asunnon. (Pia Ilosen Haastattelu 1.6.2006)

Toisessa mallissa rakennuttaja hakee oman rakennusluvan ja kaikki asukkaat hakevat tekemiensä suunnitelmien pohjalta omat rakennusluvut. Jälkimmäinen malli on sekä viranomaistyön että asukkaiden kannalta raskaampi.

Ehkä se kuitenkin on järkevämpää tehdä vähän valmiimmaksi [...] Periaatteessa kaksivaiheiset on hankalampia [...] ja se on rakennusvalvonnalle hurjan työläs. [...] Useimmat tekee ensimmäistä kertaa tällaista asiaa se äkkiä kymmenkertaistaa työmäärän, niin että äkkiä kahdenkymmenen asunnon projekti on satakertainen kaikkien osapuolten kannalta. (Tuomas Kivelän haastattelu 16.8.2006)

Puoli-hitas

Pia Ilosen alkuperäisenä ideanahan oli tuottaa raakatiilaa edullisemmin, jotta ihmisillä olisi mahdollisuus muuttaa sen kokosiin asuntoihin kuin he haluavat. Siksi uusloftin sitominen hitas-järjestelmän oli luontevaa. Rakennuttajat eivät tosin ole innostuneita Hitaksesta, koska siinä rakentamispalkkio määrittyy kiinteän laskentamallin mukaan, jolloin tuotto jää selvästi pienemmäksi kuin niin sanotuissa kovan rahan kohteissa.

Toinen ja suurempi hitakseen liittyvä ongelma oli se, että uusloft -asunnot myydään sisältä viimeistelemättöminä. Siksi asukkaiden kauppahinnan ylittävä rahallinen panos on väistämättä suuri ja asuntojen loppuhintaa on vaikea määrittää. Niinpä kaupunki päätyi puoli-hitakseen, jossa ostohinta oli määritelty hitas-järjestelmän mukaan, mutta myyntihinta määrittäyty markkinoilla.

[Puoli-hitas oli] ainoa mahdollisuus, koska sitä jälleenmyyntihintaa ei voida tai on vaikea määrittellä. (Pia Ilosen haastattelu 1.6.2006)

Kanske det ändå är vettigare att göra bostäderna lite färdigare. I princip är modellen med skilda bygglov besvärligare, den är garanterat jobbigare för köparna och väldigt jobbig för byggnadstillsynen också. Och när var och en gör skilt är de flesta ju nybörjare och då blir det ju hastigt tio gånger mera arbete så att säga, och när det handlar om t.ex. tio-tjugo bostäder blir det liksom hundra gånger jobbigare för alla (intervju med Tuomas Kivelä 16.8.2006).

Hybrid-hitas

Pia Ilonens tanke var ursprungligen att bygga ett råutrymme billigare, för att folk skulle ha råd att flytta till en bostads av den storlek de vill ha. Därför kändes det naturligt att binda Uusloft till prisregleringssystemet hitas. I och för sig är byggherrarna inte särskilt förtjusta i hitas och med att byggherrens förtjänst slås fast med hjälp av en fast beräkningsmodell. Då blir vinsten klart mindre än vid s.k. hårdvalutaobjekt.

Ett annat och betydligt större problem med prisregleringen var det att det slutliga priset för bostäderna i Uusloft är svårt att slå fast i och med att inredningsfinitionen – en betydande pekunjär insats – sköts av köparna själva. Därför fastnade staden för ett slags hybrid-hitas där inköpspriset fastslås enligt hitas-systemet och försäljningspriset får bero av marknaden.

Hybrid-hitasen var enda möjligheten eftersom det inte går, eller är väldigt svårt, att fastställa försäljningspriset. (Intervju med Pia Ilonen 1.6.2006)

Ur köparens synvinkel låter hybrid-hitas helt idealiskt. Man köper billigare än marknadspriset men får sälja till marknadspris. Men riktigt så enkelt är det inte, i och med att hitas-objekten ligger på mark arrenderad av staden och att arrendet uppbärs i månatliga rater som är inbakade i den s.k. bolagshyran. Sistnämnda blir ju därför högre än i husbolag som ligger på egen tomt.

Idag, då bostadsmarknaden i Helsingfors är glödhet och bostäderna dyra, är det bra att försöka minimera möjligheterna till svindling. Sato hade tidigare i Ara-

Puoli-hitas kuulostaa asunnon ostajan kannalta ideaaliselta mallilta. Asunnon saa markkinahintaa halvemmalla, mutta sen voi myydä vapaasti. Yhtälö ei kuitenkaan ole näin suoraviivainen. Kaikki hitas-kohteet rakennetaan kaupungin vuokratontille ja tontinvuokraa kerätään kuukausittain hoitovastikkeen yhteydessä, josta siis tontin vuokran takia tulee korkeampi kuin omalla tontilla sijaitsevilla taloyhtiöissä.

Helsingin asuntomarkkinatilanne on kuumentunut ja asunnot ovat kalliita. Keinottelun mahdollisuudet on siis hyvä minimoida. Sato oli aiemmin rakennuttanut Arabianrantaan As. Oy Arabian Kotirannan, joka oli puoli-hitas kohde. Tässä yhteydessä päätettiin, että koska puoli-hitaksessa jälleenmyynnin enimmäishinta on poistettu, myös tonttivuokran on oltava normaaleja hitas-kohteita suurempi.

Se vähän vaihtelee alueittain, että mitä keskeisempi alue sitä isompi se ero on. Päätettiin silloin, [että] tehdään se semmoiseen vuokraan, joka oli kaksikymmentäseitsemän prosenttia enemmän kun se olisi ollut hitaksella.

(Tuomas Kivelän haastattelu 16.8.2006)

Arabianrannan uusloftissa esitetään käytettäväksi samaa mallia kuin Kotirannassa. Helsingissä uusloftin kaltainen puoli-hitas voi olla tavallisen hitaksen ohella ainoa mahdollisuus päästä asuntomarkkinoille, esimerkiksi muualta pääkaupunkiseudulle muuttaville perheille, jotka eivät pyri keinottelemaan. Ja vaikka pyrkisivätkin, niin puoli-hitaksessa hyöty jakaantuu laajemmalle, kuin siinä tapauksessa että grynderit keräisivät voitot.

Asukasryntäys

Huoli kiinnostuksesta uusloftia kohtaan osoittautui aiheettomaksi, viimeistään sen jälkeen kun Helsingin Sanomat julkaisi jutun Arabianrannan uusloftista 17.2.2006. Saton puhelimet menivät tukkoon, kun uusloftista kiinnostuneet ihmiset soittelivat asiakaspalveluun.

biastranden låtit bygga bostadsaktiebolaget As. Oy Arabian Kotiranta, som var ett hybrid-hitas-objekt. I samma veva beslöt man att eftersom maximipriset för återförsäljning av hitas-bostäder slopats måste även tomtarrendet vara högre än i normala hitas-hus.

Det varierar lite områdesvis, och ju närmare centrum, desto högre arrende. Vi beslöt alltså då att arrendet blir tjugosju procent högre än för en vanlig hitas. (Intervju med Tuomas Kivelä 16.8.2006)

Förslaget är nu att man i Uusloft använder samma modell som för Kotiranta. I Helsingfors kan en hybrid-hitas av typ Uusloft vara enda möjligheten att bryta sin in på bostadsmarknaden för t.ex. sådana familjer som flyttar in från övriga Huvudstadsregionen och som inte är ute för att spekulera. Och även om de var det, fördelas nyttan på flera än om bara byggfirmorna fick vinsten.

Anstormning av köpare

Farhågan att intresset för Uusloft skulle vara svagt visade sig ogrundad, om inte förr så senast då dagstidningen Helsingin Sanomat skrev ett reportage om projektet (17.2.2006). Satos telefonlinjer stockades då folk började ringa kundtjänsten och ställa frågor om Uusloft.

Den 27.2. fick man börja göra reservationsansökningarna. Bostäderna gick sedan åt på mindre än en minut, och de delades ut i den ordning ansökningarna kom in. Största delen av dem som lyckades få köpa bostad hade gjort sin ansökning per e-post. Ca. ansökningar 2 000 kom in.

Slutsatser

För närvarande byggs det mycket i Finland, men ändå finns det inte så många alternativa former av boende. För byggfirmorna är det dyrt och tidsödande att fundera på alternativ. Det är lättare och kostnadseffektivare att använda samma koncept och om igen, i synnerhet i

Varausmahdollisuus alkoi maanantaiaamuna 27.2.2006. Asunnot menivät noin minuutissa ja ne jaettiin ilmoittautumisjärjestyksessä. Suurin osa asunnon saaneista varasi asuntonsa sähköpostin kautta. Voidaan puhua todellisesta uusloftin asukanryntäyksestä: varauspyyntöjä tuli noin 2 000.

Johtopäätökset

Suomessa rakennetaan tällä hetkellä kohtuullisen paljon, mutta erilaisia vaihtoehtoja on vähän. Rakennusliikkeiden näkökulmasta vaihtoehtojen pohdinta on kallista ja aikaa vievää. On helpompaa ja kustannustehokkaampaa käyttää samaa konseptia uudelleen, etenkin nykytilanteessa kun asuntomarkkinat vetävät hyvin. Siksi uusloftin alkutaipale oli takkuinen. Vastustavia argumentteja oli monia. Ideaa sanottiin venäläiseksi, todettiin, että suomalaiset eivät osta puolivalmistaa, rakentamisen normien ja asuntokauppalain nähtiin estävän uusloftin toteuttamisen ja lisäksi aiemmat huonot kokemukset puolivalmiin rakentamisesta loivat kielteistä mielialaa.

Idean läpimeno alkoi kuitenkin vaikuttaa todennäköisemmältä, kun asiaa lähdettiin viemään eteenpäin kaupungin organisaation, eikä rakennusliikkeiden kautta. Uusloftin tekivät mahdolliseksi hankkeen käynnistänyt arkkitehti, innostuneet virkamiehet, uusloftille varattu tontti, tontin keskeinen sijainti, halukkaan rakennuttajan löytyminen sekä oletettua paljon voimakkaampi kiinnostus kohteeseen.

Arabianrannan uusloft -hanke tarjoaa yhdenlaisen mallin siitä miten uudenlainen konsepti viedään asuntorakentamisessa läpi. Tässä tapauksessa arkkitehdin rooli oli keskeinen, mutta näyttää siltä, että halua uudenlaisten ideoiden testaamiseen löytyy nykyisin myös rakentamisen kanssa tekemisissä olevien virkamiesten keskuudesta. Rakentajat näyttävät olevan kentän konservatiivisin ryhmä. Myös asukaslähtöinen rakentaminen tekee tuloaan. Pisimmälle vietynä asukaslähtöinen rakentaminen tarkoittaisi sitä, että hankkeen vetovastuussa olevat asukkaat ostaisivat tai vuokraisi-

ett läge då efterfrågan är stor. Därför var det snårigt för Uusloft i början. Det fanns mycket som talade emot. Idén kallades ”rysk”, och man konstaterade att finländare inte köper halvfabrikat. Byggnormer och bostadsköpslagstiftning ansågs göra det svårt att bygga Uusloft, och tidigare erfarenheter av byggande av halvfabrikat skapade negativa stämningar.

Men idén började kännas mera realistisk och genomförbar då tanken kördes fram inom stadens organisation i stället för byggfirmorna. Uusloft kom sedan att möjliggöras av arkitekten bakom projektet, de ivriga tjänstemännen, tomten som veks för Uusloft och att denna låg såpass centralt, att en hugad byggherre dök upp och att folk var så mycket mera intresserade av projektet än väntat.

Uusloft-projektet i Arabiastranden ger ett slags modell för hur ett nytt koncept drivs igenom inom bostadsbyggandet. I detta fall spelade arkitekten en central roll, men det verkar också finnas en vilja att pröva på nytt och testa nya idéer bland de tjänstemän som sysslar har att göra med byggande. Byggfirmorna ser idag ut att vara den konservativaste faktorn i sammanhanget. Även invånarinitierat boende är på kommande. Driven till sin spets kulle invånarinitierat boende innebära att de invånare som ansvarar för byggprojektet själva hyr tomt av staden och lejer byggkonsulter och arkitekter.

Det väldiga intresset för Uusloft visade att det finns efterfrågan på alternativt boende om det bara finns utbud. Byggandet av Uusloft i Arabiastranden har av olika orsaker försinkats lite, men torde köra igång i början av år 2007. De halvfärdiga bostäderna blir troligen färdiga inom ett år från byggstarten. Därpå är det invånarna själva som tar över byggandet.

vat kaupungilta tontin ja palkkaisivat rakennuttajakonsultit ja arkkitehdit.

Uusloftin herättämä valtava kiinnostus osoitti, että vaihtoeidoille on kysyntää, mikäli niitä tarjotaan. Arabianrannan uusloftin rakennustyöt alkanivat ensi vuoden alussa, eli hieman myöhässä suhteessa alkuperäiseen aikatauluun (ks. Helsingin Arabianranta... 2006). Uusloftin puolivalmiit asunnot valmistunevat noin vuoden päästä rakentamisen aloittamisesta. Tämän jälkeen alkaa uusien asukkaiden omatoimisen rakentamisen vaihe.

Lähteet | Källor:

Fassbinder, Helga 1997. Asuntotuotannon tulevaisuus: erilaistaminen. Teoksessa: Harry, Schulman & Taipale Kaarin (toim.): Koti Helsingissä: urbaanin asumisen tulevaisuus, ss. 21–45. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Helsingin Arabianranta: Asunto Oy Helsingin tila 6.2.2006. Loft-asuntoja -esite (sis. liitteen ja alustavat hinnat). Sato Oy. Esite nähtävissä myös

http://www.sato.fi/fi/etsitko_kotia/koh-teen/01_OA/OA_Helsingin_Tila/Helsingin_Tila.pdf;

http://www.sato.fi/fi/etsitko_kotia/koh-teen/01_OA/OA_Helsingin_Tila/index.jsp, 21.9.2006

Ilonen, Pia & Lukander, Minna & Niska, Ari 2006. Helsingiläinen kerrostaloatlas 2006. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2006:6.

Jääskeläinen, Lauri 2003. Kaupunkikuvaneuvottelukunnan opintomatka: Kööpenhaminaan, Hampuriin ja Amsterdamiin toukokuussa 2003. Kuntatekniikka 2003:4, ss. 36–41.

Wartiainen, Kai 1997. Asuntoreformi ja asuntoarkkitehtuuri. Teoksessa: Harry, Schulman & Taipale Kaarin (toim.): Koti Helsingissä: urbaanin asumisen tulevaisuus, ss. 291–309. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Zukin, Sharon 1989. Loft Living. Culture and Capital in Urban Change. Rutgers University Press, New Jersey.

Haastattelut

Pia Ilonen (Arkkitehti) 1.6.2006.

Lauri Jääskeläinen (Helsingin rakennusvalvontaviraston vi-rastopäällikkö) 1.9.2006.

Tuomas Kivelä (Helsingin kaupungin tonttiasiamies) haas-tattelu 16.8.2006.

Riikka Vitakoski ja Timo Petäjistö (Sato Oyj) haastattelu 31.8.2006.

Kiitokset

Ho Yue Chingille ja Anu Oinaalalle haastattelujen litteroin-nista.

Helsinki matkaesitteiden kuvituksessa

Bilden av Helsingfors i turistbroschyrer

Salla Jokela

Helsinkiin saapuneille kylpylävieraille julkaistiin vuonna 1852 opas, jota pidetään ensimmäisenä kuvitettuna Helsinki-oppaana. Sen liitteenä ilmestyneessä piirretyssä kuvassa mereltä päin esitetty Helsingin panoraama jäsenyytensä vasta vihityn Nikolainkirkon ympärille. Kuva näyttää nykypäivän näkökulmasta tutunoloiselta. Nikolainkirkko, joka on myöhemmin tunnettu Suurkirkkona ja Tuomiokirkkona, on vakiinnuttanut paikkansa matkailijoita varten ikuistetun Helsingin maamerkinä, ja merestä on tullut tärkeä vetovoimatekijä.

Helsinki-kuvaa rakennettiin aluksi monumentaalisten nähtävyyksien varaan

Helsingin matkailun katsotaan käynnistyneen 1830-luvulla, jolloin Venäjän keisari Nikolai I kielsi alamaistensa ulkomaanmatkat ja pietarilaiset matkustivat kylpylälomille Helsingin Kaivopuistoon. Päiviö Tommolan (1982, 81) arvion mukaan Helsingissä kävi vuosina 1838–1853 keskimäärin alle 250 ulkomaista matkailijaa kesää kohti. Koleraepidemiat ja Krimin sota katkaisivat kylpylämatkailun 1800-luvun puolivälissä, mutta matkailukysyntä kasvoi jälleen vuosisadan lopulta lähtien.

Den guide för badgäster i Helsingfors som utgavs år 1852 anses vara den första illustrerade guideboken över Helsingfors. En teckning utgiven som dess bilaga visar Helsingfors sett från havet, med bebyggelse kring den nyinvidga Nikolaikyrkan. Även från nutidsperspektiv ser bilden bekant ut. Nikolaikyrkan, sedermera känd som Storkyrkan och Domkyrkan, har befast sin ställning som landmärke i det Helsingfors som förevigas för turister, och havet har blivit en stark attraktionsfaktor.

Bilden av Helsingfors byggde först på monumentala sevärdheter

Man anser att turismen till Helsingfors började år 1830, då ryska kejsaren Nikolaj I förbjöd utlandsresor för sina undersåtar och petersburgarna kom på badortsferie till Brunnsparken i Helsingfors. Enligt Päiviö Tommolans bedömning (1982, 81) besöktes Helsingfors åren 1838–1853 ändå av färre än 250 utländska turister per sommar. I medlet av 1800-talet avbröts badortsturismen av koleraepidemier och Krimkriget, men började småningom ta fart igen mot slutet av århundradet.

Fotografier började bli vanliga i broschyrerna om Helsingfors i och med att fotograferings- och tryckteknik-

Valokuvien käyttö Helsingin matkaesitteissä alkoi yleistyä valokuvaus- ja painotekniikan kehittyessä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Paikalliset kustantajat laativat esitteitä satunnaisesti, käytännön tarpeista lähtien. Valokuvauksen vaatimat pitkät valotusajat vaikeuttivat liikkuvien kohteiden tallentamista. Kuvisa suosittiin staattisia kohteita, ja ihmishahmot jäivät sivurooliin tai ne rajattiin kokonaan ulos kuvista.

Tom Selänniemen (1996, 220) käsitettä lainaten Helsinkiin suuntautunutta matkailua voi luonnehtia 1900-luvun puoliväliin saakka nähtävyysskeskeiseksi, kohdesidonnaiseksi turismiksi. Nähtävyysskeskeisessä turismissa matkakohde mielletään ainutlaatuiseksi ja ero arkipäiväiseen ympäristöön havaitaan näköaistin välityksellä. Selänniemi erottaa nähtävyysskeskeisen, kohdesidonnaisen turismin mielikuvasidonnaisesta kehonturismista, jossa tuntoaisti on keskeisessä roolissa. Tyypillinen esimerkki mielikuvasidonnaisesta turismista on rantaloma, jolta etsitään aurinkoa ja lämpöä.

Helsingin matkaesitteissä nähtävyysskeskeisyys ilmeni 1900-luvun alkupuolella monumentaalisten rakennusten ja patsaiden suurena esiintymistiheytenä. Valokuvien avulla Helsinki pyrittiin näyttämään totuudenmukaisesti, ”sellaisena kuin se on”. Länsimaisissa visuaalisia havaintoja oli totuttu pitämään tieteellisyiden ja objektiivisuuden takeena, ja valokuvien luotettavuutta ylistettiin niin tieteessä kuin opetuksessa (Saraste 1996, 40). Matkailuun liittyi pyrkimys sivistyksen kasvattamiseen, ja esitteiden kuvat toimivat eräänlaisina opetusvälineinä, jotka kiteyttivät Helsinkiin liitetyt merkitykset ja antoivat niille visuaalisen muodon.

Matkailijoille laadittiin nopeatempoisia ohjelmia, joiden avulla Helsingin pystyi ottamaan haltuun muutamassa päivässä. Esimerkiksi Suomen Turisti Propaganda Toimiston 1930-julkaisemissa esitteissä matkailijoille ehdotettiin kolmen päivän nähtävyysskierrasta. Kohteita listattiin toteavaan sävyyn ja niistä tärkeimmät nostettiin tekstin rinnalle kuvina.

niken utvecklades kring sekelskiftet år 1900. Lokala förläggare tryckte broschyrer då det fanns behov för det. De långa exponeringstiderna vid fotografering gjorde det svårt att fotografera rörliga mål. Det handlade mest om statiska motiv, och människogestalter fick en biroll eller lämnades helt bort.

För att citera Tom Selänniemi (1996, 220) kunde vi karakterisera turismen till Helsingfors ända till medlet av 1900-talet som sevärdhetsinriktad, motivbunden turism. I sevärdhetsinriktad turism upplevs resmålet som unikt, och skillnaden gentemot den vardagliga omgivningen urskiljs med hjälp av synsinnet. Selänniemi gör skillnad på sevärdhetsinriktad, motivbunden turism och upplevelsebetonad kroppsturism, där övriga sinnen intar en central roll. Ett typiskt exempel på fantasi-bunden turism är en badstrandssemester, då man är ute efter sol och värme.

Sevärdhetscentreringen i turistbroschyerna tog sig i början av 1900-talet uttryck i upprepat avbildande av monumentala byggnader och statyer. Med fotografiernas hjälp ville man ge en sanningsenlig bild av Helsingfors ”sådan det är”. I västländerna hade man vant sig vid att se visuella observationer som garantier för vetenskaplighet och objektivitet, och fotografiernas tillförlitlighet prisades inom vetenskap och undervisning (Saraste 1996, 40). Inom turismen fanns en strävan att höja bildningen, och bilderna i broschyerna blev ett slags läromedel, som uttryckte olika innebörder för Helsingfors och gav dem en visuell form.

För turisterna gjorde man upp snabba besöksprogram med vars hjälp de kunde ’ta Helsingfors i besittning’ på några dagar. T.ex. i Finlands Turist Propaganda Byrås broschyrer från 1930-talet föreslår en tredagars sevärdhetsrunda. Attraktionerna räknades upp med konstaterande tonfall, och de viktigaste beledsagades av bilder.

Selänniemi (1996, 174–176) söker en förklaring till den sevärdhetscentrerade turismen i den protestantiska etiken, där tanken på arbete som ett villkor för en plats i saligheten ingår. Att bese sevärdheter kunde ses som

Selänniemi (1996, 174–176) etsii selitystä nähtävyyksikeskeiselle matkailulle protestanttisesta etiikasta, johon liittyy ajatus työn tekemisestä taivaspaikan ehtona. Nähtävyyksien katselua voi pitää ”turistin työnä”, jonka avulla matkailija oikeuttaa hauskanpidon illalla. Suomen Turisti Propaganda Toimiston laatimia päiväohjelmia voi todella verrata kiireisen työpäivän ohjelmaan ennalta määrättyine tehtävineen. Iltaisin matkailijoille tarjottiin kuitenkin mahdollisuus rentoutumiseen. Ohjelma saattoi päättyä esimerkiksi toteamukseen, ”Illalla raitiovaunussa Kulosaaren huvilakaupunkiin, jossa Kulosaaren ravintola (tanssia, suurenmoinen näköala merelle).”

Esitteiden välityksellä rakennettiin kansallisromanttista Suomi-kuvaa

John Urry (1990/2002) on tutkinut matkailun visuaalista luonnetta ja ottanut käyttöön käsitteen ”tourist gaze”, turistin katse, jolla hän viittaa matkailijan tapaan katsella nähtävyyksiä ja etsiä näköaistinsa välityksellä matkakohteesta jotain arkisesta ympäristöstä poikkeavaa. Helsingin matkaesitteiden kuvat vetosivat turistin katseeseen esittelemällä erityisen hienoina pidettyjä tai merkityksiltään ainutlaatuisia kohteita. Esimerkiksi Nikolainkirkon suosio kuvissa selittyy sillä, että se erottui ympäristöstään kokonsa ja komean ulkomuotonsa puolesta ja sai merkityksensä osana empire-keskustan syntyhistoriaa.

Toisaalta matkaesitteet rakensivat aktiivisesti tarinaa Helsingistä ja Suomesta. Dean MacCannella (1976/1999) mukailen niitä voi pitää merkitsijöinä, jotka yhdessä nähtävyyden ja matkailijan kanssa muodostivat matkailuattraktion. Matkaesitteiden tehtävä oli liittää nähtävyyksiin ulkopuolisia merkityksiä ja kertoa, miksi nähtävyydet olivat näkemisen arvoisia.

Kuva-aiheet valittiin siten, että ne tukivat valtaapitävän eliitin muotoilemaa kansallisromanttisesti sävytynyttä kertomusta suomalaisuudesta ja Helsingistä Suomen pääkaupunkina. Suurmiesten patsaat, euroop-

arbete, som rättfärdigade lite skoj på kvällen. Det dagsprogram som Finlands Turist Propaganda Byrå uppgjort kan med sina på förhand givna uppgifter jämföras med schemat för en bråd arbetsdag. Men på kvällarna gavs turisterna möjlighet att koppla av. Programmet kunde t.ex. avslutas med en rekommendation att på kvällen ta spårvagnen till villastaden Brändö, där det fanns en fin restaurang med dans och fin utsikt över havet.

Nationalromantisk bild av Finland

John Urry (1990/2002) har studerat turismens visuella karaktär och tagit i bruk begreppet ”tourist gaze”, turistens blick, varmed han avser turistens sätt att se på sevärdheter och med synsinnets söka någonting som avviker från det vardagliga. Bilderna i turistbroschyerna över Helsingfors vädjade till turistens blick genom att presentera sevärdheter som ansågs särskilt fina eller till innebörden unika. Att t.ex. Nikolaikyrkan varit så omtyckt som motiv förklaras av att den skiljer sig från sin omgivning genom sin storlek och ståtliga utseende och fick sin innebörd som en del av empire-centrums uppkomsthistoria.

Samtidigt byggde turistbroschyerna aktivt upp en berättelse om Helsingfors och Finland. För att anknyta till Dean MacCannell (1976/1999) kan man se dem som markörer som tillsammans med sevärdheten och turistens bildade turistattraktionen. Turistbroschyrens uppgift var att knyta yttre innebörder till sevärdheterna och berätta varför dessa var så sevärd.

Bildmotiven valdes så, att de stödde den nationalromantiskt färgade bild av finländskhet och Helsingfors som Finlands huvudstad som den makthavande eliten utformat. Statyer av stormän, Esplanaden med sin europeiska atmosfär och de byggnader som gav uttryck för statens makt, såsom Universitetet, Statsarkivet och Finlands bank, vittnade om nationens säregna historia och kultur. På bilderna kunde finländskheten ta sig uttryck i t.ex. i Runebergsstatyns musa, som med handen

Esplanadin puisto oli suosittu kuva-aihe Helsinkiä käsittelevissä matkaesitteissä erityisesti 1940-luvulle saakka. Korkeat kivirakennukset, väljä kävelykatu sekä Helsingin ensimmäinen muistomerkki, vuonna 1885 paljastettu Runebergin patsas rinnastivat Helsingin eurooppalaisiin suurkaupunkeihin. Ihmiset olivat tämän ajan kuvissa yleensä sivuroolissa. Kuva on ilmestynyt esitteessä Helsingin opas vuonna 1904. Esplanadiparken var ett omtyckt motiv i turistbroschyrerna över Helsingfors i synnerhet fram till 1940-talet. De höga stenhusen, den breda promenaden och det första minnesmärket i Helsingfors, dvs. den år 1885 avtäckta Runebergsstatyn, gav Helsingfors drag som fanns i europeiska storstäder. På bilderna från denna tid intog människorna vanligen en biroll. Bilden finns i en Helsingforsguide från år 1904.

palaisuutta henkivä Esplanadi ja valtion valtaa ilmentävät rakennukset, kuten Yliopisto, Valtionarkisto ja Suomen pankki, viestivät kansakunnan omaleimaisesta historiasta ja kulttuurista. Suomalaisuus näkyi kuvissa esimerkiksi Runebergin patsaan jalkaosan naishahmona, jonka tulkittiin symboloivan Maamme-laulun sanojen päällä kättään lepuuttavaa Suomea (Turisförening Resehandbok I...1920).

Yksi suosituimmista kohteista 1900-luvun alun matkaesitteissä oli Tähtitorninmäelle vuonna 1898 pystytetty Haaksirikkoiset-patsas, jonka kerrottiin vuonna 1929 ilmestyneessä Helsingin retkeilyoppaassa symboloivan Venäjän sorrosta kärsineen Suomen kansan länsimaille osoittamaa hätähuutoa. Matkailijat johdatettiin Tähtitorninmäelle myös ihaillemaan näköalaa. Mäen päältä Helsinki näyttäytyi matkaesitteiden kuvaston vakiinnuttamasta kuvakulmasta, merellisenä, merkittävien rakennusten rytmittämänä matalana siluettina.

på nationalsångens ord tolkades symbolisera det unga Finland (Turistföreningens Resehandbok I...1920).

Ett av de populäraste objekten i turistbroschyrerna från tidigt 1900-tal var statyn De Skeppsbrutna, som restes på Observatorieberget år 1898. I en turistguide utgiven år 1929 sägs den symbolisera ett nödrop till västlänarna från det finländska folket som led under det ryska förtrycket. Från Observatorieberget skulle man också beundra utsikten. Vyn över Helsingfors från berget blev sedan något av en standard i turistbroschyrerna: Södra hamnen i förgrunden, silhuetten med de viktiga byggnaderna i bakgrunden.

Efter [första världskriget, som för Finlands del slutade i ett frihets/inbördeskrig även kallat (övers. anm.)] medborgarkriget 1918 gav bilderna uttryck för den vinnande sidans, de borgerligas, syn på den finländska identiteten. Broschyrerna visade bl.a. hjältegravar för finländska och tyska stupade.

Bilderna av Helsingfors i turistbroschyrerna började framåt 1900-talet småningom omfatta förutom empirecentrum även Järnvägsstationen och Tölövikens Nationalteatern kom med genast i början av århundradet, och Järnvägsstationen kom med när den blev färdig på 1910-talet. Esplanaden och Runebergsstatyn fick nu konkurrens av nya motiv som gav uttryck för de stadsbyggnadsideal som rådde på den tiden. På 1930 kom Riksdagshuset och Nationalmuseet med som verkliga symboler för det självständiga Finland.

Människorna i förgrunden fr.o.m. medlet av 1900-talet

I medlet av 1900-talet började stilen i turistbroschyrernas bilder förändras. När fotografering och tryckning blev en allt mindre begränsning växte bilderna och blev allt oftare i färg. Det kom allt mera människor med på dem, och de monumentala motiven blev allt oftare i bakgrunden. De statiska kulisser som byggnaderna utgjorde fylldes med liv. Fiskmarknaden på Salutorget, tvätterskor på mattbryggorna, folkdansare på Föliön. Bilderna liksom väcktes till liv genom att de visa-

Vuoden 1918 kansalaissodan jälkeen kuvissa tuli näkyväksi oikeistolaisen ideologian värittävä käsitys suomalaisuudesta. Esitteissä kuvattiin muun muassa suomalaisten ja saksalaisten sankarihautoja.

Matkailijoille suunnattu Helsinki-kuva laajeni 1900-luvun alkupuolella monumentaalista empire-keskustasta kohti Rautatieasemaa ja Töölönlahtea. Kansallisteatteri ilmestyi esitteisiin heti vuosisadan alussa, ja Rautatieasemaa alettiin kuvata sen valmistuttua 1910-luvulla. Esplanadi ja Runebergin patsas kilpailivat kuvatilasta uusien, ajalle ominaisia kaupunkirakentamisen ihanteita ilmentävien kohteiden kanssa. Suomen itsenäisyyden todellisiksi symboleiksi nousivat 1930-luvulta lähtien Eduskuntatalo ja Kansallismuseo.

Ihmiset valtasivat kuvien etualan 1900-luvun puolivälissä

Matkaesitteiden kuvien tyyli alkoi muuttua 1900-luvun puolivälissä. Kuvaus- ja painoteknisten rajoitusten vähentyessä kuvien koko kasvoi ja värivalokuvat yleistyivät. Ihmisten määrä kuvissa lisääntyi, ja monumentaaliset kohteet jäivät entistä useammin kuvien taka-alalle. Rakennusten muodostamat staattiset kulisit täyttyivät toiminnasta. Kuvat ikään kuin herätettiin henkiin esittämällä ihmistoiminnan tulosten ja saavutusten sijaan itse toimintaa, Kauppatorin kalamarkkinoita, mattolaiturilla hääriviä pyykkäreitä ja Seurasaaressa kansantanssiesityksiä. Matkailijoille alettiin tarjota samastumisen kohteita. Helsingin kaupungin urheil- ja retkeilytoimiston retkeilyosaston julkaisemissa Helsinki – Helsingfors -esitteissä tyylikkäästi pukeutunut päiväkävelyllä oleva pariskunta sekä Paavo Nurmen patsasta valokuvaava turisti rakensivat käsityksiä siitä, mitä matkalla saattoi tehdä.

Matkaesitteiden kuvastossa tapahtunut muutos oli yhteydessä laajempaan yhteiskunnalliseen murrokseen. Toisen maailmasodan jälkeen liikenneteknologinen kehitys, elintason nousu ja vapaa-ajan lisääntymisen paransivat matkailun edellytyksiä. Eräänlaisena

de liv och mänsklig verksamhet i stället för bara resultatet av dessa. Turisterna fick nu något att identifiera sig själva med. Eller förslag vad man kunde göra i Helsingfors, såsom t.ex. det stiliga paret på promenad eller turistens fotograferande Paavo Nurmis staty, båda presenterade i stadens idrotts- och turistmyndighets broschyr Helsinki-Helsingfors.

Förändringen i de bilder som turistbroschyerna visar hängde samman med en mera omfattande samhällslig brytning. Efter Andra världskriget förbättrades förutsättningarna för turism av den småningom allt bättre trafikteknologin, högre levnadsstandarden och ökade fritiden. Som ett slags vändpunkt kan man se de Olympiska spelen i Helsingfors 1952, som innebar början på en ny, bättre tid, både symboliskt och materiellt.

I synnerhet fr.o.m. 1960-talet avspeglar bilderna i turistbroschyerna populärkulturens framfart, och väddar till de växande befolkningsgrupper som började ha tid och råd att idka turism. Listorna över monumentala sevärdheter gav rum för bilder av förströelse och avkoppling. T.ex. nöjesfältet Borgbacken och de finländska folkfesterna Midsommar och Första Maj blev allt populärare motiv. De moderna höghusen i förorterna, affärsbyggnaderna och industrianläggningarna vittnade om ökat välstånd och tro på framsteg, och kom på det viset att fortsätta på berättelsen om den finländska identiteten. Även ”vanligt folk” dög som motiv för bilderna, t.ex. barn lekande på gården i en förort. De fick stå som symboler för en ljus framtid.

Bilderna sökte inte kraft enbart i framtid, utveckling och förändring, utan föll också tillbaka på historien. Under i synnerhet 1950-, 60- och 70-talet, en tid av snabb ekonomisk tillväxt och urbanisering i Helsingfors, kom bilder av stadens lantliga historia också med. T.ex. fiskargummorna på Salutorget hänger samman med den pastorala myt som John Rennie Short (1991, 31, 81) kopplar samman med de stora samhällsliga förändringarna under 1900-talet. Osäkerhet om framtiden fick folk att med landsbygden förknippa tanken på oföränderlighet, enkelhet och frihet från jäkt. Man kan tänka sig att livet på landet, som tidigare ingått i folks

käännekohtana voi pitää Helsingissä vuonna 1952 järjestettyjä olympialaisia, jotka merkitsivät niin symbolisesti kuin aineellisesti uuden, paremman ajan alkua.

Matkaesitteiden kuvasto heijasti erityisesti 1960-luvulta lähtien populaarikulttuurin leviämistä ja houkutteli Helsinkiin laajoja kansanjoukkoja, joilla alkoi olla aikaa ja varaa matkusteluun. Monumentaalisten nähtävyyksien luettelot tekivät tilaa huvitteluun ja rentoutumiseen viittaaville kuville. Esimerkiksi Linnanmäen huvipuisto sekä suomalaiset kansanjuhlat, kuten juhannus ja vappu, kasvattivat suosiotaan kuvis- sa. Lähiöiden modernit kerrostalot, liikerakennukset ja teollisuuslaitokset viestivät hyvinvoinnin kasvusta ja edistysuskosta jatkaen samalla aikaisempien esitteiden kuvittamaa tarinaa suomalaisuudesta. Myös ”tavalliset” ihmiset kelpasivat kuvien aiheiksi. Esimerkiksi paikallisten asuinalueiden pihoilla leikkivät lapset kuvastuivat valoisan tulevaisuuden metaforina.

Kuvat eivät ammentaneet voimaansa ainoastaan tulevaisuudesta, kehityksestä ja muutoksesta, vaan ne tukeutuivat myös historiaan. Helsingin matkaesitteissä maalaisuudesta viestivät kuvat vahvistivat asemaansa erityisesti 1950–70-luvuille ajoittuvan nopean taloudellisen kasvun ja kaupungistumisen kaudella. Esimerkiksi Kauppatorin maalaisuutta henkiviin asuihin pukeutuneet kalamummot kytkeytyivät pastoriaaliseen myyttiin, jonka John Rennie Short (1991, 31, 81) liittää 1900-luvun suuriin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Epävarmuus tulevasta sai ihmiset liittämään maaseutuun nostalgisen ajatuksen muuttumattomuudesta, kiireettömyydestä ja yksinkertaisuudesta. Voi ajatella, että maalaiselämä siirtyi ihmisten jokapäiväisestä, välittömästä kokemuspöörästä matkaesitteiden sivuille erilaisina kuvallisina vihjeinä, jotka johdattivat ihmiset matkalle menneisyyteen ja auttoivat heitä suunnittelemaan muuttuvassa yhteiskunnassa.

Vuonna 1960 ilmestyneessä esitteessä Helsinki – Helsingfors esiteltiin uutta Herttoniemen lähiötä. Den nya förorten Herttonäs presenteras i broschyren Helsinki – Helsingfors anno 1960.

vardagserfarenheter, nu via bilderna blev ett slags visuell länk, som ledde in dem på en resa i det förgångna och hjälpte dem att orientera sig i ett föränderligt samhälle.

Postmodernism och upplevelser

I synnerhet sedan 1980-talet har bilderna i turistbrochyrerna över Helsingfors förändrats igen. Detta avspeglar den postmoderna förändringen, som enligt Jani Vuolteenaho (2005, 91–95) kännetecknas av bl.a. återvinning av kulturella symboler, en mångfald sinnebilder, upplevelsecentrering, snabb konsumtion och individualisering. I Finland fick denna kulturbrytning fart

Jälkimoderni muutos toi matkaesitteisiin mielikuviin vetoavan elämyksellisyyden

Helsingin matkaesitteiden kuvasto on muuttunut jälleen erityisesti 1980-luvulta lähtien. Se on heijastanut jälkimodernia muutosta, jonka tunnuspiirteiksi Jani Vuolteenaho (2005, 91–95) listaa muun muassa kulttuuristen symbolien kierrätyksen, mielikuvien paljouden, elämyksellisyyden, nopeatahtisen kulutuksen ja yksilöllistymisen. Suomessa kulttuurista murrosta vauhditti 1990-luvun syvää lamaa seurannut hyvinvointivaltion kriisi sekä Itä-Euroopan romahtaminen, joiden seurauksena ihmisten identiteeteille oli tarjolla aiempaa useampia tyylejä ja malleja (ks. Cantell 1995, 196–197). Helsingin kaupunkikulttuurissa ja -maise-massa muutos on näkynyt uudenlaisena kulutus- ja tyylitietoisuutena, kahvila- ja ravintolaelämän vilkastumisena sekä elävinä kaupunkitapahtumina (Mäenpää 2005, 11, 18, 141).

Tom Selänniemen (1996, 172–174) käsiteparia hyödyntäen Helsingin matkaesitteiden kuvat ovat alkaneet ilmentää mielikuvasidonnaisen kehonturismin käytäntöjä erotukseksi 1900-luvun alkupuolella vallalla olleelle nähtävyysskeskeiselle, kohdesidonnaiselle turismille. Selänniemi liittää ajatuksensa mielikuvasidonnaisesta turismista Colin Campbellin (1987) teoriaan modernin konsumerismin taustalla vaikuttavasta romanttisesta etiikasta. Campbell (1987, 77–78) luonnehtii modernia kuluttajaa yksilöksi, joka tavoittelee hedonistisia nautintoja ja elämyksiä muokkaamalla aktiivisesti omia mielikuviaan. Mielikuvista syntyy eräänlainen unelmatodellisuus, joka ei ole todellinen, mutta kyllin vakuuttava, jotta siihen on mahdollista suhtautua ikään kuin se olisi totta. Selänniemen mukaan mielikuvasidonnaisen matkailijan matkustusmotivaatio syntyy nimenomaan kuvitteellisista kokemuksista ja haaveista, jotka pyritään elämään toteen matkan aikana.

Kuluttamisen eri muodot voi nähdä hyvityksenä työnteosta, kun aikaisemmin ajateltiin, että työnte-

av den ekonomiska depressionen i början av 1990-talet och den därpå följande krisen i välfärdsstaten samt av Östeuropas sammanbrott, som ledde till att det fanns allt flera stilar och modeller att identifiera sig med (se Cantell 1995, 196–197). I stadskulturen och stadsvyerna i Helsingfors har förändringen syntts som ett nytt slags konsumtions- och stilmedvetenhet, som ett allt livligare café och restaurangliv och som levande stads-evenemang (Mäenpää 2005, 11, 18, 141).

För att återknyta till Tom Selänniemi (1996, 172–174) begreppspar har bilderna i turistbroschyrerna över Helsingfors börjat ge uttryck för en upplevelsebetonad kroppsturism snarare än den sevärdhetscenterade motivbundna turism som rådde under förra hälften av 1900-talet. Selänniemi kopplar sin tanke om sinnebildsbunden turism till Colin Campbell (1987) teori om den romantiska etik som verkar bakom konsumerismen. Campbell (1987, 77–78) beskriver den moderna konsumenten som en individ som eftersträvar hedonistiska njutningar och upplevelser genom att aktivt bearbeta sina egna sinnebilder. Ur dem föds ett slags drömverklighet, som inte är verklig men ändå tillräckligt övertygande för att kunna tas som en sanning. Enligt Selänniemi kommer sig den upplevelsebetonade turistens resemotivation uttryckligen av föreställda upplevelser och drömmar, som man försöker förverkliga under resan.

Olika former av konsumtion kunde förr ses som gottgörelse för gjort arbete, då man ju tänkte, att arbete belönas efter jordelivet. Nuförtiden söker man belöningen genast, genom att förbruka sina arbetsinkomster på turism och dylika njutningar (Tresidder 1999, 140). I och med att valbar konsumtion blir allt vanligare har turismen blivit ett viktigt medel för självförverkligande och social synlighet. Peter D. Osborne (2000, 90) jämför modern turism med att röra sig i ett varuhus utan väggar, där den njutning som tittande och drömande ger är viktigare än själva shoppandet.

I turistbroschyrerna över Helsingfors har konsumtionsideologin kommit synligt fram i form av olika lokaler för underhållning, som lockar folk att förbruka

Kuluttaminen ja rento oleskelu liittyvät läheisesti postmoderniin matkailuun. Talvi-illan hämäryydessä kuvattu tunnelmallinen Esplanadin joulutori vuonna 2004 julkaistussa esitteessä Helsinki on sinun.

Konsumtion och avslappnad tillvaro hör intimt ihop med postmodern turism. Jultorget på Esplanaden fotograferat i stämningfull decemberskymning på broschyren Helsinki on sinun – Helsingfors för dig anno 2004.

palkitaan tuonpuoleisessa elämässä, nykyään palkinto haetaan välittömästi käyttämällä työllä hankitut rahat matkailun kaltaisiin nautintoihin (Tresidder 1999, 140). Valinnaisen kulutuksen kasvaessa matkailusta on tullut tärkeä itseilmaisun ja sosiaalisen erottautumisen väline. Peter D. Osborne (2000, 90) vertaa modernia matkailua liikkumiseen seinättömässä tavaratalossa, jossa katselemisen ja haaveilun aikaansaama mielihyvä on tärkeämpää kuin varsinainen ostosten tekeminen.

Helsingin matkaesitteissä kulutusideologia on tullut näkyväksi erilaisina viihtymiseen tarkoitettuina tiloina, jotka houkuttelevat ihmisiä kuluttamaan aikaa ja rahaa (ks. Mäenpää 2005, 278–279). Helsinki on alkanut näyttäytyä alati muuttuvana merkkien virtana, josta jokainen voi poimia aistittavakseen ja kulutettavakseen omalle identiteetilleen sopivat merkit.

Kuivissa paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden välinen raja on alkanut hämärtyä. Elämyksiä hankkivien, aktiivisten ja muodikkaasti pukeutuneiden ihmishahmojen määrä on kasvanut. Esplanadi on täyttynyt ihmisvilinästä ja katusoittajista. Liikunnasta, virkistäytymisestä ja erilaisista tapahtumista on tullut

tid och pengar (se Mäenpää 2005, 278–279). Helsingfors har börjat framstå som en ständigt föränderlig ström av intryck, där var och en kan plocka ut det som passar ens egen identitet.

På bilderna har gränsen mellan lokalbefolkning och turister börjar grumlas. Mängden upplevelsesökande, aktiva och modemedvetet klädda människogestalter har vuxit. Esplanaden har fyllts av liv och rörelse och gatumusikanter. Motion, rekreation och happenings har blivit populära motiv. Bilderna har börjat locka turisterna att ställa in sig på en läcker restaurangmåltid eller en njutningsfull musikupplevelse under en utomhuskonsert.

Man har också börja betona upplevelseaspekten med hjälp av olika knep. Som exempel är pärmbilden på broschyren Välkommen till Helsingfors från år 1995 tagen med vidvinkelobjektiv. Bilden inbjuder till att leva in sig i hur det vore att vara i Helsingfors. Man kan uppleva sig som medelpunkt i bilden och liksom se vyn inifrån. Individualismen betonas också i stadens turistbyrås broschyr ”Helsingfors för dig” anno 2000 där bildtexten talar direkt till läsaren: ”Kanske Du skulle kröna Din semester med att delta i Helsingfors City Marathon eller något annat av de många motionsjippona?” eller ”Helsingfors stränder och skärgården. Måste upplevas.”

Bildspråket i resebroschyerna har uppstått ur historiska lägen

Bilderna i turistbroschyerna företräder den bild av Helsingfors som de grupper som har makten definierar och godkänner, en bild som på sätt eller annat är filtrerad genom tidstypiska idéer och praxisar kring turismen. Man kan se turistbroschyerna som en genre, ett slags överenskommelse mellan producent och konsument om vilket slags form verkligheten i ett visst sammanhang skall iklädas. Reserbroschyrgenren har sitt eget överenskomna bildspråk som i olika historiska lägen tar i bruk sina egna bildmotiv och framställningssätt. Den har sannolikt fått många intryck från

suosittuja kuva-aiheita. Kuvat ovat alkaneet houkutella matkailijoita ennakoimaan esimerkiksi herkullisen ravintola-annoksen makua kielellään tai eläytymään ulkoilmakonsertin aikaansaamaan musiikkinautintoon.

Elämyksellisyyttä on alettu rakentaa myös visuaalisten tehokeinojen avulla. Esimerkiksi vuonna 1995 julkaistun Tervetuloa Helsinkiin -esitteen kansikuva on otettu laajakulmaobjektiivilla. Kuva houkuttelee katsojaa eläytymään siihen miltä Helsingissä tuntuisi olla. Hän voi kokea olevansa kuvan keskipisteessä ja tarkastelevansa maisemaa ikään kuin sisältä päin. Yksilöllisyys korostuu myös vuonna 2000 ilmestyneessä Helsinki on sinun -esitteessä, jossa kuvatekstipuhuttelevat matkailijaa suoraan, ”Mitä jos kruunaisit lomasi tutustumalla Helsinki City Marathoniin tai johonkin muista lukuisista liikuntatapahtumista?” tai ”Merelliset rannat ja saaristo. Ne sinun täytyy kokea.”

Matkaesitegenren kuvakieli on rakentunut historiallisissa tilanteissa

Matkaesitteiden kuvat heijastavat valtaapitävien ryhmien hyväksymää ja määrittelemää Helsinki-kuvaa, joka on tavalla tai toisella ajalle ominaisten, matkailuun liitettyjen ideoiden ja käytäntöjen suodattama. Matkaesitteet voi nähdä genrenä, eräänlaisena tuottajan ja kuluttajan välisenä sopimuksena siitä, mihin muotoon todellisuus tietyssä yhteydessä puetaan. Matkaesitegenrellä on oma sopimuksenvarainen kuvakielenä, jolle ominaiset kuva-aiheet ja esitystavat on otettu käyttöön erilaisissa historiallisissa tilanteissa. Se on todennäköisesti imenyt paljon vaikutteita myös muista genreistä, kuten matkavalokuvista ja -kirjallisuudesta.

Sirpa Tanin (2000, 162) mukaan tapa ja perinteiset näkemykset vaikuttavat voimakkaasti siihen, minkälaisia turistikuvia Helsingistä tuotetaan. Matkaesitegenreen sopivista kuvaustavoista käydään jatkuvaa rajuvaivaa. Kertaalleen käyttöön otetut kuvaustavat jää-

andra genrer också, såsom resefotografier och -skildringar.

Enligt Sirpa Tani (2000, 162) inverkar praxis och hävdvunna synsätt starkt på hurdana turistbilder av Helsingfors det produceras. Det försiggår ett ständigt gränsdragande kring vad som är lämpliga sätt att ta bilder för turismen. De sätt som en gång använts lever i allmänhet kvar som ett slags färdiga modeller som vid behov kan utnyttjas då nya broschyrer görs upp. T.ex. i den broschyr som Lions Club gav ut på 1970-talet presenteras sevärdheterna i konstaterande ordalag, och bilderna är utplacerade i serier med tre bilder var. De påminner stilmässigt om de bilder som utgavs i början av 1900-talet, och har en något arkaiserande prägel.

Brott mot en invand visuell kod kan förorsaka förvirring. Som exempel kan vi ta den broschyr i gråa färgnyanser som trycktes år 1994 för marknadsförandet av Helsingfors kandidatur för kulturhuvudstadskapet år 2000. Den drogs strax efter tryckningen in av Helsingfors stadsstyrelse, som tyckte den var alltför grådaskig, ”Petroskoi-grå” (HS 5.8.1994). I stället trycktes ett färggrant bildcollage, där en solig vårhimmel hade kombinerats med olika symboler för Helsingfors. Tani (1995, 74–75) ser slopandet av den ursprungliga broschyren som ett gott exempel på invand uppfattningars styrka, eftersom den allmänt godtagna och säljbara bilden av Helsingfors bygger på soliga dagar och klara färger.

Som följd av turismens individorientering har man på senare år börjat uppgöra egna broschyrer för olika målgrupper. De avviker från de konventionella broschyrernas stil samtidigt som de kompletterar dem. Som exempel har Helsingfors stads turist- och kongressbyrå märkt att t.ex. homosexuella är en konsumtionsstark och trendmedveten målgrupp, och att det kan löna sig att trycka broschyrer som presenterar den lokala gaykulturen (HS 1.8.2004, 28.7.2004). Den kulturella mångfalden håller på att leta sig in även i turistbroschyerna.

vät yleensä elämään eräänlaisina valmiina malleina, joita voidaan tarvittaessa hyödyntää uusia esitteitä laadittaessa. Esimerkiksi Lions Clubin 1970-luvulla julkaisemissa esitteissä nähtävyydet on esitelty toteavaan sävyyn ja kuvat on aseteltu sivuille järjestelmällisesti kolmen kuvan sarjoina. Ne muistuttavat tyyllisesti 1900-luvun alussa ilmestyneitä kuvia ja näyttävät julkaisuajankohdan huomioon ottaen melko vanhahtavilta.

Totutun visuaalisen koodin rikkomisen voi aiheuttaa hämmennystä. Esimerkiksi vuonna 1994 Helsingin kulttuuripääkaupunkivuoden markkinointia varten laadittiin harmaasävyinen esite, joka hylättiin pian painamisen jälkeen, koska Helsingin kaupunginhallitus piti sitä liian ankeana ja ”Petroskoin-harmaana” (HS 5.8.1994). Esite korvattiin värikkäällä kuvakollaasilla, jossa erilaisten Helsinkiä kuvaavien merkkin päälle oli liitetty aurinkoinen kesätaivas. Tani (1995, 74–75) pitää alkuperäisen esitteen hylkäämistä hyvänä esimerkkinä totunnaisten mielikuvien voimasta, sillä yleisesti hyväksytty, myyvä Helsinki-kuva rakentuu aurinkoisista päivistä ja kirkaista väreistä.

Matkailijoiden yksilöllistymisen seurauksena eri kohderyhmille on viime vuosina alettu laatia omia matkaesitteitä, jotka poikkeavat konventionaalisten perusesitteiden tyylistä ja osaltaan täydentävät niitä. Esimerkiksi Helsingin kaupungin matkailu- ja kongressitoimistossa on huomattu, että homot ovat kuluskykyinen ja trenditietoinen kohderyhmä, ja matkailijoille on kannattavaa laatia homokulttuuria esitteleviä matkaesitteitä (HS 1.8.2004, 28.7.2004). Kulttuurinen monimuotoisuus on raivaamassa tietään matkaesitteiden kuvastoon.

Kirjallisuus ja lähteet – Litteratur och källor:

Campbell Colin (1987). *The romantic ethic and the spirit of modern consumerism*. 301 s. Basil Blackwell, Oxford

Cantell Timo (1995). Kulttuurinen epävarmuus ja elämisen epävarmuudessa – ”Total Balalaika Show”. *Sosiologia* 3/95, 191–199.

HS = Helsingin Sanomat 5.8.1994. Kuvaesite markkinoi Helsinkiä vuoden 2000 kulttuuripääkaupungiksi.

HS = Helsingin Sanomat 28.7.2004. Helsinki houkuttelee nyt nuoria matkailijoita.

HS = Helsingin Sanomat 1.8.2004. Homokulttuuri kukoistaa Helsingissä.

MacCannell Dean (1976/1999). *The tourist. A new theory of the leisure class*. California press, Berkeley.

Mäenpää Pasi (2005). Narkissos kaupungissa. Tutkimus kuluttaja-kaupunkilaisesta ja julkisesta tilasta. 432 s. Tammi, Helsinki.

Osborne Peter D. (2000). *Travelling light: photography, travel and visual culture*. 217s. Manchester University Press, Manchester.

Saraste Leena (1996). Valokuva tradition ja toden välissä. 212 s. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 45, Helsinki.

Selänniemi Tom (1996). Matka ikuiseen kesään. Kulttuuriantropologinen näkökulma suomalaisten etelänmatkailuun. 270 s. SKS, Helsinki.

Short John Rennie (1991). *Imagined country: environment, culture and society*. 253 s. Routledge, London.

Tani Sirpa (1995). Kaupunki taikapeilissä. Helsinki-elokuvien mielenmaisemat – maantieteellisiä tulkintoja. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1995: 14. 197 s.

Tani Sirpa (2000). Turistin katseita kaupunkiin. Teoksessa Stadipiiri (toim.) URBS. Kirja Helsingin kaupunkikulttuurista, 149–163. Helsingin kaupungin tietokeskus, Edita, Helsinki.

Tommola Päiviö (1982). Helsinki kylpyläkaupunkina 1830–50-luvuilla. 151 s. Helsinki-seura, Helsinki.

Tresidder Richard (1999). *Tourism and sacred landscapes*. Teoksessa Crouch, David (toim.) *Leisure/tourism geographies. Practices and geographical knowledge*, 137–148. Routledge, London.

Urry John (1990/2002). *The tourist gaze*. 183 s. SAGE Publications, London.

Vuolteenaho Jani (2005). Kaupunkitilan elävöittäminen: jälkimodernin muutoksen megatrendeistä Oulun kävelykadulle. *Terra* 117: 2, 91–108.

**Esitteet, joihin artikkelissa on viitattu (Esitteet on listattu kronologisessa järjestyksessä. Julkaisijan/tekijän jälkeen on ilmoitettu mahdollinen arkistointipaikka):
Broschyren som artikeln refererar till (i kronologisk ordning. Efter utgivaren/uppgöraren anges eventuell arkiveringsplats.)**

Helsingfors Souvenir (1852). Simelius Erben. Helsingin kaupunginarkisto – Helsingfors stadsarkiv.

Helsingin opas (1904). K. E. Holm. Helsingin kaupunginmuseo – Helsingfors stadsmuseum.

Turistförening resehandbok I, Helsingfors jämte omgivningar (1920). J. Roseberg. Helsingin kaupunginmuseo – Helsingfors stadsmuseum.

Helsingin retkeilyopas (1929). Koulumatkailutoimisto. Helsingin yliopiston pienpainatekokoelma – Helsingfors universitets samling av små tryckalster.

Suomen Turisti Propaganda Toimiston oppaat vuosilta 1936, 1937 ja 1938 Finlands Turist Propaganda Byrås guider 1936, 1937 och 1938.

Helsinki – Helsingfors (1954, 1955, 1956, 1957, 1959, 1960). Helsingin kaupungin urheilu- ja retkeilytoimiston retkeilyosasto. Helsingin yliopiston pienpainatekokoelma. – Helsingfors stads Idrotts- och exkursionsbyrås exkursionsavdelning. Helsingfors universitets samling av små tryckalster.

Helsinki. Opas. Guide (1970, 1971 toukokuu – maj, 1972 huhtikuu – april, 1972 toukokuu - maj). Lions Club. Helsingin kaupunginmuseo – Helsingfors stadsmuseum.

Tervetuloa Helsinkiin (1995). Helsingin kaupungin matkailutoimisto. Helsingin yliopiston pienpainatekokoelma. - Välkommen till Helsingfors (1995). Helsingfors stads turistbyrå. Helsingfors universitets samling av små tryckalster.

Helsinki on sinun (2000). Helsingin kaupungin matkailutoimisto. Helsingin yliopiston pienpainatekokoelma. – Helsingfors för dig (2000) Helsingfors stads turistbyrå. Helsingfors universitets samling av små tryckalster.

Helsinki on sinun (2004). Helsingin kaupungin matkailu- ja kongressitoimisto. – Helsingfors för dig (2004). Helsingfors stads turist- och kongressbyrå.

Artikkeli perustuu pro gradu -tutkielmaan ”Monumenttikuvista elämyskuviin. Helsinki matkaesitteiden kuvituksessa 1895– 2005”, jonka tutkimusaineisto koostui 1 377 eri aikoina ilmestyneestä valokuvasta.

Artikel bygger på pro gradu-avhandlingen Monumenttikuvista elämyskuviin. Helsinki matkaesitteiden kuvituksessa 1895–2005 (från ögonblickbilder till upplevelsebilder. Helsingfors avbildat i turistbroschyren 1895–2005.) Den gjordes utgående från 1 377 fotografier som utgivits under olika tider.

Helsingin uusi väestöennuste:

Helsingin väkiluku kasvaa vuoteen 2030 saakka

Helsingissä laaditaan vuosittain uusi väestöennuste, joka pyritään julkaisemaan niin aikaisin, että se olisi käytettävissä kaupungin seuraavan vuoden toimintaa suunniteltaessa. Osa-alueittainen ennuste on laadittu kymmeneksi vuodeksi, 1.1.2007–2016. Koko kaupungin tasolla Helsingin väestöennuste 2007–2040 on julkaistu sekä Tietokeskuksen tilastoja-sarjassa että verkkojulkaisuna. Lisäksi ennuste on yksityiskohtaisena käytettävissä internetissä Helsingin seudun Aluesarjat-tilastotietokannassa www.aluesarjat.fi.

Helsingin väkiluvun ennustetaan tänä vuonna kasvavan yli 3 000 hengellä, kun viime vuoden kasvu oli vajaa 2 000 henkeä. Edellisinä kolmena vuonna väestö väheni Helsingissä. Väkiluku kasvaa myös ensi vuonna lähes yhtä paljon kuin tänä vuonna ja vuosina 2008–2015 kasvun ennustetaan olevan keskimäärin 1 700 henkeä vuodessa. Tässä ennusteessa ei ole huomioitu Helsingin alueen mahdollista laajenemista.

Väestöennustemenetelmä perustuu malliin, jossa arvioidaan koko Helsingin työmarkkina-alueen, Helsingin seudun, vetovoimaa muuhun Suomeen ja ulkomaihin nähden. Väestöennuste on laadittu kolmena vaihtoehtona, jotka perustuvat Suomen ja Helsingin seudun taloudellisen kehityksen eri vaihtoehtoihin. Helsingin väestökehitys riippuu siten sekä koko seudun aseman kehityksestä että kaupungin kehityksestä laajenevan seudun keskuksena. Nopean kasvun oloissa Helsingin rakentamismahdollisuudet rajoittavat kaupungin kasvua. Luonnollinen väestönkasvu on ollut Helsingissä melko vakaata, kun taas muuttoliike on vaihdellut voimakkaasti.

Senaste befolkningsprognosen för Helsingfors

Helsingfors folkmängd växer ännu år 2030

Varje år uppgörs en ny befolkningsprognos för Helsingfors. Strävan är att ge ut den så tidigt att den kan vara till hjälp vid planeringen av stadens verksamheter under påföljande år. Prognosen delområdesvis uppgörs för tio år, denna gång gällande läget den 1.1. åren 2007 till 2016. För hela staden föreligger nu en prognos för tiden 2007–2040, utgiven av Faktacentralen både som webbpublikation och i serien Statistik. Dessutom kan den studeras i detalj på Områdesdatabasen för Helsingfors, www.aluesarjat.fi.

Helsingfors folkmängd väntas detta år växa med över 3 000 personer, mot knappa 2 000 i fjol. Under de tre föregående åren minskade folkmängden i Helsingfors. Även nästa år växer folkmängden nästan lika mycket som i år, och åren 2008–2015 beräknas tillväxten bli i medeltal 1 700 per år. Denna prognos tar inte eventuella inkorporeringar till Helsingfors i betraktande.

Befolkningsprognosmetoden bygger på en modell som bedömer Helsingforsregionens dragningskraft på övriga Finland och andra länder. Befolkningsprognosen är uppgjord i tre alternativ, som bygger på olika scenarier för den ekonomiska utvecklingen i Finland och Helsingforsregionen. Folkutvecklingen i Helsingfors beror alltså på hur hela regionen utvecklas och på hur staden utvecklas som centrum i en växande region. Blir det snabb tillväxt begränsas folkökningen av de begränsade möjligheterna att bygga inom stadens gränser. Den naturliga folkökningen har varit ganska stabil i Helsingfors, men flyttningsrörelsen har fluktuerat starkt.

Helsingissä on ennusteen perusvaihtoehdon mukaan 580 000 asukasta vuonna 2016 ja 595 000 asukasta vuonna 2030, minkä jälkeen väestön ennustetaan alkavan hitaasti laskea. Nykytilanteesta Helsingin väestö kasvaa 19 500 asukkaalla vuoteen 2016 mennessä ja 34 000 asukkaalla vuoteen 2030 mennessä. Kasvusta kolmasosa on muuttovoittoa ja loput luonnollista väestökasvua. Helsingin arvioidaan saavan edelleen muuttovoittoa ulkomaalaisista sekä työmarkkina-alueen ulkopuolelta kotimaasta. Sen sijaan seudun sisäisen muuttoliikkeen arvioidaan pysyvän edelleen Helsingille tappiollisena. Luonnollinen väestönkasvu hidastuu merkittävästi vasta 2020-luvulla ja kuolleiden määrän ennustetaan ylittävän syntyneiden määrän 2030 alkaen.

Nopean kasvun vaihtoehdossa Helsingin väkiluku olisi 629 000 vuonna 2030 ja hitaan kasvun oloissa 581 500.

Helsingin väestörakenne muuttuu merkittävästi vuoteen 2030 mennessä. Suurin muutos tulee olemaan ikääntyneiden asukkaiden määrän ja väestöosuuden kasvu. Yli 75-vuotiaiden määrän jyrkin kasvu ajoittuu vuoden 2020 jälkeen, ja vuonna 2030 ikäluokka on 75 prosenttia nykyistä suurempi.

Päivähoitoikäisten vuoden 1997 huipusta alkanut lasku jatkuu hidastuen vuoteen 2008 saakka, jolloin lasten määrä on 350 nykyistä pienempi. Sen sijaan peruskoulun ala-asteikäisten, 7–12-vuotiaiden määrä vähenee vielä yli 5 000 hengellä vuoteen 2014 mennessä. Yläasteikäisten, 13–15-vuotiaiden määrä kasvaa vielä tänä vuonna hieman, mutta kääntyy sitten laskuun. 16–18-vuotiaiden määrä kasvaa 1 000 hengellä vuoteen 2010 saakka.

Helsingin tärkeimmät väestönkasvualueet seuraavan kymmenen vuoden aikana ovat Vuosaari, Viikin – Latokartanon alue, Arabianranta – Hermannin, Laajasalo sekä Jätkäsaari.

Pekka Vuori

Enligt prognosens basalternativ har Helsingfors 580 000 invånare år 2016 och 595 000 år 2030, varefter folkmängden förutspås börja sjunka långsamt. Från dagsläget växer Helsingfors folkmängd med 19 500 fram till år 2016 och med 34 000 fram till år 2030. En tredjedel av tillväxten är tillskott utifrån, och resten är naturlig folkökning. Helsingfors beräknas fortsätta att få ett flyttöverskott från utlandet och det övriga Finland utanför pendlingsområdet Helsingforsregionen. Däremot väntas flyttandet inom Helsingforsregionen fortsättningsvis ge förlust för Helsingfors. Den naturliga folkökningen trappar av kännbart först på 2020-talet, och antalet avlidna väntas överstiga antalet födda fr.o.m. år 2030.

Enligt scenariet snabb tillväxt är Helsingfors folkmängd 629 000 år 2030, och blir tillväxten långsam väntas folkmängden då vara 581 500.

Vid det laget väntas även stadens befolkningsstruktur ha förändrats märkbart. Största förändringen är det växande antalet och andelen åldringar. Snabbaste tillväxten i antalet över 75-åringar infaller efter år 2020, och år 2030 är denna åldersklass 75 procent större än idag.

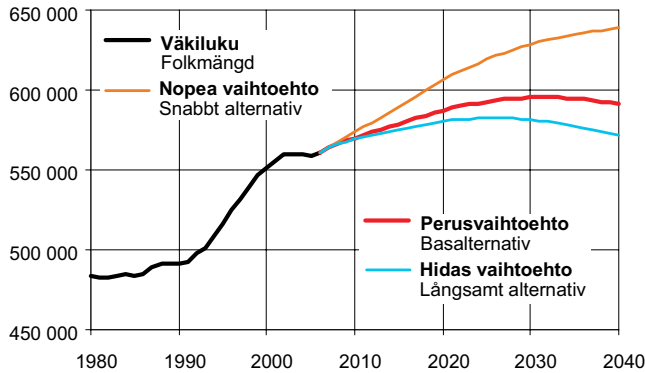
Den minskning i antalet barn i daghemsålder som började efter toppåret 1997 fortsätter – om än långsammare – fram till år 2008, då antalet är 350 mindre än idag. Snabbare minskar antalet 7–12-åringar, lågstadi-eeleverna, med över 5 000 fram till år 2014. Antalet 13–15-åringar, högstadi-eelever, växer ännu något i år, men börjar sedan minska. Antalet 16–18-åringar växer med 1 000 per år fram till år 2010.

De viktigaste folkökningsområdena i Helsingfors under de närmaste tio åren blir Nordsjö, Vik-Ladugård, Arabiastranden-Hermanstad, Degerö och Busholmen.

Pekka Vuori

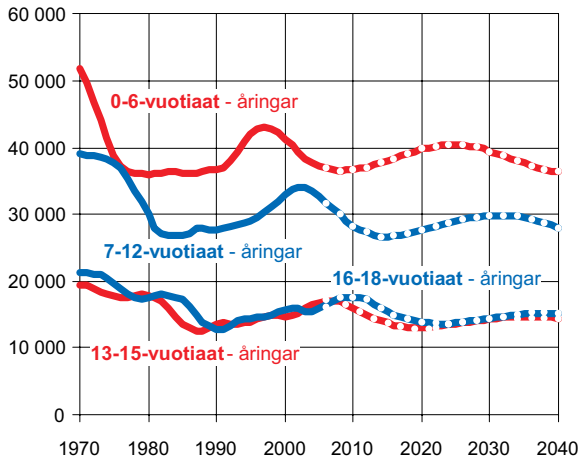
Kuvio 1. Helsingin väestö 1.1.1980–2006 ja ennustevaihtoehdot 2007–2040

Figur 1. Helsingfors folkmängd 1.1.1980-2006 och prognosalternativ för 2007-2040

Kuvio 2. Lasten ja nuorten määrä Helsingissä 1.1.1970–2006 ja 2007–2040 ennusteen perusvaihtoehdon mukaan

Figur 2. Antalet barn och ungdomar i Helsingfors 1.1.1970-2006 och 2007-2040 enligt prognosens basalternativ

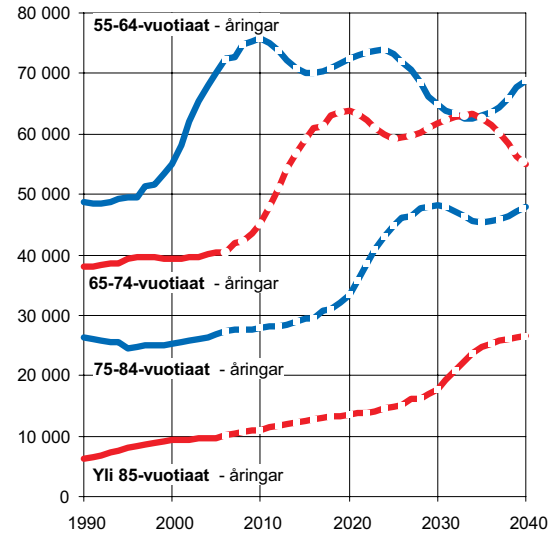

Lähde: | Källa:

Helsingin väestöennuste 2007–2040. Helsingin kaupungin tietokeskus, Tilastoja 2006:17 ja Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2006:30. www.hel.fi/tietokeskus/julkaisut/verkkojulkaisut.html
 Befolkningsprognos för Helsingfors 2007–2040. Helsingfors stads faktacentral, statistik 2006:17 och Helsingfors stads faktacentrals webbpublikation 2006:30 www.hel.fi/tietokeskus/julkaisut/verkkojulkaisut.html

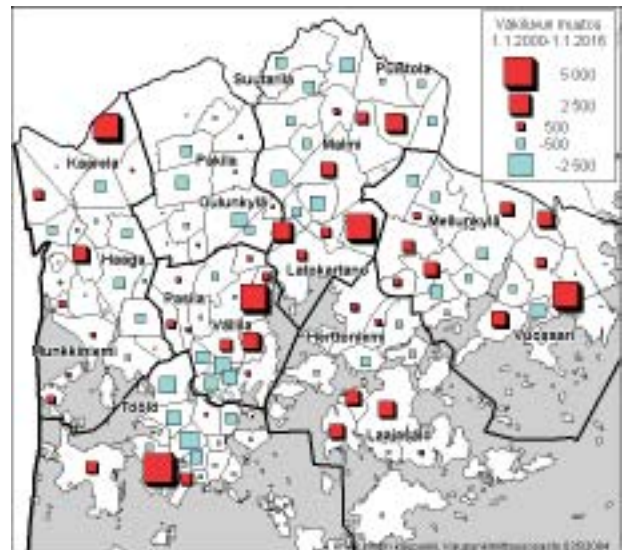
Kuvio 3. Ikääntyvien määrä Helsingissä 1.1.1990–2006 ja 2007–2040 ennusteen perusvaihtoehdon mukaan

Figur 3. Antalet åldringar i Helsingfors 1.1.1990-2006 och 2007-2040 enligt prognosens basalternativ

Kuvio 4. Ennustettu väestömuutos osa-alueittain 1.1.2006–2016

Figur 4. Befolkningens förändring delområdesvis 1.1.2006-2016

Summary in English

*by translator Magnus Gräsbeck
quotations are translations into English*

In the editorial of this annual autumn issue of *Kvartti*, an edition focusing on the urban research conducted or coordinated by our Urban Research Unit, its head, Research Professor Harry Schulman, writes:

“The Urban Research Unit of Helsinki City Urban Facts is working on a programme for urban research on Helsinki and the whole metropolitan region in the years 2007–2009. This time, too, we want to include especially the kinds of projects that in some way or other concern more than just one or two offices or departments, or that concern cooperation within the region. The programme seeks to provide new ideas, to activate and coordinate research cooperation and to inform about topical projects. Therefore both the offices and departments of the City of Helsinki and other cooperation partners including international experts are consulted in the initial phase ...

... The present issue of *Kvartti* presents recent findings of the researchers of Helsinki City Urban Facts, examples of research funded by the city’s scholarships and of academic dissertations with a Helsinki theme, and summaries of commissioned studies.”

In her article, Venla Bernelius, MA and a postgraduate student at Helsinki University’s Department of Geography, notes:

“A phrase often heard is that many middle class families are prepared to move to another district to ensure their children can go to a good school. ... An example of this public debate is a column in *Helsingin Sanomat* [Finnish-language daily], according to which people in Helsinki are fighting to get a place in the best schools, with families moving to another district to secure a good basic education for their children.”

As she points out, comprehensive education for 7–15 year olds is given [for free] at municipal or state schools, with no private sector alternative for those willing to pay. However, families have the right to choose a school outside their own neighbourhood. Many have wanted to choose a school of higher reputation and consequently some schools admit many children from other districts. Yet because children from the school catchment area have priority, some parents have even moved to the area of the desired school to ensure their children get a place in the school of their choice.

Referring to a survey in 2005 among families with children, she notes that “the school – whether it had a good or a bad reputation – was one of the things that most of all influenced people’s readiness to move to another district.”

Pertti Hynynen, an urban researcher having cooperated with Helsinki City Urban Facts for several years and specialising in politics in France, Germany and Italy, strikes the same note:

“The riots [in France] highlighted the role of the educational system in the debate. The choice of school and neighbourhood is vital, and Claude Dilain, mayor of Clichy-sous-Bois, where the riots started, talks about the middle class population moving away: ‘When selecting a neighbourhood, the future classmates of your children are the first criterion’. Minister Borloo assures there is a place for each and everyone in society regardless of your education, the colour of your skin, your neighbourhood, religion, intellectual level or physical capability.”

Akhlaq Ahmad, a researcher at the Department of Sociology at the University of Helsinki, writes about the role of personal contacts for immigrants seeking employment [quotation not translated]:

“The empirical observations also lend support to considering jobs as socially natural phenomena, whose acquisition may require more than just human-capital attributes. They seem to question the notion that labour markets are arenas in which actors sell and hire labour according to the objective and universal rules of supply and demand. Instead, they suggest that it would be more fruitful to see the labour market as a socio-culturally constructed space in which the rules of supply and demand are shaped by a particular cultural reality. They reflect that a recruitment process driven by abstract criteria in real-life situations is much less prevalent than often claimed. Rather, it is deeply embedded in other social processes that effectively constrain and determine its course and results.”

Mikko Salasuo, PhD (political sciences) and researcher in the youth authorities of the Helsinki Metropolitan Area, writes about what he calls an Atomised Generation:

“Family, home and security are still the most crucial elements in life, but cultural changes today tinge the life of young people in a new way. Gone are the

days when young people submitted themselves to prevailing norms and found their place in society, as citizens and private persons. Now the demand for – or the freedom of – individual choice causes a demand for being “just oneself”. This is something that many see as something nice, an opportunity, whilst others see it as a scaring maze. Where do you lean if you can’t make up your mind what to lean on? As Thomas Ziehe points out, too large a flow of stimuli may paralyse the individual and ‘make the engine splutter’... people who do best are those who are aware of and able to master and articulate the impulses steering them, and know their own goals in life.”

Heikki Helin, a senior researcher at Helsinki City Urban Facts specialising in municipal economy:

“Although the Government says it has strengthened the economy of municipalities, it is obvious that municipal finance overall is very tight today. By the State’s reckoning, state allocations to municipalities have increased by hundreds of millions of euros, and the Ministry of Finance has the idea that actions by the State have strengthened the finances of the municipal sector. And yet, these are exceptionally tight today.

Helin does not mince his words: “When the Government presents a calculation of how the State budget strengthens the municipal sector economy, this is perceived as a truth, although from the angle of municipalities it is a false picture. This kind of re-writing of history should be stopped and the views of municipalities should be respected instead. That way the State would be able to live up to the pretended truth that its calculations stand for.”

Markus Laine, a senior researcher and Ari Niska, a researcher, both from Helsinki City Urban Facts, report on the construction of the first new-built loft flats in Helsinki:

“The Uusloft project in the Arabianranta district provides something of a model of how a new concept is introduced in housing construction, despite resistance. In this case, the architect played a vital role, but among city executives involved in housing construction, too,

there has been a will to try new concepts. Construction companies seem to be the most conservative actors. Resident-initiated housing is also coming up. Such housing might even amount to resident groups renting ground from the city and hiring architects and contractors to build the houses.

The huge interest shown by the public proved that there is a demand for alternative forms of housing if there is a supply. ... The 39 homes in Uusloft were sold in less than one minute, with 2,000 having lined up for them.”

As professor Schulman points out in his editorial, “In an increasingly integrated Europe, not only level of cost, functional infrastructure and good public services are vital competition factors to cities, but so are their profiles or uniqueness. Salla Jokela’s article [she, too, is a MA from Helsinki University’s Department of Geography] provides an interesting angle to this theme.”

Jokela: “Today, the vital elements of the illustrations in Helsinki tourist brochures are basically the same as in the 19th century, but the ways of depicting them have changed, thereby reflecting the cultural cli-

mate of our time and the significances associated with tourism and Helsinki ...

In response to current orientations towards the individual, tourist brochures have been printed for various kinds of target groups. These brochures differ from the style of conventional brochures – while also complementing them. The Helsinki City Tourist and Convention Bureau has noticed that homosexuals, for example, are a strong, conscious consumer group and that it can be worthwhile printing brochures on the local gay culture. Cultural diversity is finding its way into tourist brochures as well.”

In our news bulletin, senior actuary Pekka Vuori announces the publication of this year’s population forecast for Helsinki:

“Each year a new population forecast is made for Helsinki. The aim is to issue it early enough to assist the planning of the cities functions for the next year. The projection for sub-districts is made ten years ahead, this time covering the years 2007 up until 2016. The projection for the whole city reaches all the way up to 2040.”

KIRJOITTAJAT | SKRIBENTER

VENLA BERNELIUS (FM) tekee jatko-opintojaan Helsingin yliopiston maantieteen laitoksella. Hän työskentelee tutkijana Suomen Akatemian rahoittamassa alueellista eriytymistä ja aluevaikutuksia tarkastelevassa projektissa. | VENLA BERNELIUS (FM) bedriver fortsatta studier vid Geografiska institutionen vid Helsingfors universitet. Hon arbetar också som forskare vid ett av Finlands Akademi finansierat forskningsprojekt kring lokal social differentiering.

PERTTI HYNYNEN (valt.lis.) on kaupunkitutkijana perehtynyt Saksan, Ranskan ja Italian suurkaupunkien ongelmiin. | PERTTI HYNYNEN (pol.lic.) har som stadsforskare satt sig in i storstadsproblem i Tyskland, Frankrike och Italien.

AKHLAQ AHMAD työskentelee tutkijana Helsingin yliopiston sosiologian laitoksella. | AKHLAQ AHMAD verkar som forskare vid Sociologiska institutionen vid Helsingfors universitet.

MIKKO SALASUO, VTT on pääkaupunkiseudun nuorisotointen tutkija. | MIKKO SALASUO, Pol.dr., är forskare i huvudstadsregionens ungdomsväsenden.

HEIKKI HELIN, on tietokeskuksen erikoistutkija. | HEIKKI HELIN, är specialforskare vid Faktacentralen.

ARI NISKA on tietokeskuksen tutkija ja MARKUS LAINE toimii samassa paikassa erikoistutkijana. | ARI NISKA är forskare vid Faktacentralen och MARKUS LAINE är specialforskare vid samma inrättning.

SALLA JOKELA on filosofian maisteri Helsingin yliopiston maantieteen laitokselta. | SALLA JOKELA är utdimitterad filosofie magister från Geografiska institutionen vid Helsingfors universitet.

TILASTOKATSAUS | STATISTISK ÖVERSIKT

Toimittanut | Sammanställd av: *Sirkka Koski*
Tilasto- ja tietopalveluyksikkö | Enheten för statistik och informationstjänst

Ympäristö Miljö	77
Väestö Befolkning	78
Rakentaminen Byggande	81
Liikenne ja matkailu Trafik och turism	83
Työmarkkinat Arbetsmarknaden	86
Sosiaalitoimi- ja terveystoimet Social- och hälsoväsende	87
Kulttuuri Kultur	92
Koko maan indeksisarjoja Indexserier för hela landet	93

Symbolit

Ei mitään ilmoitettavaa	-
Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä	0
Tietoa ei ole saatu tai liian epävarma ilmoitettavaksi	..
Loogisesti mahdoton esitettäväksi	..
Ennakkotieto	*
Korjattu luku	◆

Vaakasuora aikasarjan katkaiseva viiva osoittaa, että viivan yläpuolella ja sen alapuolella olevat tiedot eivät ole täysin verrannollisia.

Symboler

Intet finns att redovisa	-
Storheten mindre än hälften av den använda enheten	0
Uppgift inte tillgänglig eller alltför osäker för att anges	..
Logiskt omöjligt uppgift	..
Preliminär uppgift	*
Korrigerat tal	◆

En horisontal linje som avskär en tidsserie markerar att uppgifterna ovanför och nedanför linjen inte är fullt jämförbara.

PÄÄKAUPUNKISEUTU

HUVUDSTADSREGIONEN

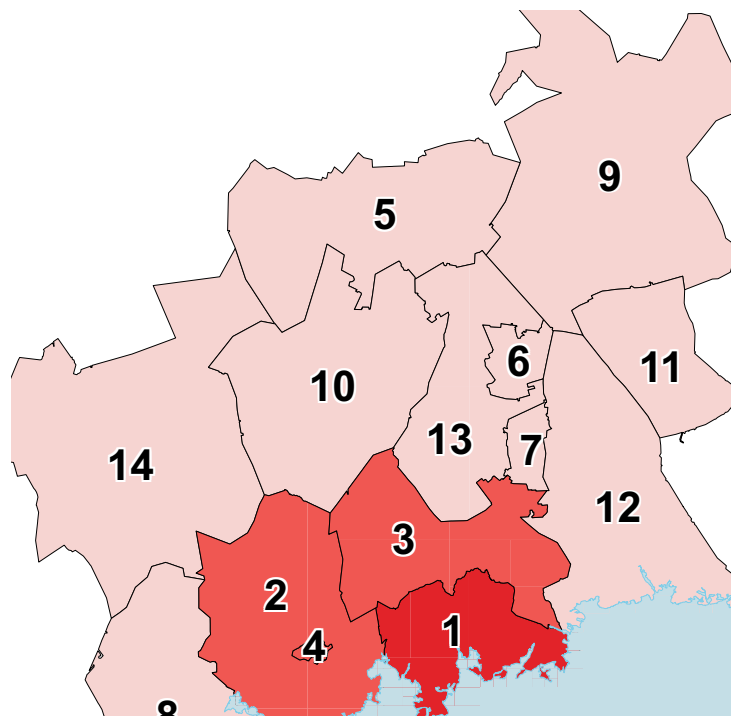
- 1 Helsinki | Helsingfors
- 2 Espoo | Esbo
- 3 Vantaa | Vanda
- 4 Kauniainen | Grankulla

MUU HELSINGIN SEUTU

ÖVRIGA HELSINGFORSREGIONEN

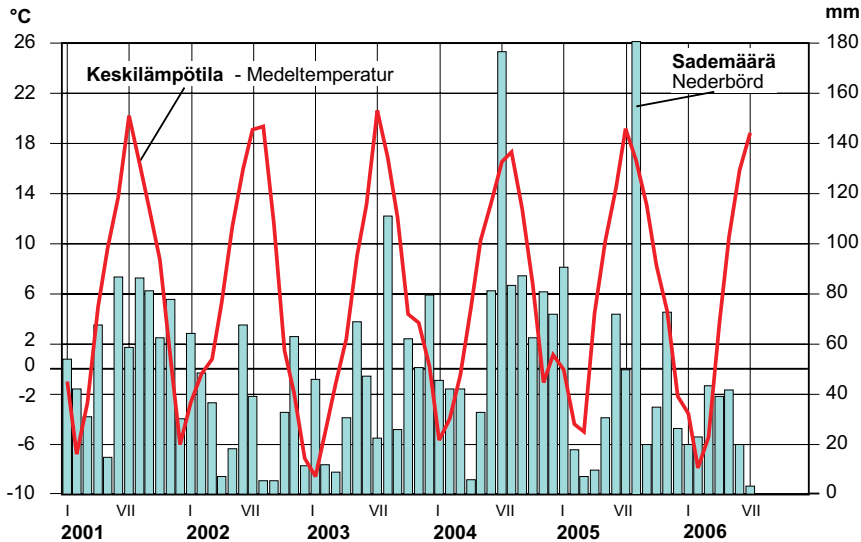
- 5 Hyvinkää | Hyvinge
- 6 Järvenpää | Träskända
- 7 Kerava | Kervo
- 8 Kirkkonummi | Kyrkslätt
- 9 Mäntsälä
- 10 Nurmijärvi
- 11 Pornainen | Borgnäs
- 12 Sipoo | Sibbo
- 13 Tuusula | Tusby
- 14 Vihti | Vichtis

Helsingin seutuun kuuluu 14 kuntaa 1.1.2006 alkaen. Uudet kunnat ovat Mäntsälä ja Pornainen. | Fr.o.m. 1.1.2006 består Helsingforsregionen av 14 kommuner. De nya kommunerna är Mäntsälä och Borgnäs.

1. Sademäärä ja keskilämpötila Helsingissä, Kaisaniemen havaintoasemalla 1/2001–7/2006

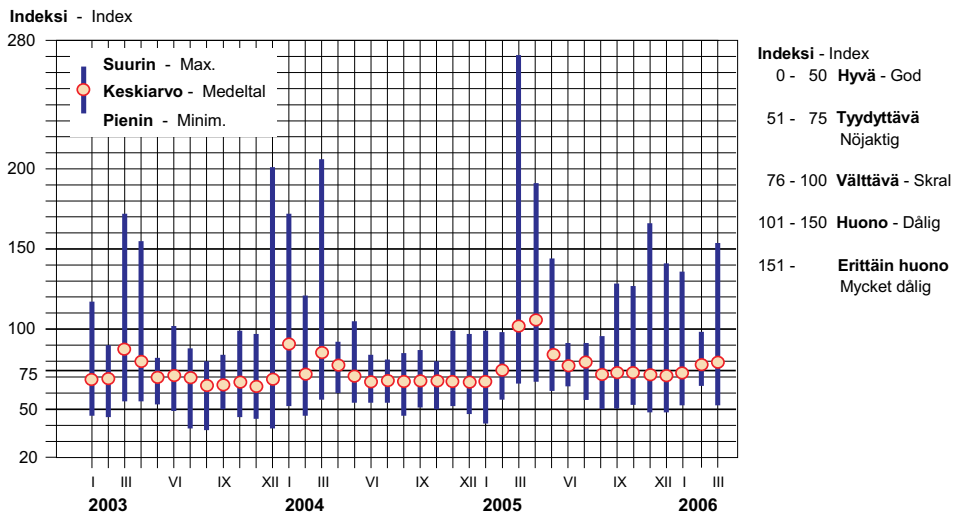
Nederbörd och medeltemperatur vid Helsingfors Kajsaniemi observationsstation 1/2001–7/2006

Lähde: Ilmatieteen laitos. Källa: Meteorologiska institutet.

2. YTV:n ilmanlaatuindeksi Helsingissä, Mannerheimintien¹ havaintoasemalla 1/2003–6/2006

SADs luftskvalitetsindex i Helsingfors vid Mannerheimvägens¹ observationsstation 1/2003–6/2006

¹Vuoteen 2004 asti Töölön havaintoasema. | Fram till 2004 Tölö observationsstation.

Ilmanlaatuindeksi on rikkidioksidin (SO₂), typpidioksidin (NO₂), hiilimonoksidin eli hään (CO), otsonin (O₃) ja hengitettävän pölyn (PM₁₀) mittaus-tuloksista päivittäin laskettava luku, joka kuvaa senhetkistä ilmanlaatua. Indeksien arvo 0-50 kuvaa hyvää, 51-75 tyydyttävää, 76-100 välttävää ja 101-150 huonoa ja 151- erittäin huonoa ilmanlaatua. | Luftkvalitetsindexet är ett tal beräknat ur mätta halter av svaveldioxid (SO₂), kvävedioxid (NO₂), kolmonoxid (CO), ozon (O₃) och svävande partiklar (PM₁₀) under vissa dagar. Ett värde mellan 0 och 50 betyder god, 51-75 nöjaktig, 76-100 skral och 101-150 dålig och 151- mycket dåligt luftkvalitet.

Lähde: YTV. Källa: SAD.

3. Väestö Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa

Befolkningen i Helsingfors, Huvudstadsregionen, Helsingforsregionen och hela landet

Vuosi År (1.1.)	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		Koko maa Hela landet	
	Luku Antal	Väkiluvun- muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹
1995	515 765	7 177	874 953	14 315	1 103 310	16 102	5 098 754	20 842
1996	525 031	9 266	891 056	16 103	1 120 593	17 283	5 116 826	18 072
1997	532 053	7 022	905 555	14 499	1 137 244	16 651	5 132 320	15 494
1998	539 363	7 310	920 009	14 454	1 154 770	17 526	5 147 349	15 029
1999	546 317	6 954	933 669	13 660	1 171 596	16 826	5 159 646	12 297
2000	551 123	4 806	945 725	12 056	1 187 195	15 599	5 171 302	11 656
2001	555 474	4 351	955 748	10 023	1 200 568	13 373	5 181 115	9 813
2002	559 718	4 244	964 953	9 205	1 213 743	13 175	5 194 901	13 786
2003	559 716	-2	971 785	6 832	1 224 107	10 364	5 206 295	11 394
2004 ²	559 330	-386	976 222	4 437	1 232 595	8 488	5 219 732	13 437
2005 ²	559 046	-284	980 412	4 190	1 262 950	8 449	5 236 611	16 879
2006 ²	560 905	1 859	988 347	7 935	1 274 746	11 796	5 255 580	18 969

¹Edellisestä vuodesta. | Från föregående år.

²Helsingin seutu 14 kuntaa. | De 14 kommunerna i Helsingforsregionen.

Lähde: Henkikirjat ja Väestörekisterikeskus.

Källa: Mantalslängderna och Befolkningsregistercentralen.

4. Ulkomaalaiset Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa

Utlänningar i Helsingfors, Huvudstadsregionen, Helsingforsregionen och hela landet

Vuosi År 1.1.	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		Koko maa Hela landet	
	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %
1995	18 669	3,6	26 444	3,0	29 181	2,6	62 012	1,2
1996	21 029	4,0	29 824	3,3	32 739	2,9	68 566	1,3
1997	22 154	4,2	32 120	3,5	35 188	3,1	73 754	1,4
1998	24 244	4,5	35 573	3,9	38 869	3,4	80 600	1,6
1999	25 465	4,7	37 696	4,0	40 959	3,5	85 060	1,6
2000	25 884	4,7	38 429	4,1	41 843	3,5	87 680	1,7
2001	26 363	4,7	39 460	4,1	42 879	3,6	91 074	1,8
2002	28 034	5,0	42 810	4,4	46 408	3,8	98 577	1,9
2003	28 812	5,1	45 148	4,6	48 881	4,0	103 682	2,0
2004 ¹	29 635	5,3	46 982	4,8	50 791	4,1	107 002	2,0
2005 ¹	29 186	5,2	46 827	4,8	50 889	4,0	108 346	2,1
2006 ¹	30 770	5,5	49 828	5,0	54 171	4,3	113 852	2,2

¹Helsingin seutu 14 kuntaa. | De 14 kommunerna i Helsingforsregionen.

Lähde: Väestörekisterikeskus.

Källa: Befolkningscentralen.

5. Muuttoliike Helsingissä

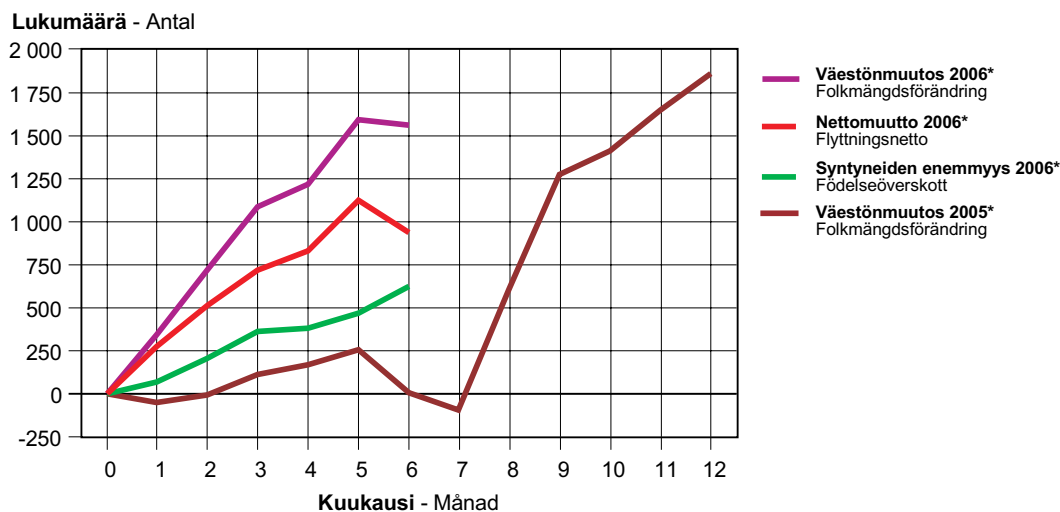
Flyttningsrörelse i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Maassamuutto Flyttning inom landet			Maahan- ja maastamuutto In- och utvandring			Nettomuutto yhteensä Flyttningsnetto totalt
	Tulo Inflyttade	Lähtö Utflyttade	Netto	Tulo Inflyttade	Lähtö Utflyttade	Netto	
1996	26 514	21 024	5 490	3 129	3 061	68	5 558
1997	26 223	21 574	4 649	3 219	2 099	1 120	5 769
1998	27 951	23 206	4 745	3 133	2 123	1 010	5 755
1999	28 505	25 138	3 367	3 123	2 404	719	4 086
2000	28 229	25 535	2 694	4 042	3 487	555	3 249
2001	30 493	28 331	2 162	4 171	2 971	1 200	3 362
2002	28 049	29 648	-1 599	4 015	3 292	723	-876
2003	26 809	29 771	-2 962	4 151	2 730	1 421	-1 541
2004	27 758	29 705	-1 947	4 227	3 672	555	-1 392
2005	29 056	30 462	-1 406	4 897	2 919	1 978	572
2005*							
II	7 189	8 139	-950	1 065	620	445	-505
III	9 730	9 492	238	1 512	852	660	898
IV	6 126	6 446	-320	1 077	558	519	199
2006*							
I	6 079	5 929	150	1 201	674	527	677
II	7 261	7 603	-342	1 175	607	568	226

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin väestötietojärjestelmä.
Källa: Statistiskcentralen och Helsingfors befolkningsdatasystem.

6. Väestönmuutosten kertymät Helsingissä 2005 ja 2006

Folkmängdsförändringarna i Helsingfors 2005 och 2006

Lähde: Helsingin väestötietojärjestelmä.
Källa: Helsingfors befolkningsdatasystem.

7. Väestömuutokset Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja Helsingin seudulla

Folkmängdens förändringar i Helsingfors, Huvudstadsregionen och Helsingforsregionen

Vuosi nelj. År, kvartal	Elävänä syntyneet Levande födda	Kuolleet Döda	Syntyneiden enemmyys Födelse- överskott	Tulomuutto Inflyttning	Lähtömuutto Utflyttning	Nettomuutto Flyttnings- netto	Väestön- muutos Folkmängds- förändring	
Helsinki Helsingfors								
1998	6 247	5 290	957	31 084	25 329	5 755	6 712	
1999	6 317	5 225	1 092	31 628	27 542	4 086	5 178	
2000	6 282	5 122	1 160	32 271	29 022	3 249	4 409	
2001	6 169	5 133	1 036	34 664	31 302	3 362	4 398	
2002	6 064	5 176	888	32 064	32 940	-876	12	
2003	6 299	5 163	1 136	30 960	32 501	-1 541	-405	
2004	6 180	5 045	1 135	31 985	33 377	-1 392	-257	
2005*	6 100	4 763	1 337	33 591	6 196	408	1 745	
2005*	II	1 550	1 213	337	8 289	8 821	-532	-195
	III	1 568	1 124	444	11 272	10 416	856	1 300
	IV	1 517	1 154	363	7 203	7 004	199	562
2006*	I	1 546	1 190	356	7 280	6 603	677	1 033
	II	1 540	1 257	283	8 436	8 210	226	509
Pääkaupunkiseutu² Huvudstadsregionen²								
1998	11 652	7 251	4 401	58 570	49 735	8 835	13 236	
1999	11 857	7 223	4 634	60 176	52 674	7 502	12 136	
2000	11 970	7 208	4 762	60 902	55 504	5 398	10 160	
2001	11 726	7 162	4 564	65 516	60 832	4 684	9 248	
2002	11 800	7 253	4 547	63 525	61 238	2 287	6 834	
2003	12 219	7 440	4 779	61 320	61 682	-362	4 417	
2004	12 178	7 249	4 929	62 975	63 701	-726	4 203	
2005*	12 081	7 052	5 029	66 029	63 388	2 641	7 670	
2005*	I	2 916	1 960	956	13 634	13 215	419	1 375
	II	3 087	1 734	1 353	16 513	16 612	-99	1 254
	III	3 184	1 648	1 536	21 448	19 642	1 806	3 342
	IV	2 894	1 710	1 184	14 434	13 919	515	1 699
2006*	I	3 097	1 768	1 329	13 654	12 664	990	2 319
	II	3 117	1 813	1 304	16 225	15 507	718	2 022
Helsingin seutu² Helsingforsregionen²								
1998	14 510	8 739	5 771	73 870	63 261	10 609	16 380	
1999	14 827	8 779	6 048	76 173	66 631	9 542	15 590	
2000	14 997	8 871	6 126	76 832	69 418	7 414	13 540	
2001	14 747	8 790	5 957	83 137	75 931	7 206	13 163	
2002	15 010	8 814	6 196	80 902	76 705	4 197	10 393	
2003	15 402	9 000	6 402	79 494	77 409	2 085	8 487	
2004	15 552	8 822	6 730	81 366	80 203	1 163	7 893	
2005 ^{1*}	15 638	8 912	6 726	86 661	81 882	4 779	11 505	
2005 ^{1*}	II	3 985	2 192	1 793	22 346	21 225	1 121	2 914
	III	4 146	2 136	2 010	27 454	25 597	1 857	3 867
	IV	3 715	2 187	1 528	19 001	18 086	915	2 443
2006 ^{1*}	I	4 053	2 193	1 860	17 803	16 170	1 633	3 493
	II	4 088	2 210	1 878	21 775	19 863	1 912	3 790

¹Helsingin seutu 14 kuntaa. | De 14 kommunerna i Helsingforsregionen.

²Muuttotiedot sisältävät myös kuntien väliset muutot. | Uppgifterna gäller också flyttningarna mellan kommuner.

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin väestötietojärjestelmä.

Källa: Statistikcentralen och Helsingfors befolkningsdatasystem.

8. Talonrakennustoiminta rakennusvaiheittain Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja Helsingin seudulla

Husbyggnadsverksamheten enligt byggskede i Helsingfors, i Huvudstadsregionen och Helsingforsregionen

Vuosi, neljännes År, kvartal	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		
	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	
kerrosala - våningsyta, 1 000 m ²							
Myönnetyt rakennusluvut Beviljade byggnadstillstånd							
2001	281	292	762	734	1 047	966	
2002	298	377	775	696	1 077	911	
2003	256	209	788	671	1 154	896	
2004	296	174	730	476	1 345	868	
2005	220	221	658	592	1 275	1 086	
2005	I	51	61	190	162	321	299
	II	78	63	193	213	399	347
	III	38	53	129	104	267	193
	IV	53	44	145	113	253	206
2006	I	94	37	186	197	378	279
	II*	74	153	175	277	316	485
Aloitettut rakennustyöt Påbörjade byggnadsarbeten							
2001	338	314	700	653	928	823	
2002	258	293	648	497	892	844	
2003	278	234	788	573	1 127	758	
2004	271	152	712	538	1 218	888	
2005	212	113	620	468	1 161	792	
2005	II	89	25	204	174	407	263
	III	34	20	128	84	237	139
	IV	51	23	131	72	232	116
2006	I	52	33	169	121	261	182
	II *	114	129	200	280	386	434
Valmistuneet rakennukset Färdigställda byggnader							
2001	378	318	820	743	1 080	894	
2002	279	311	657	622	877	784	
2003	312	250	743	510	1 041	739	
2004	264	220	740	478	1 259	856	
2005	230	250	692	672	1 255	1 103	
2005	II	51	19	197	104	325	155
	III	50	137	163	317	265	490
	IV	77	75	169	189	314	314
2006	I	57	32	136	144	259	237
	II*	45	77	179	148	309	256

Lähde: Rakennusvalvontavirasto ja Tilastokeskus.
Källa: Byggnadstillsynsverket och Statistikcentralen.

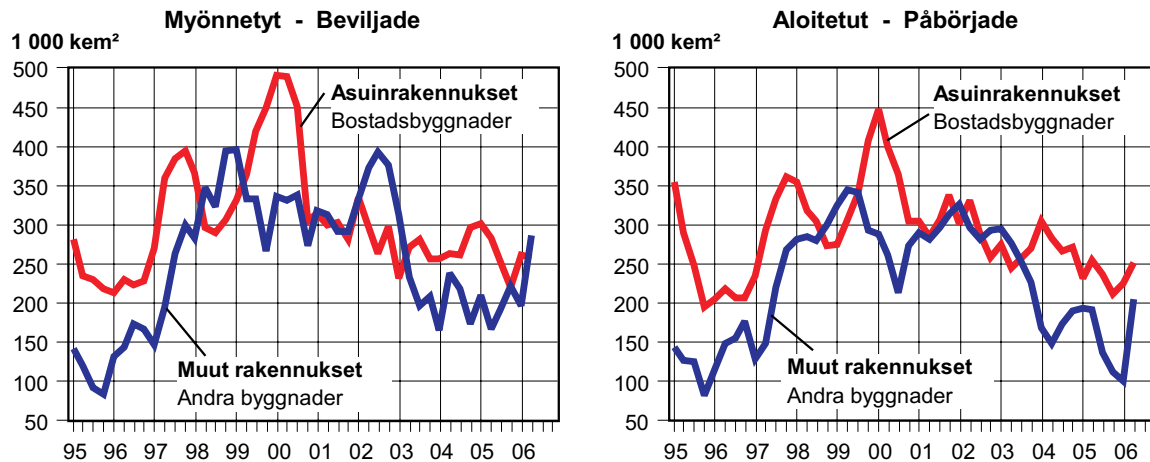
9. Valmistuneet asunnot lainoituksen, hallintasuhteen ja rakennuttajan mukaan Helsingissä
Färdigställda bostäder enligt finansiering, upplåtelseform och byggherre i Helsingfors

Vuosi, neljännen År, kvartal	Asuntoja yhteensä	Valtion tukema asuntotuotanto Bostäder totalt bostadsproduktion	Vuokra-asunnot Hyresbostäder Statsstödd	Kaupungin rakennuttamat asunnot Bostäder som staden låtit bygga		
				Yhteensä Totalt	Valtion tukema asuntotuotanto Statsstödd bostadsproduktion	
2000	4 853	2 656	2 319	1 182	1 104	
2001	4 457	1 536	1 176	800	618	
2002	3 083	1 364	1 082	892	753	
2003	3 541	1 884	1 291	1 458	1 406	
2004	3 134	1 474	896	730	680	
2005	2 698	660	725	513	310	
2005	II	529	201	128	74	74
	III	657	39	61	99	0
	IV	910	420	442	280	236
2006	I	660	148	100	125	48
	II	583	308	352	97	97

Lähde: Rakennusvalvontavirasto.
Källa: Byggnadstillsynsverket.

10. Rakennusluvan saaneiden ja aloitettujen rakennusten kerrosalan liukuva vuosisumma Helsingissä I/1995–II/2006

Glidande årssumman för beviljad och påbörjad våningsyta i Helsingfors I/1995–II/2006

Lähde: Rakennusvalvontavirasto.
Källa: Byggnadstillsynsverket.

11. Rekisteriin merkityt uudet moottoriajoneuvot

Inregistrerade nya motorfordon

Vuosi, neljännes År, kvartal	Rekisteröidyt uudet moottoriajoneuvot Inregistrerade nya motorfordon						
	Henkilöautoja Personbilar	Kuorma-autoja Lastbilar	Pakettiautoja Paketbilar	Linja-autoja Bussar	Moottoripyöriä Motorcyklar	Yhteensä Totalt	
2000	23 838	811	1 686	120	584	27 039	
2001	20 484	554	2 306	87	568	23 999	
2002	20 601	484	2 214	120	541	23 960	
2003	24 309	467	2 198	120	762	27 856	
2004	24 763	788	1 568	92	914	28 125	
2005	25 895	604	2 352	88	884	29 823	
2005	II	8 361	258	760	19	543	9 941
	III	5 867	93	495	17	179	6 651
	IV	5 641	160	506	10	18	6 336
2006	I	6 570	130	590	35	107	7 432
	II	8 699	667	137	21	630	10 154

Lähde: Tilastokeskus.

Källa: Statistikcentralen.

12. Kaupungin sisäinen liikenne¹

Kollektivtrafiken inom staden¹

Vuosi, kuukausi År, kvartal	Matkustajia Passagerare, 1 000					
	Raitiliikenne Spårvägstrafiken	Linja-autoliikenne Busstrafiken	Metroliikenne Metrotrafiken	Suomenlinnan lauttaliikenne Färjtrafiken till Sveaborg	Yhteensä Totalt	
2001	57 330	99 320	52 780	1 420	210 850	
2002	56 120	97 390	54 910	1 510	209 930	
2003	56 840	93 360	55 350	1 330	206 880	
2004	56 620	90 040	55 400	1 390	203 450	
2005	55 550	79 380	56 040	1 420	192 390	
2005	II	13 410	19 400	13 830	460	47 100
	III	13 120	17 320	13 160	560	44 160
	IV	14 380	21 650	14 950	210	51 190
2006	I	14 000	21 520	14 880	180	50 580
	II	12 640	18 580	14 320	450	45 990

¹Kaupungin ylläpitämä joukkoliikenne. Taulukko ei sisällä YTV:n seutuliiikennettä. | Den av staden upprätthållna kollektivtrafiken. Tabellen innehåller inte SAD:s regiontrafik.

Lähde: Liikennelaitos.

Källa: Trafikverket.

13. Matkustajaliikenne

Persontrafiken

Vuosi, kuukausi År, månad	Matkustajia Passagerare, 1000							
	Lentoteitse Med flyg		Meritse Med båt					
	Saapuneet ja lähteneet Anländer och avresta	Siitä kansainvälisessä liikenteessä Därav i internationell trafik	Ulkomailta saapuneet Anländer från utlandet	Tallinnasta Från Tallinn	Tukholmasta Från Stockholm	Ulkomaille lähteneet Avresta till utlandet	Tallinnaan Till Tallinn	Tukholmaan Till Stockholm
2002	9 610	6 862	4 562	3 032	1 247	4 532	3 029	1 236
2003	9 711	7 026	4 433	2 839	1 256	4 403	2 830	1 249
2004	10 729	7 893	4 549	3 004	1 250	4 546	3 017	1 258
2005	11 133	8 327	4 633	3 030	1 257	4 637	3 046	1 261
2005 VII	919	778	637	411	145	624	406	139
VIII	945	748	519	320	122	516	314	125
IX	994	746	353	235	84	367	245	90
X	994	757	389	274	108	378	265	106
XI	892	635	320	222	92	322	222	93
XII	862	624	315	211	100	325	224	98
2006 I	863	629	245	145	95	235	135	96
II	878	621	267	155	101	271	159	102
III	1 072	743	270	174	94	273	177	95
IV	1 025	749	327	215	110	334	222	110
V	1 038	794	443	303	107	425	289	103
VI	1 146	910	499	316	121	505	325	118
VII	1 021	872	612	393	143	605	392	138

Lähde: Ilmailulaitos ja Merenkulkuhallituksen tilastotoimisto.
Källa: Luftfartsverket och Sjöfartsstyrelsens statistiska byrå.

14. Tavaraliikenne Helsingissä

Godstrafiken i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Ulkomainen tavaraliikenne Internationell godstrafik						
	Kappaletavara- tuonti Styckegods- Importen	Osuus Suomen kappaletavara- tuonnista, % Andel av Fin- lands st.gods- import, %	Kappaletavara- vienti Styckegods- exporten	Osuus Suomen kappaletavara- viennistä, % Andel av Fin- lands st.gods- export, %	Bulkkitavara Massgods	Rannikko- liikenne Kusttrafiken	Kokonais- tavaraliikenne Godstrafik totalt
	1 000 tonnia 1 000 ton						
2001	4 112	39	4 898	18	1 609	797	11 416
2002	4 229	38	4 984	18	1 466	744	11 423
2003	4 322	37	4 983	17	1 862	485	11 652
2004	4 560	35	5 530	18	1 680	420	12 130
2005	4 267	34	5 014	18	1 412	296	10 990
2005 II	1 110	34	1 155	18	226	104	2 595
III	1 017	36	1 297	18	299	99	2 711
IV	1 094	33	1 372	18	434	75	2 977
2006 I	1 037	31	1 325	18	432	46	2 798
II	1 091	32	1 400	18	289	92	2 914

Lähde: Helsingin Satama.
Källa: Helsingfors Hamn.

15. Hotellien käyttö

Utnyttjande av hotellkapacitet

Vuosi, kuukausi År, månad	Hotellien käyttöaste, % Utnyttjande av hotell- kapaciteten, %	Saapuneet matkustajat Anlända resande		Yöpymiset Övernattningar	
		Yhteensä Totalt	Ulkomailla Från utlandet	Yhteensä Totalt	Ulkomaalaiset Utlänningar
1999	69	1 215 212	644 359	2 188 389	1 283 484
2000	68	1 352 942	731 690	2 379 572	1 428 432
2001	67	1 348 990	746 066	2 369 637	1 448 754
2002	65	1 313 096	729 769	2 303 008	1 424 745
2003	64	1 313 475	713 392	2 297 226	1 398 217
2004	66	1 337 870	720 306	2 291 848	1 413 544
2005*	67	1 356 753	703 246	2 365 101	1 431 366
2005*					
II	71	337 460	191 426	609 112	395 986
III	75	400 970	236 092	751 022	500 711
IV	64	343 846	152 142	552 428	295 195
2006*					
I	55	268 316	128 438	443 801	238 601
II	69	365 581	207 936	629 289	405 036

Lähde: Tilastokeskus, Liikenne ja matkailu, Matkailutilasto.

Källa: Statistikcentralen, Transport och turism, Turismstatistik.

16. Työttömät työnhakijat Helsingissä

Arbetslösa arbetssökande i Helsingfors

Vuosi, kuukausi År, månad	Työttömiä työnhakijoita ¹ Arbetslösa arbetssökande ¹				Pitkäaikais- työttömät Långtids- arbetslösa	Työttömyys- aste, % Arbets- löshets- grad, %	
	Yhteensä Totalt	Naisia Kvinnor	Alle 25-v. Pers. under 25-år	Yli 50-v. työttömät Över 50-åriga arbetslösa ¹			
2001	25 495	11 329	1 975	8 470	8 271	9,0	
2002	26 483	11 431	2 144	8 425	8 520	9,0	
2003	27 859	11 933	2 308	8 741	8 426	9,0	
2004	28 707	12 358	2 327	9 215	8 855	9,4	
2005	27 582	12 027	2 022	9 210	8 728	9,0	
2005	VIII	28 248	12 761	2 129	9 313	8 778	9,3
	IX	26 562	11 710	1 821	9 032	8 552	8,7
	X	26 085	11 295	1 701	8 971	8 417	8,6
	XI	25 912	11 035	1 667	8 936	8 346	8,6
	XII	27 180	11 694	1 826	9 087	8 418	9,0
2006	I	26 798	11 367	1 895	9 076	8 418	8,9
	II	26 222	11 014	1 809	8 979	8 314	8,6
	III	25 254	10 518	1 610	8 797	8 059	8,3
	IV	24 683	10 294	1 596	8 691	7 887	8,1
	V	24 506	10 569	1 509	8 671	7 742	8,0
	VI	26 685	12 230	2 026	8 891	7 775	8,8
	VII	28 022	13 025	2 331	9 089	7 803	9,2
	VIII	25 639	11 496	1 901	8 811	7 507	8,4

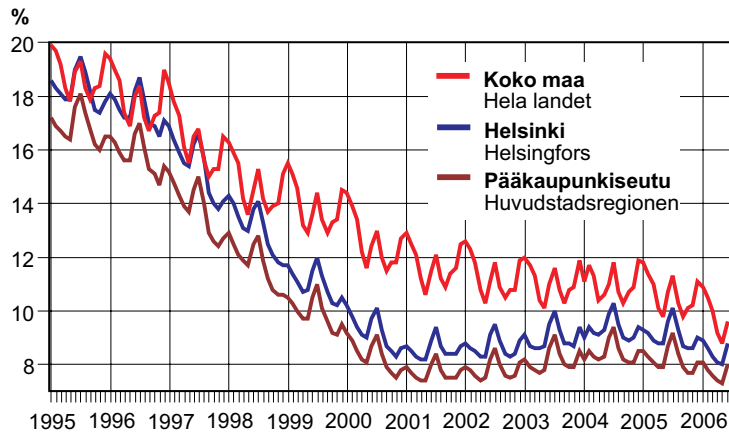
¹Henk.kohtaisesti lomautetut ml. | Inkl. personl. permitterade.

Lähde: Työministeriön työnvälitystilasto.

Källa: Arbetsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

17. Työttömyysaste Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja koko maassa 1/1995–6/2006

Arbetslöshetsgraden i Helsingfors, Huvudstadsregionen och hela landet 1/1995–6/2006

Lähde: Työministeriön työnvälitystilasto.

Källa: Arbetsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

SOSIAALITOIMI- JA TERVEYSPALVELUT

SOCIAL- OCH HÄLSOVÄSENDET

18. Lasten päivähoito

Barndagvård

	2003	2004	2005			2006	
	IV	IV	II	III	IV	I	II
Kunnallinen päivähoito Kommunal dagvård							
Päiväkotihoidossa olevia lapsia							
Barn i daghemsvård	16 821	16 483	17 210	16 534	16 651	17 560	17 500
Kokopäivä Heldags	15 323	14 871	15 756	15 111	15 281	16 167	16 159
Osapäivä Halvdags	1 498	1 612	1 454	1 423	1 370	1 393	1 341
Perhepäivähoidossa olevia lapsia							
Barn i familjedagvård	1 844	1 837	1 860	1 782	1 775	1 844	1 795
Kokopäivä Heldags	1 616	1 694	1 725	1 661	1 665	1 740	1 695
Osapäivä Halvdags	228	143	135	121	110	104	100
Yksityinen, kunnan valvoma päivähoito							
Privat, av kommunen övervakad dagvård							
Päiväkotihoidossa olevia lapsia Barn i daghemsvård	2 877	2 682	2 796	2 743	2 768	2 762	2 758
Perhepäivähoidossa olevia lapsia Barn i familjedagvård	251	261	261	261	240	240	240
Lasten kotihoidon tuki Hemvårdsstöd för barn							
Tukea saavia perheitä Familjer som får hemvårdsstöd	6 815	6 895	7 402	8 234	6 528	6 526	7 087

Luvut koskevat neljänneksen loppua. | Talen hänför sig till slutet av kvartalet.

Kunnallisen päivähoiton toisen neljänneksen lapsiluvut ovat toukokuulta. | Barnantalen för den kommunala dagvårdens andra kvartal gäller maj.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

19. Lastensuojelun asiakkaat

Barnskyddsklienter

Vuosi, neljäs År, kvartal	Avohuollossa neljänneksen aikana ¹ I öppen vård under kvartal ¹	Sijaishuollossa sijoitettuna neljänneksen päättyessä ¹ Placerade i vård utom hemmet i slutet av kvartalet ¹				Yhteensä Totalt
		Kaupungin laitoksissa I stadens anstalter	Ostolaitoksissa ² Inom köpt service ²	Perhehoidossa ³ I familjevård ³		
2002	5 293	376	418	642	1 436	
2003	5 435	379	422	655	1 456	
2004	5 537	384	403	639	1 426	
2005	5 101	464	510	656	6 630	
2005	II	5 229	455	493	646	6 823
	III	5 023	444	474	650	6 591
	IV	5 000	464	510	656	6 630
2006	I	5 069	464	552	812	6 897
	II	5 251	482	576	811	7 120

¹Avohuollossa keskimäärin neljänneksen aikana ja sijaishuollossa sijoitettuna olleet lapset ja nuoret vuoden lopussa. | I öppen vård i medeltal per kvartal, samt barn och unga placerade i vård utom hemmet vid slutet av året.

²Luvut eivät sisällä ammatillisia perhekoteja. | Talen inbegriper inte professionella familjehem.

³Luvut sisältävät ammatilliset perhekodit. | Talen inbegriper professionella familjehem.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

20. Vammaisten henkilökohtaisia palveluja ja taloudellista tukea saaneet¹

Personer som mottagit personlig service och ekonomiskt stöd för handikappade¹

Vuosi, neljännes År, kvartal	Saajat yhteensä Mottagare sammanlagt	Henkilökohtaisia palveluja saaneet Personer som mottagit personlig service		Taloudellista tukea saaneet yhteensä Personer som mottagit ekonomiskt stöd sammanlagt
			siitä kuljetuspua saaneet därav de som fått transportsstöd	
2001	14 899	14 670	14 301	804
2002	14 015	13 763	13 415	829
2003	13 133	12 924	12 531	809
2004	11 956	11 716	11 312	827
2005	11 257	..	10 623	..
2005 II	11 275	..	10 655	..
2005 III	11 140	..	10 518	..
2005 IV	11 026	10 799	10 385	861
2006 I	10 877	10 651	10 243	♦844
2006 II	10 782	10 560	10 147	842

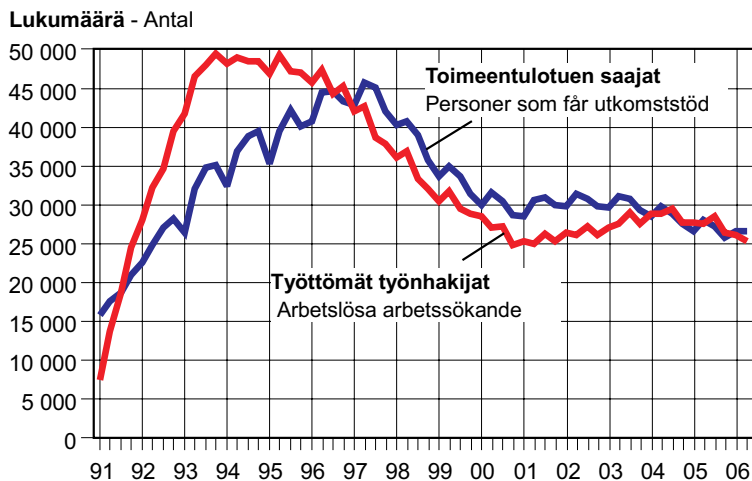
¹Neljänneksiä koskevat tiedot ovat kunkin neljänneksen kuukausitietojen keskiarvoja, vuositiedot keskimääriä kuukaudessa. Uppgifterna för kvartalet är medeltal av månadsuppgifterna inom respektive kvartal, årsuppgifterna är medeltal i månaden.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

21. Toimeentulotukea saaneet henkilöt ja työttömät työnhakijat Helsingissä I/1991–II/2006

Personer som får utkomststöd och arbetslösa arbetssökande I/1991–II/2006

Lähde: Sosiaalivirasto ja työministeriö.

Källa: Socialverket och Arbetsministeriet.

22. Vanhuspalvelu, palvelukeskus- ja virkistystoiminta

Åldringsservice, servicecentrals- och rekreativverksamhet

Vuosi, neljännes År, kvartal	Vanhainkodeista laitospalvelua saaneet ¹ Personer som vårdats på åldringshem ¹			Palvelukeskus- ja virkistystoiminta ¹ Servicecentrals- och rekreativverksamhet ¹	
	Yhteensä Totalt	Sosiaaliviraston laitokset Anstalter under socialverket	Yksityiset laitokset Privata anstalter	Kävijöitä keskim./avoinnaolopäivä Besökare i medeltal per öppethållningsdag	
2001	2 711	1 200	1 522	3 720	
2002	2 025	1 231	1 488	3 651	
2003	2 661	1 217	1 455	3 473	
2004	2 614	1 186	1 435	2 614	
2005	2 565	1 152	1 396	3 962	
2005	II	2 555	1 144	3 765	
	III	2 559	1 141	3 131	
	IV	1 926	1 151	4 516	
2006	I	2 568	1 170	4 666	
	II	2 593	1 174	3 601	

¹Neljänneksiä koskevat tiedot ovat kunkin neljänneksen kuukausitietojen keskiarvoja, vuositiedot keskimääriä kuukaudessa. Uppgifterna för kvartalet är medeltal av månadsuppgifterna inom respektive kvartal, årsuppgifterna är medeltal i månaden.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

23. Kotihoito

Hemnavård

Vuosi, neljännes År, kvartal	Kotihoito yhteensä Hemnavård sammanlagt				Yli 75-vuotiaiden kotihoito Hemnavård för över 75-år				
	Kotihoito- palveluja käyttäneet henkilöt Personer som anlitat hemvårds- tjänsten	Kotihoitokäynnit Hemnavårdsbesök			Kotihoito- palveluja käyttäneet henkilöt Personer som anlitat hemvårds- tjänsten	Kotihoitokäynnit Hemnavårdsbesök			
		Kaikki käynnit yhteensä Samtliga besök	Terveyskeskus Kotisaira- hoitokäynnit Hemmasjuk- vårdsbesök	Hälsocentralen Kotipalvelu- käynnit Hemservice- besök		Kaikki käynnit yhteensä Samtliga besök	Kotisaira- hoitokäynnit Hemmasjuk- vårdsbesök	Hälsocentral Kotipalvelu- käynnit Hemservice- besök	
2003	..	2 041 598	472 211	22 689	..	1 571 243	334 882	16 465	
2004	..	1 623 204	481 833	19 493	..	1 245 595	349 405	15 342	
2005	15 071	1 423 881	1 031 784	392 097	9 931	1 101 766	782 982	318 784	
2005	II	9 221	342 943	256 537	86 406	6 572	266 591	196 430	70 161
	III	9 233	379 903	285 017	94 886	6 398	291 534	215 396	76 138
	IV	9 774	394 539	295 798	98 741	6 739	302 681	222 313	80 368
2006	I	9 553	383 227	240 707	142 520	6 862	303 240	183 904	119 336
	II	9 315	378 638	172 405	206 233	6 698	300 556	127 988	172 568

Vanhusten ja vammaisten kotipalvelu on siirtynyt 1.1.2005 sosiaalivirastosta terveyskeskuksen kotihoidon yhteyteen. | Sedan 1.1.2005 har hemser-
viken för åldringar och handikappade flyttats över från Socialverket till Hälsovårdscentralens hemnavård.
Hoitopuhelut on jätetty laskelman ulkopuolelle. | Telefonsamtal för vård ingår inte i kalkylen.

Lähde: Sosiaalivirasto ja terveyskeskus.

Källa: Socialverket och hälsovårdscentralen.

24. Terveysthuoltokäynnit (Helsingin terveystakeskuksen oma toiminta sekä ostopalvelut Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä (HUS))

Besök vid Helsingfors stads egen och den hälsövärdsservice staden köper av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HNS

Vuosi, neljännes År, kvartal	Avohoito- käynnit Besök inom öppenvård	Lääkäriin vastaanotto Läkar- mottagning	Terveyst- keskus- päivystys Hälsocentral- jour	Kotihoito yhteensä Hemvård sammanlagt	Hammas- huolto Tandvård	Muu perus- terveyden- huolto Övrig bas- hälsövärd	Somaattinen erikois- sairaanhoito Somatisk special- sjukvård	Psykiatrinen erikois- sairaanhoito Psykiatrisk special- sjukvård	
2002	3 226 343	480 989	111 871	528 955	400 305	919 375	589 812	195 036	
2003	3 187 259	458 966	116 134	496 317	423 726	910 616	577 560	203 940	
2004	3 165 270	460 058	109 357	501 683	414 523	909 708	571 426	198 515	
2005	4 180 972	484 304	115 814	1 427 720	414 136	953 790	580 919	204 289	
2005	II	1 055 105	125 706	29 512	343 664	111 446	237 646	152 896	54 235
	III	973 055	107 135	28 718	380 861	82 227	198 912	131 773	43 429
	IV	1 155 830	128 456	28 756	395 688	118 341	281 951	149 911	52 727
2006	I	1 129 426	130 915	28 702	383 424	123 959	251 065	155 789	55 572
	II	1 057 411	118 163	30 467	379 528	108 664	222 844	145 586	52 159

Vanhusten ja vammaisten kotipalvelu on siirtynyt 1.1.2005 sosiaalivirastosta terveystakeskuksen kotihoiton yhteyteen. | Sedan 1.1.2005 har hemser-
viken för åldringar och handikappade flyttats över från Socialverket till Hälsövärdscentralens hemmavård.

Hoitopuhelut on jätetty laskelman ulkopuolelle. | Telefonsamtal för värd ingår inte i kalkylen.

Lähde: Perusterveydenhuollon osalta Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Gentia -tulosteet. Erikoissairaanhoidon osal-
ta Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Ecomed/OR -tulosteet.

Källa: För bashälsövärdens del Helsingfors hälsocentralers (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Gentia-utskrifter. För specialsjukvårdens del Helsingfors
hälsocentralers (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Ecomed/OR-utskrifter.

25. Käynnit Helsingin terveystakeskuksen sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) poliklinikoilla

Besök vid Helsingfors hälsocentralers och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts HNS polikliniker

Vuosi, neljännes År, kvartal	Kaikki poliklinikka- käynnit yhteensä Samtliga poliklinik- besök totalt	Kaupungin poliklinikat Stadens polikliniker			Käynnit HUS:n poliklinikoilla ¹ Besök vid HNS polikliniker ¹			
		Poliklinikka- käynnit yhteensä Poliklinik- besök totalt	Päivystys- käynnit Jourbesök	Ajanvaraus- käynnit ² Tidsbeställda besök ²	Poliklinikka- käynnit yhteensä Poliklinik- besök totalt	Päivystys- käynnit Jourbesök	Ajanvaraus- käynnit ³ Tidsbeställda besök ³	
2001	748 501	201 645	18 115	181 348	546 856	105 593	272 480	
2002	784 848	211 535	16 840	192 720	573 313	100 312	284 827	
2003	781 500	218 223	22 777	180 555	563 277	88 891	254 872	
2004	769 942	199 745	25 795	152 100	570 197	88 149	258 937	
2005	785 208	204 787	24 206	149 470	580 421	86 508	263 362	
2005	II	207 131	54 191	5 972	39 810	152 940	21 935	70 099
	III	175 202	43 703	6 352	31 176	131 499	21 539	59 252
	IV	202 638	53 607	5 850	39 413	149 031	21 697	67 030
2006*	I	211 361	56 662	5 953	42 081	154 699	21 734	70 167
	II	197 745	53 838	6 020	39 610	143 907	21 734	64 179

Lähde: Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Ecomed/OR -tulosteet.

Källa: Helsingfors hälsocentralers (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Ecomed/OR-utskrifter.

26. Laitoshoito Helsingin terveystieteiden keskuksen sairaaloissa sekä helsinkiläisten potilaiden hoito Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS)

Anstaltsvård på Helsingfors hälsocentrals sjukhus och vård av helsingforspatienter vid bäddavdelningarna på Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HNS) sjukhus

Vuosi, neljännes År, kvartal	Kaupungin sairaaloissa hoidetut potilaat Patienter vårdade på stadens sjukhus			HUS:n sairaaloissa hoidetut helsinkiläiset potilaat Helsingforspatienter vårdade på HNS			
	Jakson aikana päätyneet hoitojaksot Avslutade vårdperioder	Potilaita hoidossa jakson lopussa Patienter vid slutet av året/kvartalet	Toteutuneet hoitopäivät jakson aikana Utförda vård- dagar	Jakson aikana päätyneet hoitojaksot Avslutade vårdperioder	Potilaita hoidossa jakson lopussa Patienter vid slutet av året/kvartalet	Toteutuneet hoitopäivät Utförda vård- dagar	
2003	29 225	2 724	995 461	76 370	787	338 102	
2004	24 818	2 540	900 048	78 026	737	340 601	
2005*	24 606	2 419	858 660	81 843	..	340 951	
2005*	II	6 248	2 359	214 409	21 894	763	89 686
	III	6 294	2 423	212 320	18 897	842	80 483
	IV	6 085	2 419	215 160	20 635	601	82 394
2006*	I	6 507	2 424	212 281	20 187	798	87 073
	II	6 484	2 397	212 851	18 614	607	82 886

Lähde: Helsingin terveystieteiden keskus (Helsingin kaupungin terveystieteiden keskus): hoitopäivät Gentia-raportista, hoitojaksot Ecomed/OR-raportista Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS).

Källa: Helsingfors hälsocentral (Helsingfors stads hälsovårdsverk): vårddagarna ur Gentia-rapporten, vårdperioderna ur Ecomed/OR-rapporten Samkommunen för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS).

27. Tartunta- ja eräiden muiden tautien todetut tapaukset

Upptäckta fall av smittosamma och vissa andra sjukdomar

	2003	2004	2005	2005			2006*	
				II	III	IV	I	II
Salmonellataudit								
Salmonellasjukdomar	345	318	353	86	104	75	118	68
Punatauti - Dysenteri	25	27	32	8	13	5	8	2
Malaria	8	10	9	2	5	2	-	4
Vesikauhuepäily - Misstänkt rabies	11	10	11	1	4	2	4	3
Tuberculosis alia	14	14	14	3	5	2	4	1
Tuberculosis pulmonum	44	32	45	8	11	13	6	6
Virushepatiitti A	9	8	5	1	2	1	1	1
Virushepatiitti B akuutti	18	11	7	1	1	2	4	5
Virushepatiitti B krooninen	66	56	48	11	8	20	19	16
Virushepatiitti C akuutti	15	4	-	-	-	-	-	-
Virushepatiitti C krooninen	222	216	208	58	40	66	65	43
Tippuri · Gonorré	74	75	61	9	15	15	19	17
Kuppa · Syfilis	37	37	43	9	11	17	13	9
Klamydia	1 909	1 933	1 639	392	409	431	451	490
HIV	55	63	48	16	10	11	21	17

Lähde: Terveystieteiden keskus.

Källa: Hälsovårdsverket.

28. Konsertit, teatterit ja ooppera

Konserter, teatrar och opera

Vuosi, kuukausi År, månad	Konsertit Konserter		Teatterit Teatrar		Ooppera Opera		
	Konsertteja Konserter	Kävijöitä Besökare	Näytäntöjä Föreställningar	Myytyjä lippuja Sålda biljetter	Näytäntöjä Föreställningar	Myytyjä lippuja Sålda biljetter	
2000	131	135 697	3 279	659 032	393	227 180	
2001	113	117 603	3 409	672 721	344	218 663	
2002	131	126 649	3 727	739 128	382	226 152	
2003	130	144 627	3 647	730 694	397	217 945	
2004	158	140 859	3 918	718 603	368	210 063	
2005	144	180 525	3 669	743 019	418	216 185	
2005	II	25	26 854	872	166 294	88	47 615
	III	52	82 132	374	88 202	54	42 946
	IV	34	36 717	1 317	305 004	145	65 684
2006	I	32	30 337	1 130	245 856	105	58 944
	II	30	34 457	802	150 160	85	51 116

Lähde: Kaupunginorkesterin kanslia, Oy Yleisradio Ab:n konserttitoimisto, Helsingin Juhlaviikot, Teatterin tiedotuskeskus ry.

Källa: Stadsorkesterens kansli, Rundradions konsertbyrå, Helsingfors Festspelel, Informationscentralen för teater i Finland.

29. Kaupunginkirjaston kokonaislainaus

Stadsbibliotekets totala utlåning

Vuosi, kuukausi År, månad	Kokonaislainaus Totalt antal lån	Muutos-% Förändrings-%	Lainaukset/asukas Lån per invånare	Käyntikerrat/asukas Besök per invånare	
2001	9 343 810	2,1	16,8	13,2	
2002	9 877 608	5,7	17,8	13,9	
2003	9 970 197	0,9	17,8	12,6	
2004	10 232 092	2,6	18,3	12,5	
2005	10 073 766	-1,5	18,0	11,8	
2005	II	2 479 390	1,8	4,4	3,0
	III	2 510 886	-2,1	4,5	2,9
	IV	2 534 204	1,1	4,5	3,0
2006	I	2 500 327	-1,9	4,5	3,0
	II	2 276 657	-8,2	4,1	2,6

Lähde: Kaupunginkirjasto.

Källa: Stadsbibliotek.

KOKO MAAN INDEKSISARJOJA

INDEXSERIER FÖR HELA LANDET

30. Kuluttajahintaindeksi

Konsumentprisindex

Vuosi, kuukausi, År, månad	2005 = 100					2000 = 100 Kokonaisindeksi Totalindex
	Kokonais- indeksi Totalindex	Elintarv. ja alko- holittomat juomat Livsmedel och alkoholfria drycker	Asuminen, lämpö ja valo Boende, värme och lyse	Uusimaat Nyland	Etelä-Suomi Södra Finland	
2005	100	100	100	100	100	100
2005 VII	99,6	99,5	100,6	99,5	99,6	106,0
2005 VIII	100,0	98,9	100,6	100,0	100,0	106,3
2005 IX	100,5	99,0	101,0	100,6	100,5	106,9
2005 X	100,4	98,7	101,0	100,4	100,3	106,8
2005 XI	100,2	99,2	100,9	100,1	100,2	106,5
2005 XII	100,2	99,8	100,9	100,1	100,2	106,6
2006 I	99,9	100,5	101,5	99,6	99,9	106,3
2006 II	100,7	102,0	102,2	100,7	100,6	107,1
2006 III	101,0	101,4	102,4	101,1	100,9	107,5
2006 IV	101,5	101,7	103,0	101,5	101,4	108,0
2006 V	101,6	101,4	104,0	101,4	101,7	108,2
2006 VI	101,7	101,1	104,3	101,7	101,7	108,3
2006 VII	101,5	101,0	105,0	101,2	101,3	108,9

Lähde: Tilastokeskus, Kuluttajahintaindeksi.
Källa: Statistikcentralen, Konsumentprisindex.

31. Asuntojen hintaindeksi

Bostadsprisindex

Vuosi, neljännes År, kvartal	2000 = 100				
	Helsinki Helsingfors	Espoo–Kauniainen Esbo–Grankulla	Vantaa Vanda	Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen	Koko maa Hela landet
2001	99,5	100,0	99,6	99,6	99,5
2002	109,7	108,5	107,8	109,2	106,8
2003	116,8	114,8	114,5	116,1	113,6
2004	123,8	122,4	124,5	123,6	121,9
2005	131,6	127,9	128,9	130,7	129,3
2005 II	130,2	129,0	127,5	129,6	128,3
2005 III	133,0	128,3	131,9	131,8	130,8
2005 IV	138,2	132,6	130,6	136,0	133,5
2006* I	140,2	133,5	134,6	138,1	135,8
2006* II	142,9	137,4	136,0	140,9	138,1

Lähde: Tilastokeskus, Asuminen, Asuntojen hinnat.
Källa: Statistikcentralen, Boende, Bostädernas priser.

32. Tukkuhinta- ja kotimarkkinoiden perushintaindeksi

Partiprisindex, samt basprisindex för hemmamarknadsvaror

Vuosi, kuukausi År, månad	Tukkuhinta- ja partiprisindex						Kotimarkkinoiden perushintaindeksi Basprisindex för hemmamarknadsvaror 2000 = 100	
	Kokonaisindeksi Totalindex	Kotim. tavarat Inhemskavarors	Tuontitavarat Importvaror	Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet Råvaror och produktionsföremål	Kulutus- tavarat Konsumtionsvaror	Investointitavarat Investeringsvaror		
2002	97,7	99,5	95,0	97,2	99,0	93,9	98,5	
2003	97,4	99,5	94,4	96,2	98,0	90,2	98,4	
2004	98,3	99,0	97,3	98,8	95,9	88,6	99,9	
2005	101,6	101,0	103,3	102,4	94,4	89,4	103,6	
2005	VI	101,6	103,5	104,0	102,6	94,7	89,7	103,7
	VII	102,3	100,7	104,6	102,6	94,6	89,6	104,2
	VIII	102,7	100,8	105,4	102,4	94,6	89,6	104,7
	IV	102,9	101,2	105,4	102,6	94,0	89,7	105,0
	X	103,1	101,5	105,5	103,5	94,3	89,7	105,1
	XI	103,2	101,6	105,6	104,1	94,7	89,7	105,2
	XII	103,4	101,6	106,1	104,2	94,7	89,7	105,5
2006	I	104,4	105,3	108,5	105,5	94,4	90,0	106,4
	II	104,8	105,9	108,5	105,8	94,8	90,3	106,8
	III	105,5	106,7	109,1	106,3	94,6	90,3	107,5
	IV	106,8	104,1	110,8	108,1	94,3	90,3	108,8
	V	107,2	104,7	110,8	109,7	93,8	90,4	109,2
	VI	107,2	105,0	110,6	109,2	94,0	90,6	109,4

Lähde: Tilastokeskus, Tuottajahintaindeksi.

Källa: Statistikcentralen, Producentprisindex.

33. Ansiotasoindeksi

Förtjänstnivåindex

Vuosi, neljännes År, kvartal	Palkansaajien ansiotasoindeksi Löntagarnas förtjänstnivåindex						
	Kaikki palkansaajat Löntagare totalt	Tuntipalkkaiset Med timlön	Kuukausipalkkaiset Med månads- lön	Kuntien Kommunalt palveluksessa olevat	Valtion Statligt anställda	Yksit. Privat	
2001	104,5	104,7	104,5	103,5	105,1	104,8	
2002	108,2	108,1	108,3	106,8	109,3	108,6	
2003	112,6	112,1	112,7	110,7	114,0	113,0	
2004	116,8	115,6	117,2	115,1	118,6	117,1	
2005	121,3	119,3	122,0	119,9	123,0	121,6	
2005*	II	121,4	119,0	122,3	119,9	123,3	121,7
	III	122,0	119,6	122,8	120,5	123,6	122,3
	IV	122,9	120,9	123,6	121,7	124,1	123,2
2006*	I	123,1	120,9	123,8	121,8	124,3	123,4
	II	124,1	121,7	124,9	122,5	125,5	124,5

Lähde: Tilastokeskus, Ansiotasoindeksi.

Källa: Statistikcentralen, Förtjänstnivåindex.